

Politisk-Økonomisk Beretning 2022

I henhold til Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber fremlægger Naalakkersuisut på Inatsisartuts forårssamling en årlig beretning om Grønlands økonomi, herunder udviklingen i det offentlige udgifter og indtægter.

Den årlige beretning skal indeholde analyser af økonomi- og aktivitetsudviklingen på et eller flere centrale udgifts- og indtægtsområder.

Beretningen har således et bredt sigte og en form, så den kan indgå i Naalakkersuisuts og Inatsisartuts overvejelser om den økonomiske udvikling og prioritering. Beretningen peger på særlige problemområder og udviklingstendenser.

Naalakkersuisuts nærværende Politisk-Økonomiske Beretning for 2022 skal derfor også ses i sammenhæng med Naalakkersuisuts arbejde med det kommende forslag til finanslov for 2023.

Forord

Politisk Økonomisk Beretning for 2022 blev påbegyndt mens Covid-19 pandemien gradvist fik mindre betydning, hvilket gav anledning til optimisme og positive forventninger til fremtiden.

Det ændrede sig imidlertid med Ruslands invasion af Ukraine i februar, som har destabiliseret verdensøkonomien og givet anledning til et noget anderledes syn på fremtiden med negative konsekvenser for virksomheder og forbrugere globalt set. Der er ikke noget land i verden, der vil forblive upåvirket af den nye situation og det gælder også Grønland.

Politisk-Økonomisk Beretning for 2022 er derfor præget af den usikkerhed og bekymring, der er opstået som følge af situationen i Ukraine. Redegørelsen belyser effekterne af situationen i Ukraine for den grønlandske økonomi.

Herudover giver redegørelsen en status på den økonomiske situation, de langsigtede udfordringer og på den strukturelle udvikling på centrale områder blandt andet via konkrete indikatorer.

Politisk-Økonomisk Beretning 2022 forholder sig blandt andet til disse spørgsmål med fokus på følgende kerneområder:

- Boligområdet med pejlemærker for en klar, tidssvarende og langsigtet boligpolitik.
- Infrastrukturområdet med status på lufthavnsbyggeriet og vandkraftudbygning.
- Sundhedsområdet med fokus på sundhedskommissionens debatoplæg og observationer.
- Fiskeriområdet med fokus på opfølgningen på fiskerikommissionens betænkning.
- Forebyggelse og tidlige indsatser på børne- og ungeområdet.
- Ligestillingsområdet med kommende fokuspunkter.
- Væsentlige påvirkninger udefra.

Det er en fællesnævner for kommende reformtiltag, at de skal bidrage til at skabe et økonomisk bæredygtigt samfund med en større grad af lighed. Derfor er temaerne for det politiske arbejde fortsat en forbedring af befolkningens levevilkår, sundhedsforhold og adgang til uddannelse. Et fortsat højt aktivitetsniveau i eksisterende erhverv er også vigtigt, ligesom vi skal handle på de erhvervsmuligheder, der byder sig i disse år indenfor den grønne dagsorden. Det er i den forbindelse vigtigt at arbejde med at øge arbejdsudbuddet. Det overordnede mål er tryghed og trivsel blandt borgerne i et samfund med en sund økonomi.

Jeg ønsker alle god læselyst.

Naaja H. Nathanielsen

Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling

Indhold

Forord.....	3
1 Indledning	5
1.1 Økonomisk Råds formandskab vurdering af den aktuelle situation	5
1.2 Nøgletal omkring den økonomiske udvikling	6
1.3 Udviklingen i fiskeriet.....	6
1.4 Mulige effekter af krigen i Ukraine	15
1.5 Samarbejdsaftaler med andre lande	17
1.6 De øvrige erhvervsområder	18
1.7 Beskæftigelse og ledighed.....	23
1.8 Udgifter til børn og unge.....	26
1.9 Landskassens regnskab for 2021	32
1.10 Sammenhængen med kommunernes økonomiske udvikling	33
1.11 Afgifter	34
1.12 Restancer	36
1.13 Gældsudvikling	37
2 Mål og principper for sikring af kapitalapparatet.....	39
3 Rammerne for finanslov 2022 og forberedelsen af finanslovsforslaget for 2023 (FFL2023).....	40
3.1 Udgangspunktet i forhold til kommende finanslov.....	40
3.2 Forberedelse af en bloktilskudsaftale med kommunerne for 2023.....	42
4 Mål og indikatorer.....	43
4.1 Den økonomiske styring.....	43
4.2 Brug af mål og indikatorer	43
4.3 Måling af fattigdom.....	54
5 Prioriterede indsatser.....	57
5.1 Forberedelse af ny holdbarheds- og vækstplan II.....	57
5.2 Flere i uddannelse og flere i beskæftigelse.....	57
5.3 Bæredygtig vækst	59
5.4 Pejlemærker for personskattereform.....	62
5.5 Pejlemærker og initiativer for en klar, tidssvarende og langsigtet boligpolitik	63
5.6 Pejlemærker og projekter på affalds- og returemballageområdet	64
5.7 Pejlemærker på sundhedsområdet - Sundhedskommissionen	64
5.8 Pejlemærker for ligestilling.....	66
5.9 Forebyggelse og tidlig indsats på børne- og ungeområdet	67
5.10 Behov for og konkrete tiltag til udvikling af den offentlige sektor	69
Liste over figurer og tabeller	72

1 Indledning

Et samfund præget af stabilitet og tryghed er en kerneingrediens, hvis man vil udvikle en sund økonomi. Der har koalitionen som et naturligt mål at arbejde med en forbedring af befolkningens levevilkår, at arbejde med erhvervsudvikling og beskæftigelse samt arbejde med en økonomisk politik, der reducerer ulighed og sikrer lige adgang til samfundets goder.

I det følgende er en overordnet gennemgang af den grønlandske økonomi med afsæt i de foregående år og med øje for, hvad der ligger forude.

1.1 Økonomisk Råds formandskab vurdering af den aktuelle situation

Formandskabet for Økonomisk Råd har i sit *Policy Brief 2022:1* følgende vurdering af den aktuelle situation:

”Grønland befinder sig aktuelt i en højkonjunktur med fuld udnyttelse af landets produktionskapacitet og stort behov for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft og ressourcer. De negative følgevirkninger af krigen i Ukraine ventes at ville afdæmpe væksten mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ pct. i 2022 og 2023. Det vil især ske via prisstigninger på olieprodukter og importede fødevarer, som vil udhule købekraften og bl.a. lægge en dæmper på det private forbrug.

Væksten fik en lille opbremsning i 2020, men landet kom langt bedre gennem covid-19 pandemien end de fleste andre lande. Pandemiens negative konsekvenser var særligt koncentreret om turist- og rejseerhvervene. Der var fortsat fremgang i beskæftigelsen i 2021, bedømt ud fra antallet af registrerede arbejdssøgende. Væksten fortsatte inden for bygge- og anlægsområdet og privatforbruget blev understøttet af fremgangen i indkomsterne.

Fangsterne i fiskeriet ser foreløbig ud til at være toppet efter en årrække med fremgang. I de første tre kvartaler af 2021 var fangstmængden af rejer i grønlandske farvande ca. 10 pct. mindre end samme periode 2020. Lokale forhold kan påvirke fangstmængden, og den biologiske rådgivning peger isoleret set ikke på behov for mindre fiskeritryk i det havgående rejefiskeri. Kvoterne har i flere år afspejlet den biologiske rådgivning, og rejefiskeriet er ligesom det havgående hellefiskefiskeri MSC-certificeret som bæredygtigt.

Krigen i Ukraine og sanktionerne mod Rusland kan også påvirke fiskeriets afsætningsmuligheder, også selvom fødevarer ikke er underlagt sanktioner. Rusland er blandt de større aftagerlande for grønlandske fiskeprodukter, og den delvise udelukkelse af Rusland fra de internationale finansielle marked og betalingssystemer vanskeliggør samhandlen. Omkring 14 pct. af eksporten af fisk og skaldyr ender i Rusland, og det kan være svært hurtigt at erstatte det med andre eksportmarkeder. Hvis samhandlen umuliggøres kan det være nødvendigt i en overgangsperiode at sælge fiskeprodukterne til lavere pris på andre markeder.

Prisudviklingen på fisk og skaldyr har været svagt faldende igennem 2021, bedømt ud fra statistikken for de gennemsnitlige kilopriser for udvalgte fiskeprodukter. Det har trukket i retning af mindre fortjeneste for rederierne og en indkomstilbagegang for mange beskæftigede i fiskeriet.

Den fremadrettede prisudvikling er altid forbundet med usikkerhed, men tendensen til stigende globale fødevarerpriser må formodes at smitte af på fiskeriet. De internationale fødevarerpriser er tæt forbundne, og stigende priser på én type fødevarer medfører som regel stigende priser på andre fødevarer. FAO melder i marts 2022 om de højeste fødevarerpriser nogensiden og advarer mod en egentlig fødevarerkrise i år. Det peger mod stigende priser på fisk og skaldyr i løbet af 2022 og ind i 2023. Da fiskeprodukter samtidig er den dominerende eksportvare vil stigende eksportpriser i nogen grad kunne modvirke de stigende importpriser. Opadgående priser på fisk og skaldyr er nødvendige for at undgå forringelse af bytteforholdet i udenrigshandlen (dvs. udviklingen i eksportpriser minus importpriser), og dermed nødvendige for at begrænse velstandtabet af dyrere import.

Væksten i 2022 ventes at blive i underkanten af 2 pct. Turismen kan i stort omfang vende tilbage som følge af vaccineudrulningen både i her i landet og omverdenen, selvom usikkerhed knyttet til krigen i Ukraine og inflationens udhulning af købekraft kan holde turiststrømme tilbage. De foreløbige tal for udenlandske overnatninger tyder dog på øget udenlandsk interesse. Noget af fremgangen i de udenlandske overnatninger i sidste del af 2021 kan hænge sammen med tilrejsende arbejdskraft.”

Naalakkersuisut tager Økonomisk Råds vurdering til efterretning og vil i de følgende afsnit supplere denne vurdering.

1.2 Nøgletal omkring den økonomiske udvikling

Økonomisk Råd udarbejder årligt en konjunkturprognose. Den seneste prognose fra september 2021 dækkede perioden 2020 til 2022. Økonomisk Råds Policy Brief følger derfor op på sidste års prognose og er udvidet med en første prognose for 2023. Da der fortsat er stor usikkerhed om krisens udvikling og de globale økonomiske konsekvenser er prognosen behæftet med særlig stor usikkerhed. På baggrund af diskussionen i Rådet og de statistikker, der fremkommer i løbet af foråret og sommeren, vil der blive udarbejdet en ny konjunkturprognose til Økonomisk Råds rapport i september 2022. Den foreløbige konjunkturvurdering er baseret på den seneste tilgængelige statistik, herunder en del foreløbige data, og vurderingen skal derfor tages med forbehold. I forhold til konjunkturprognosen fra september 2021, hvor rådet forventede en vækst på en vækst på 2,5 pct. i 2022 er vækstsåbnet nu dæmpet til 1,8 pct i år og 1,3 pct i 2023.

Tabel 1. Forsyningsbalancen, årlig realvækst i pct. af BNP og bruttoinvesteringer i kædede priser.

	Andel af BNP i 2019	2016	2017	2018	2019	2020	Prognose		
							2021	2022	2023
Privat forbrug	35,0	1,5	0,9	1,5	-0,1	1,6	1,5	0,2	0,3
Offentligt forbrug	43,8	1,8	1,7	3,0	4,4	-2,1	0,4	0,4	0,4
Bruttoinvesteringer	31,3	10,9	-4,1	-6,9	53,3	5,9	3,3	5,2	-1,4
Eksport af varer og tjenester	41,1	15,2	-3,8	3,6	-10,4	-6,2	1,5	2,0	2,0
Endelig anvendelse i alt	151,2	5,9	-1,4	1,7	6,8	-0,7	1,6	1,8	0,3
Import af varer og tjenester	51,2	11,0	-3,5	2,4	14,5	-2,8	2,5	2,0	-1,5
Bruttonationalprodukt	100,0	4,7	0,1	0,6	2,3	0,4	1,1	1,8	1,3

Note: 2016-2018 er endelige tal; 2019-20 er foreløbige tal; 2021-23 er Økonomisk Råds foreløbige skøn.

Kilde: Grønlands Statistik og Grønlands Økonomiske Råd, "Policy Brief 2022:1".

Tabel 1 viser forsyningsbalancen, som er en opgørelse, der viser den samlede anvendelse og tilgang af varer og serviceydelser over et år. BNP og importen udgør den samlede tilgang af varer og serviceydelser, hvor forbruget, investeringer og eksporten udgør den samlede anvendelse.

1.3 Udviklingen i fiskeriet

Fiskeriet er det vigtigste eksporterhverv og helt afgørende for landets økonomi og aktiviteten i samfundet.

Det seneste årti har budt på en meget gunstig udvikling i økonomien i fiskeriet. Dette skyldes delvist stigning i mængder, men hovedsagligt gunstige fiskepriser.

Figur 1 illustrerer prisudviklingen for rejer, hellefisk og torsk 2010-2021.

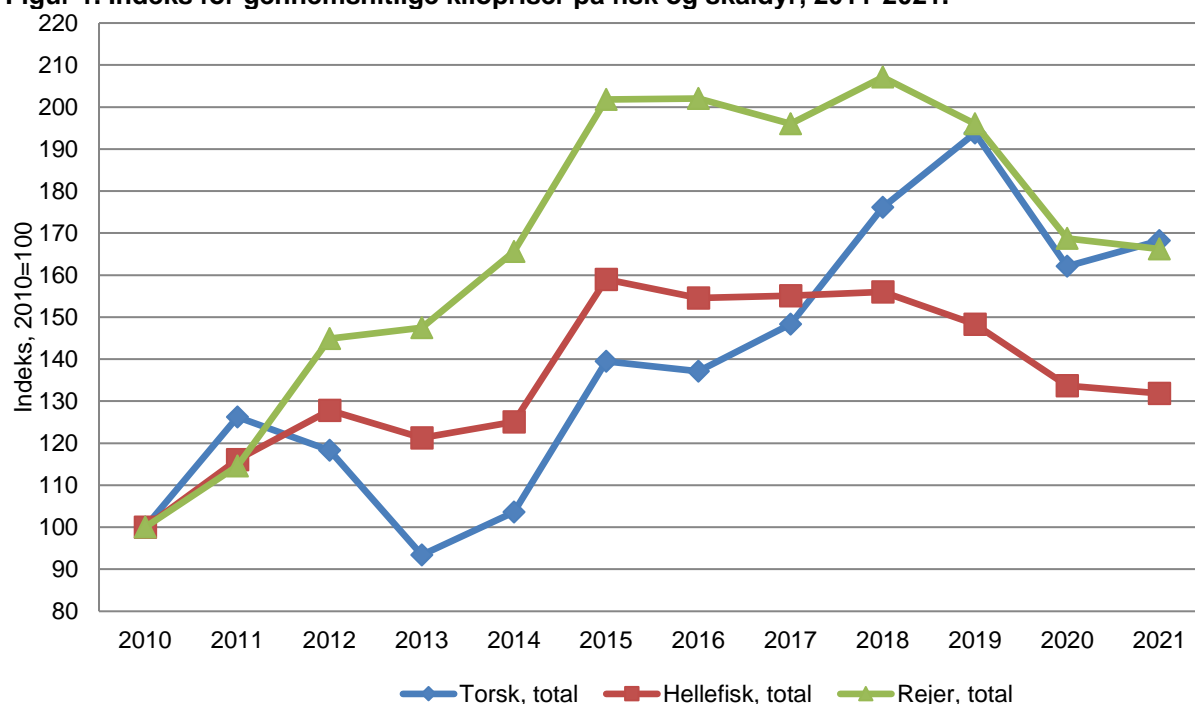
Gennemsnitsprisen på torsk steg med ca. 26 pct. i 2011 i forhold til 2010 hvorefter prisen faldt i 2012 og betydeligt i 2013. I perioden fra 2013 til 2019 steg gennemsnitsprisen på torsk betydeligt i alle år undtagen 2016, hvor der var et mindre fald. Gennemsnitsprisen på torsk steg til et historisk højt niveau i 2019, hvor prisen steg med ca. 107 pct. i 2019 i forhold til 2013. Prisen på torsk faldt kraftigt i 2020 som følge af Corona-pandemien, men steg igen i 2021.

Gennemsnitsprisen på hellefisk steg med ca. 28 pct. i 2012 i forhold til 2010. Prisen faldt i 2013, men steg igen i 2014 og 2015. Prisniveauet på hellefisk var på nogenlunde konstant højt niveau i årene 2015 til 2018. Gennemsnitsprisen på hellefisk har været faldende fra 2018, hvilket i 2020 og 2021 primært skyldes Corona-pandemien.

Der var en meget gunstig udvikling i gennemsnitsprisen på rejer i perioden 2010-2016, hvor prisen i 2015 og 2016 blev mere end fordoblet i forhold til 2010. Rejeprisen faldt lidt i 2017 og steg herefter til et historisk højt niveau i 2018. I 2019 har prisniveauet på rejer været i nedadgående retning. Det er hovedsagligt Corona-pandemien, som har påvirket rejepriserne negativt i 2020 og 2021.

Det forventes at påvirke fiskepriserne positivt i 2022, at markederne er ved at åbne sig igen efter Corona-pandemien og efterspørgslen efter fiskeprodukter er stigende. Krigen i Ukraine forventes også at påvirke fiskepriser i høj grad. Rusland er en af de største eksportører af torsk i verden. Hvis verdenssamfundet pålægger importforbud på russiske torsk forventes torskepriserne at stige. Rusland er en af Grønlands største markeder for skalrejer. I 2021 blev omkring 1/3 del af grønlandske skalrejer eksporteret til Rusland. Hvis Grønland bliver ramt af eksportforbud til Rusland igennem vestens sanktioner, vil det kunne få store konsekvenser for eksporten af særligt skalrejer, i det mindste på kortere sigt. Det forventes således ikke, at de grønlandske fiskeselskaber kan ombygge nye markeder for de fiskeprodukter, der sælges til Rusland i dag på kort sigt. Det er derfor en stor risiko for at priserne på skalrejer falder i 2022 hvis eksportforbud af fiskeprodukter til Rusland bliver realiseret.

Figur 1. Indeks for gennemsnitlige kilopriser på fisk og skaldyr, 2011-2021.

Kilde: Grønlands Statistik. Indeks: 2010=100. Indekset torsk total er gennemsnit af priserne på produkterne hel torsk, torskefilet og saltet torsk. Indekset hellefisk total er gennemsnit af priserne på hel hellefisk, hellefiskefilet og hellefisk andet. Indekset for rejer total er gennemsnit af priserne på skalrejer og kogte & pillede rejer.

De mest værdifulde arter rejer, hellefisk og torsk står for ca. 80 pct. af Grønlands samlede eksportværdi fra vareeksport i 2020 og ca. 82 pct. 2021. Eksport af rejer stod alene for ca. 45 pct. af den samlede værdi af vareeksporten i 2020 og steg til ca. 47 pct. i 2021.

Rejefangsterne har været stigende fra 2015 på grund af en stigende rejebestand. I 2015 var rejekvoten helt nede på 73.000 tons i Vestgrønland, men på grund af forbedring i rejebestanden er rejekvoten steget til 115.000 tons i 2021 og 2022. Af den samlede rejekvote i Vestgrønland tildeles Canada og EU samlet 3.823 tons i hhv. 2021 og 2022.

Som det fremgår af

Tabel 2, har fangsten af torsk været kraftigt stigende i perioden 2013-2016. De samlede fangstmængder for torsk har fra 2016 været faldende indtil 2020, primært på grund af store fald i fangstmængder i det kystnære torskefiskeri. Torskefangsten er steget igen i 2021 hovedsagligt på grund af stigning i den havgående torskekvote.

Hellefiskefangsterne har været stigende i perioden 2012 til 2016. Fangsterne faldt i 2017, men er steget igen i perioden 2018-2021 grundet højere fangstmængder både i det havgående og kystnære fiskeri.

Der er sket en omfattende moderniseringsproces i den havgående grønlandske fiskeflåde, hvor selskaberne i betydeligt omfang har investeret i nybyggede trawlere. I perioden 2016-2022 er 8 nybyggede trawlere indtrådt i det havgående fiskeri efter rejer, torsk og hellefisk og erstatter ældre trawlere. Der er ligeledes indgået aftale om yderligere nybygning af en havgående hellefisketrawler med planlagt levering i 2023.

Tabel 2. Fiskere og fartøjers fangst på grønlandske licenser, 2013-2021

Tons	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Makrel, total	52.797	78.382	30.390	36.031	46.568	63.510	30.259	26.613	33.360
Torsk, total	25.504	31.117	49.045	56.408	54.304	45.145	42.359	37.628	42.246
<i>Torsk, havgående</i>	11.976	12.619	23.668	21.747	22.329	22.146	22.006	19.315	28.285
<i>Torsk, kystnær</i>	13.528	18.497	25.376	34.662	31.975	22.999	20.354	18.313	13.961
Hellefisk, total	34.829	38.209	38.191	42.231	38.144	41.072	45.841	42.816	45.390
<i>Hellefisk, havgående</i>	11.348	11.464	13.318	11.564	13.402	13.724	15.819	15.032	16.146
<i>Hellefisk, kystnær</i>	23.482	26.745	24.873	30.667	24.742	27.347	30.022	27.784	29.244
Rejer, total	88.532	83.419	70.289	80.906	87.166	88.710	96.144	107.470	108.494
<i>Rejer, havgående</i>	44.879	45.287	36.346	40.662	43.963	48.967	51.526	57.891	61.205
<i>Rejer, Kystnær</i>	43.654	38.132	33.944	40.244	43.202	39.743	44.618	49.578	47.289

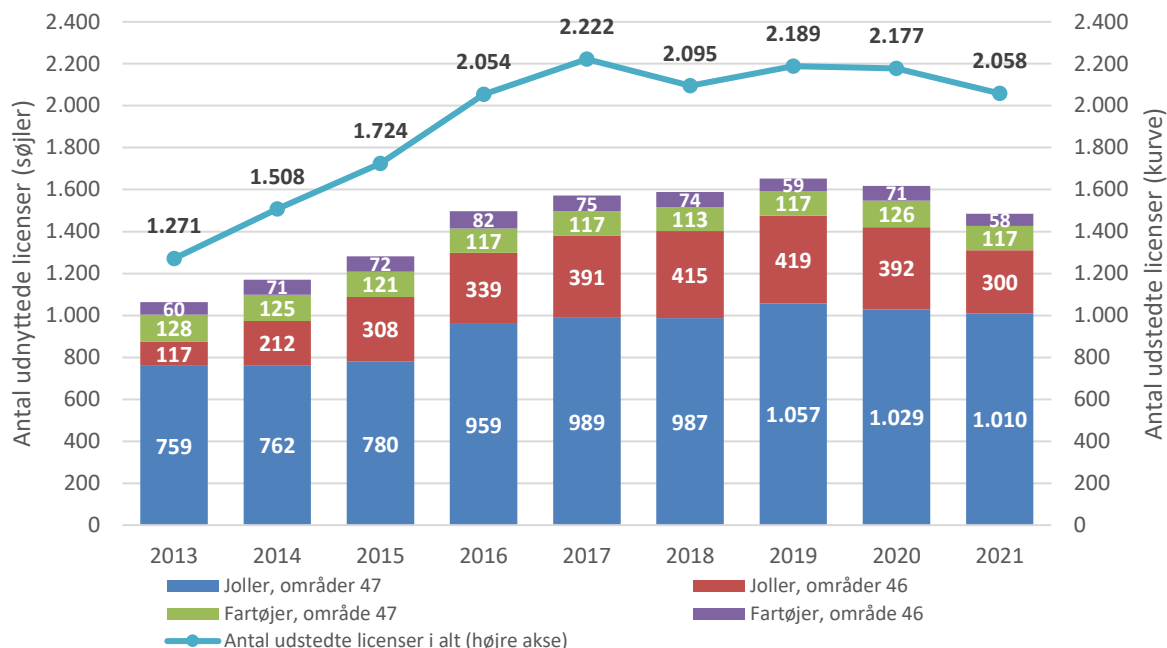
Kilde: Grønlands Fiskerilicenskontrol (GFLK).

Flere kystnære licenser

Det kystnære fiskeri efter hellefisk har stor beskæftigelsesmæssig og økonomisk betydning for lokalområderne, og for samfundet som helhed. Der er over perioden 2013-2021 fisket i gennemsnit omkring 27.000 tons hellefisk af den kystnære flåde pr. år.

Figur 2 illustrerer udviklingen i antallet af licenser til kystnært fiskeri efter hellefisk i perioden fra 2013 til 2021. Der er sket en kraftig forøgelse i det samlede antal udstedte licenser over perioden 2013-2021. Der har dog været en stor andel af udstedte licenser, som ikke har været udnyttet i de enkelte år. Antallet af udstedte licenser er steget fra 1.271 i 2013 til 2.222 i 2017 svarende til en stigning på ca. 75 pct., mens antallet af faktisk udnyttede licenser er steget fra 1.064 til 1.572 i samme periode svarende til en stigning på ca. 48 %. I perioden 2018-2021 har antal udstedte licenser ligget over 2.000 pr. år hvorimod antal udnyttede licenser har ligget mellem 1.485 – 1.652. Antal udnyttede licenser har været svagt faldende fra 2019. Denne store stigning i antal udnyttede licenser fra 2013 har bidraget til meget stor forøgelse af fiskerikapaciteten.

Figur 2. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser i kystnært hellefiskefiskeri 2013-2021

Kilde: Særkørsel fra Grønlands Statistik.

Note: Område 47 omfatter forvaltningsområderne i Upernavik, Uummannaq og Diskobugten. Område 46 omfatter fiskeriområder i resten af Grønland. Bemærk at samlet antal udstedte licenser fremgår af kurven hvorimod antal udnyttede licenser fremgår af søjlerne.

Den største stigning har været i antallet af jollelicenser i perioden 2013-2021, som toppede i 2019, med i alt 1.476 aktive licenser fordelt på 1.057 licenser i område 47 og 419 i område 46. Det bemærkes, at der kan være flere fartøjer eller joller pr. licens. Antal licenser kan derfor ikke sidestilles med antal fartøjer eller joller i flåden. Fiskerikapaciteten kan derfor i princippet stige selvom antallet af aktive licenser reduceres.

Den samlede TAC (højest tilladte fangstmængde) og den samlede hellefiskefangst i område 47 har ligget langt over den videnskabelige rådgivning i perioden 2013-2021. Den samlede hellefiskefangst har i alle tre forvaltningsområder i gennemsnit pr. år ligget ca. 38 pct. over den videnskabelige rådgivning i perioden 2013 til 2021. Dette betyder, at fiskeriet ikke er forvaltet på et bæredygtigt grundlag i perioden og i 2022 er det stadig ikke biologisk bæredygtigt.

Det faktum, at fangstmængderne af hellefisk i område 47 i en årrække langt har oversteget den videnskabelige rådgivning som følge af stigningen i antal licenser og dermed fiskerikapacitet, har resultatet i faldende gennemsnitsstørrelse i indhandlede hellefisk. Det betyder i praksis, at der her skulle fiskes langt flere hellefisk i områderne målt i antal for at fange den samme mængde fisk i tons.

Fiskerikommissionen har i sin betænkning fra juli 2021 blandt andet peget på, at stigningen i fiskerikapaciteten de seneste år har lagt pres på at fastsætte de kystnære hellefiskekvoter langt over det bæredygtige fangstniveau. Fiskerikommissionen peger således på et akut behov for strukturtilpasninger med tilhørende tilpasning af fiskerikapacitet i det kystnære hellefiskefiskeri til det bæredygtige fangstniveau. Et flertal i kommissionen anbefaler, at dette sker over 5 år. Fastsættelsen af kvoter langt over det bæredygtige niveau har den konsekvens, at erhvervets og samfundets fremtidige indtjeningsmuligheder reduceres.

Den kommende fiskerilov skal behandle en række centrale spørgsmål om fiskeriets status og udvikling, herunder om der skal ske begrænsninger på tilgangen til fiskeriet, således at eksempelvis unge fiskere tilgodeses, om der skal indføres omsættelige kvoter, individuelle kvoter eller et andet kvotesystem i de dele af fiskeriet hvor det ikke allerede er indført, om en mulig spredning af ejerskab, om sikring af

generationsskifter mm. Det er essentielt for landets økonomi at der findes holdbare politiske løsninger på disse spørgsmål.

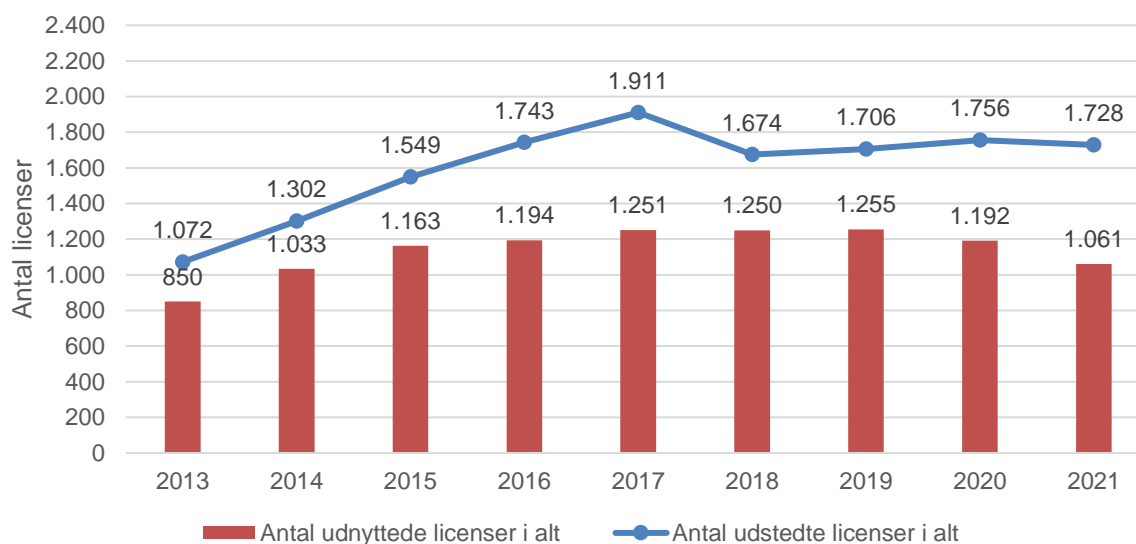
Det kystnære fiskeri efter torsk har ligesom hellefisk en stor betydning for lokalområderne og for samfundet som helhed. Der har været stor variation i de årlige fangstmængder, jf.

Tabel 2. Perioden 2013-2021 har fangstmængderne i alle år været betydelige højere end den videnskabelige rådgivning.

Figur 3 illustrerer udviklingen i antallet af udstedte erhvervslicenser til kystnært fiskeri efter torsk i perioden fra 2013 til 2021. Som det ses af Figur 3, er der sket en kraftig forøgelse i antallet af udstedte licenser over perioden 2013-2017, svarende til 78 pct. Antallet af licenser toppede i 2017, idet der er faldende antal udstedte licenser i de følgende år. Der er således 183 færre udstedte licenser i 2021 sammenlignet med 2017. Som det fremgår af Figur 3 er der et stort antal udstedte licenser, som ikke er udnyttet hvert år. Der var en stor stigning i antal udnyttede licenser i perioden 2012-2017 på 563 licenser, svarende til stigning på ca. 81 pct. Siden 2017 har antal udnyttede licenser været på nogenlunde konstant niveau.

Et flertal i Fiskerikommissionen har anbefalet, at der sker en gradvis tilpasning af de kystnære torskekvoter til det bæredygtige fangstniveau over 5 år.

Figur 3. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser til kystnært torskefiskeri, 2013-2021

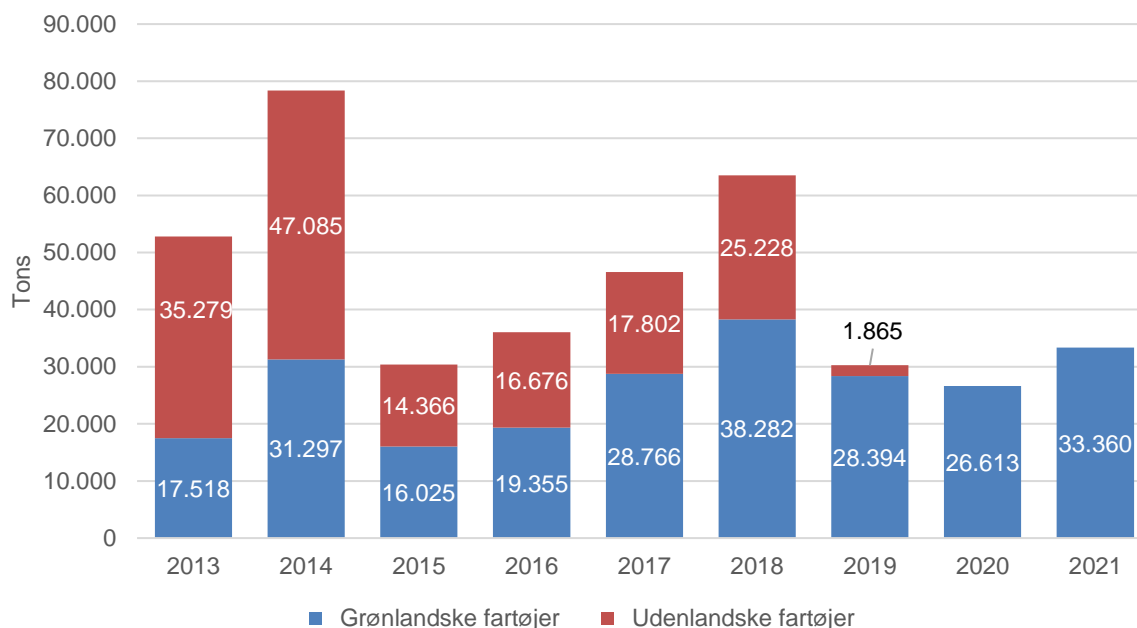
Kilde: GFLK.

Pelagiske fiskerier

Det er Naalakkersuisuts mål at sætte øget fokus på at udnytte såvel nye arter som eksisterende arter i nye områder i samarbejde med fiskerierhvervet. De nye arter består primært af pelagiske bestande såsom makrel, sild og blåhvilling i Østgrønland. Der er dog ikke fisket sild i Østgrønland i nævneværdige mængder siden 2017 og der har kun været fisket beskedne mængder blåhvilling sidste gang i perioden 2012-2014. Disse er vandrende bestande, som periodevis opholder sig i forskellige landes havområder og i internationalt farvand.

Fiskeri efter makrel har i de senere år givet de grønlandske selskaber et bredere indtægtsgrundlag og bidraget til øgede offentlige indtægter igennem ressourceafgifter og skatter. Herved kan selskaberne blive mindre sårbare over for udsving i kvoter og priser på andre enkelte arter. Figur 4 viser størrelserne af makrelfangster i perioden 2013–2021 fordelt på fangster hos henholdsvis grønlandske og udenlandske fartøjer.

Figur 4. Udvikling af makrelfangster ved Grønland 2013-2021

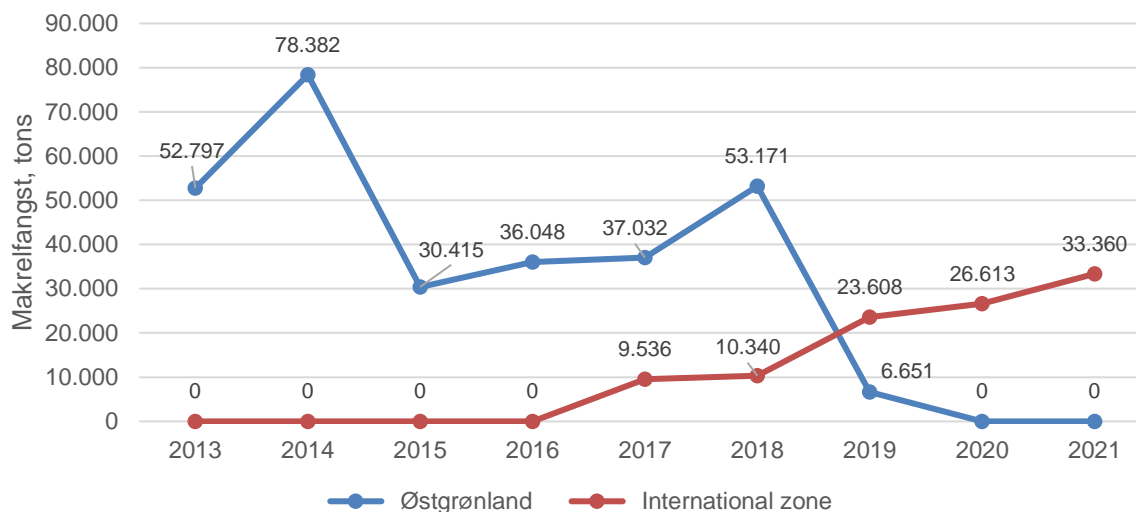

Kilde: GFLK.

Det fremgår af Figur 4, at makrelfangster har svinget over tid og nåede sit hidtidigt højste niveau i 2014. Gennemgående er en langt større andel fanget med grønlandske fartøjer. I 2019 faldt de samlede fangster i forhold til 2018 og i 2020 faldt fangsterne yderligere. Fangsterne i 2021 er så steget til 33.360 tons, hvilket er det højeste niveau i perioden 2019-2021.

Igennem hele perioden har andelen af de samlede fangstmængder hos grønlandske fartøjer været stigende fra ca. 32 pct. i 2013 til over 60 pct. i 2017 og 2018, og 100 pct. i hhv. 2020 og 2021. Grønland blev anerkendt som kyststat til makrel i efteråret 2016. Anerkendelsen som kyststat til makrel har betydet, at Grønland siden 2017 også har fisket makrel i internationalt område. Kun grønlandske fartøjer må fiske på Grønlands kvote i international zone. Figur 5 viser Grønlands makrelfangster i perioden 2013–2021, fordelt på henholdsvis områderne Østgrønland og NEAFC området, som er international zone.

Figur 5. Grønlands makrelfangster i tons i Østgrønland og international zone, 2013-2021

Kilde: GFLK.

Muligheden for at fiske i internationalt farvand bidrager til forlængelse af fiskerisæsonen, og dermed bedre udnyttelse af den grønlandske kapacitet.

Makrelfiskeriet er fortsat et ganske usikkert fiskeri som fiskeriet i 2019-2021 har vist. Med makrellens uforudsigelige migrationsmønster er der ingen sikkerhed for, at der kan fiskes store mængder makrel årligt i grønlandsk farvand fremover, hvilket kan påvirke Grønlands fremtidige adgang til kvoter i internationalt farvand.

Som kyststat til makrel i Nordøstatlanten deltager Grønland i kyststatsmøder vedrørende forvaltningen af bestanden sammen med Storbritanien (UK), Færøerne, Norge, EU, Island og Rusland. Makrelaftalen fra 2014 mellem EU, Norge og Færøerne udløber i slutningen af 2020. Island og Grønland, har som kyststater stået udenfor makrelaftalen.

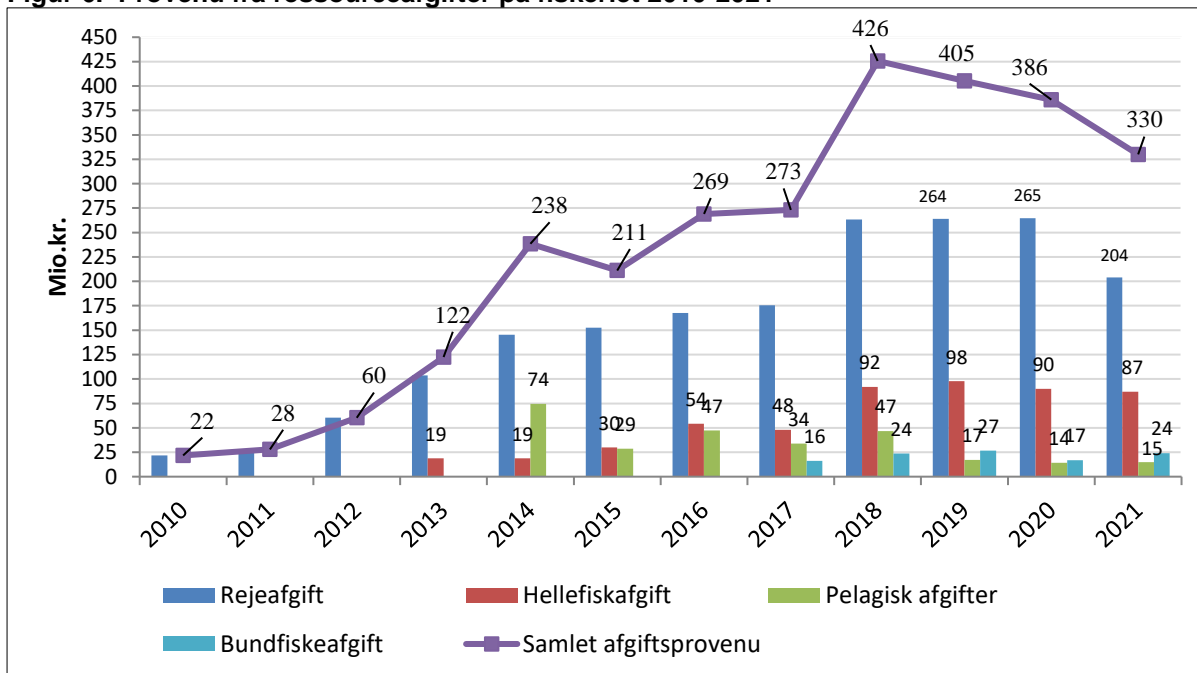
Med gennemførelsen af Brexit fra den 1. januar 2021 er Storbritanien blevet en ny og stor kyststat til makrel. Det er usikkert hvordan dette vil påvirke kyststatsforhandlingerne i fremtiden. Det faktum, at makrellen har været helt fraværende i Østgrønland i 2020 og 2021, har svækket Grønlands forhandlingsposition ved kyststatsmøderne markant. Dette skal ses i lyset af, at Grønland kun kan sætte kvotekrav ud fra hvad Grønland fisker i egen zone.

Som et led i udviklingen af det pelagiske fiskeri har Grønland igennem de bilaterale forhandlinger med Færøerne adgang til i 2022 at fiske 18.776 tons blåhvilling og 6.500 tons sild i færøsk farvand.

Provenu fra ressourceafgifter i fiskeriet

Fiskeriet bidrager i betydeligt omfang med indtægter fra fiskeriafgifter (ressource-rentebeskatning), jf. Figur 6. COVID-19 situationen har dog påvirket aktiviteten og omsætningen i erhvervet.

Figur 6. Provenu fra ressourceafgifter på fiskeriet 2010-2021

Kilde: Skattestyrelsen.

De store indtægter fra fiskeriafgifterne har været drevet af en lang periode med historisk høje priser på rejer og hellefisk samt afgifter i makrelfiskeriet. Indtægterne toppede i 2018, men niveauet er fortsat højt.

En ny ressourceafgiftsmodel trådte i kraft i 2018 for det samlede fiskeri i Grønland. Ressourceafgiftsmodellen omfatter hele det havgående fiskeri, kystnært fiskeri efter hellefisk og rejer samt pelagisk fiskeri efter makrel, sild, lodde, blåhvilling og guldlaks.

Niveauet for provenuet fra ressourceafgifter har været kraftigt stigende siden 2010. Provenuet er således steget fra 22 mio. kr. i 2010 til 426 mio. kr. i 2018 mod et budgetteret provenu på 384 mio. kr. Provenuet oversteg de 400 mio.kr. igen i 2019, hvor det var på 405 mio.kr. Provenuet i 2020 blev på 386 mio.kr. mod et budgetteret provenu på 393,5 mio.kr. Dette trods forventning om et lavere provenu grundet faldende fiskepriser som følge af COVID-19. Der var i forhold til 2021 budgetteret med et lavere provenu i 2021 på 329,8 mio. kr., hvilket også blev årets resultat.

En af de væsentligste årsager til det mindre provenu i 2021 i forhold til 2020 var, at eksportpriserne og indhandlingspriserne på skalrejer i 2021 har været forsat faldende som følge af COVID-19. Den gennemsnitlige eksportpris på skalrejer faldt med 5 pct. i 2021 i forhold til 2020

Provenuet fra ressourceafgifterne i 2018-2021 er på et historisk højt niveau. Det medfører principielt en økonomisk sårbarhed, at en stor del af de offentlige indtægter stammer fra fiskeriafgifter, da fiskeriet erfaringsmæssigt oplever svingende indtjening over tid. COVID-19 situationen og krigen i Ukraine viser med tydelighed, hvor følsomt markedet og dermed afsætningen af grønlandske fiskeprodukter er. Det høje indtægtsniveau må derfor ikke føre til, at indsatsen for at differentiere landskassens indtægtsgrundlag berostilles.

1.4 Mulige effekter af krigen i Ukraine

Krigen i Ukraine har destabiliseret verdensøkonomien med negative konsekvenser for virksomheder og forbrugere globalt set. Der er ikke noget land i verden, der vil forblive upåvirket af den nye situation og det gælder også Grønland.

Eksportudviklingen i lyset af mulige sanktioner på eksporten til Rusland

Rusland har været et vigtigt eksportmarked for skalrejer og pelagiske fiskearter såsom makrel, lodde og sild. En særlig datakørsel, som Danmarks Statistik har foretaget for Departementet for Finanser og Ligestilling, viser, at der i 2021 blev solgt grønlandske fiskeprodukter for i alt 607 mio.kr., fordelt på 436 mio.kr. fra skalrejer og 171 mio.kr. fra pelagisk fisk, hvilket svarer til ca. 13 % af Grønlands samlede fiskeeksport i 2021¹. Det fremgår ikke af oplysningerne hvilke mængder og værdier der stammer fra det enkelte pelagiske fiskeprodukt, der er solgt til Rusland. Det grønlandske fiskerierhverv har opgivet oplysninger om, at det drejer sig om makrel, sild og lodde.

Det russiske marked var blevet endnu vigtigere i løbet af Covid-19 krisen. Dette på grund af store importrestriktioner i Kina. En del af de skalrejer, som normalt blev solgt til Kina, blev solgt til Rusland, der ikke havde de samme importrestriktioner som Kina. I 2020 blev der solgt 9.200 tons skalrejer til Rusland til en værdi på 250 mio. kr. I 2021 steg salget af skalrejer til 16.900 tons til en værdi på 436 mio. kr.

Det blev også eksporteret grønlandsk fisk til Hviderusland og Ukraine til en værdi på 66 mio.kr. i 2021. Det er de samme produkter, som bliver solgt til Rusland. Samlet eksportværdi for Rusland, Hviderusland og Ukraine udgjorde 674 mio.kr. i 2021, hvilket svarer til omkring 14,6 pct. af Grønlands samlede fiskeeksport.

Eksporttallene, som er leveret af Danmarks Statistik for Rusland, Hviderusland og Ukraine, er behæftet med usikkerhed og kan derfor være undervurderede. Dette fordi selskaber, som eksporterer grønlandsk fisk fra Danmark til andre lande, ikke er forpligtigede til at opgive fiskens oprindelse i deres eksportpapirer.

Det forventes ikke, at de grønlandske fiskeelskaber på kort sigt kan opbygge nye markeder for de fiskeprodukter, der indtil for ganske nyligt blev solgt til Rusland. Opbygning af nye markeder tager ifølge erhvervet erfaringsmæssigt nogen tid. Det forventes dog, at skalrejerne, som eksporteres til Rusland, kan sælges til andre lande, særligt Asien. Men på kort sigt forventes det, at selskaberne må sælge rejer til en lavere pris. En nedsættelse af prisen på skalrejer forventes samtidig at kunne påvirke salgsprisen på den øvrige eksportmængde på kort sigt.

Det forventes, at det bliver sværere at omstille salget af makrel, sild og lodde. Særligt for makrellen, da Rusland har været et af Grønlands vigtigste markeder for makrel. Der er dog andre store markeder for makrel såsom Egypten, Kina, Japan, Nigeria, Syd-Korea og Elfenbenskysten. Det forventes således, at makrellen som eksporteres til Rusland kan sælges til andre lande. På kort sigt vil en omstilling til andet marked forventeligt påvirke prisen negativt.

Grønland fisker ikke meget sild, hvorfor det forventes, at den opfiskede mængde kan sælges i andre lande. I perioden 2018-2020 var loddekvoten til den grønlandske flåde på nul tons. Men for kvoteåret 2021/2022 er den grønlandske fiskeflåde tildelt over 60.000 tons loddekvote. En del af loddefangsten i 2021 og 2022 er solgt til islandske og færøske fiskefabrikker, en del til Japan, som er et stort marked for lodde og lodderogn, og resten til Rusland, Hviderusland og Ukraine. Det forventes at lodden, som sælges til Rusland, i dag kan omstilles relativt hurtigt til markedet i Asien.

Som nævnt af Grønlands Økonomiske Råd i deres *Policy Brief 2022:1* er en konsekvens af krigen i Ukraine fødevareknaphed, der vil medføre en prisstigning på fødevarer, der forventes at smitte af på fiskepriserne. Der er således mulighed for, at indtægtstabt fra reduktionen i tilgængelige markeder og opdyrking af nye markeder i et ukendt omfang vil kunne opvejes af en stigning i prisen på fisk. Dette udgør en af de usikkerheder som prognoser for 2022 er omfattet af.

---

¹ Grønlands Statistik udarbejder statistik over eksport og import fordelt på lande. Den statistik kan dog ikke bruges til at vurdere, hvor mange produkter med Grønland som oprindelsesland, der ender i Rusland, fordi størstedelen af Grønlands fiskeeksport til Rusland først går til Danmark, før den videreeksporteres til Rusland.

Det skal afslutningsvis bemærkes, at såfremt krigen breder sig til andre lande end Ukraine vil et helt nyt scenarie træde i kraft. En sådan udvikling ligger uden for denne beretnings fokus og vil blive behandlet særskilt såfremt dette skulle ske.

Energipriser og deres påvirkning af økonomien

Importen af brændstoffer i 2017 lå på 209.000, tons men i 2020 faldt den til 80.000 tons. Det lave tal i 2020 har helt klart basis i den stærkt nedsatte transportaktivitet i forbindelse med COVID-19 og er derfor ikke udtryk for et typisk år. Mellem de øvrige år er der også betydelige udsving. Dette har baggrund i lagerforskydninger. I gennemsnit udgjorde importen fra 2016 til 2019 190.000 tons, hvilket kan anses for et rimeligt bud på "normalniveauet".

Priserne har også i perioden været stærkt svingende. 2020 havde de højeste importpriser i perioden på 6.327 kr. per tons. Normalimporten vil med 2020 prisniveauet koste 1,2 mia. kr.

Krigen i Ukraine har allerede forhøjet verdensmarkedsprisen på Brent olie betydeligt siden den 25. februar 2022. Hvis Europa og verden lukker for køb af russisk olie og gas eller at Rusland standser eksport af gas til bestemte lande må det forventes, at udbuddet på verdensmarkedet falder betydeligt og følgelig at verdensprisen stiger markant. Grønland køber ikke olie direkte af Rusland, men på verdensmarkedet, hvorfor Grønlands adgang til køb af olie ikke bliver direkte ramt. Grønland vil dog blive berørt af en stigende verdensmarkedspris på olie.

Til eksempel vil en prisstigning fra nuværende niveau med 50 pct. øge importen med 600 mio. kr. årligt. Det er næppe sandsynligt, at en så kraftig prisstigning vil være permanent, men sandsynligheden for en længerevarende periode med prisstigninger stiger såfremt krigen i Ukraine varer flere år. Dette vil have den konsekvens at udbuddet af olie og gas bliver reduceret kraftigt.

Et særligt forhold knytter sig til Polar Oils prissikringsforretninger. Det daværende Naalakkersuisut godkendte i foråret 2020, at KNI A/S indgik prissikringer indenfor servicekontrakten for perioden 2021-23. Dette betyder i praksis, at forbrugerpriserne indenfor servicekontrakten forventes at kunne fastholdes på det nuværende niveau frem til og med 1. kvartal 2024. Udenfor servicekontrakten (trawlere, krydstogtskibe, miner mm.) indkøbes og afregnes til gældende verdensmarkedspriser. Dermed bliver landets væsentligste erhverv påvirket hurtigere af prisstigningerne end husholdningerne.

Prissikringsforretninger kan dermed udsætte effekterne af olieprisstigningerne i en periode, og således ikke have varig afgørende betydning. De i Inatsisartut vedtagne beslutninger om udvidelse af vandkraftproduktionen vil på længere sigt under alle omstændigheder bidrage til delvist at skærme Grønland fra højere energipriser.

KNI A/S har endvidere oplyst, at krigen i Ukraine ikke vil have betydning for den nuværende prissikringsaftale med mindre direkte forsyningskanaler blev afskåret.

Øgede omkostninger i bygge- og anlægsbranchen

I løbet af 2021 varslede bygge- og anlægsbranchen om kommende prisstigninger. Årsagen bag dette er dels højere energipriser, men også forsyningsproblemer afledt af pandemien, der forventes at vare ved i flere år, samt et billeangreb med store konsekvenser for træproduktionen. Krigen i Ukraine har forværret denne situation. Dels fordi en række træprodukter produceres i Rusland og Hviderusland og nu er omfattet af sanktioner, dels fordi produkter produceret andre steder vil blive dyrere at producere grundet stigende energipriser. Det drejer sig primært om energitunge byggematerialer som tegl, cement, gips, isolering, gasbeton og fliser m.v.

Selvstyrets større igangværende bygge- og anlægsprojekter er som udgangspunkt ikke påvirkede af de varslede prisstigninger, da stigningen på materialepriser er fastlåst i de kontrakter, der allerede er indgået. Det må imidlertid forventes, at prisstigningerne vil slå igennem for kommende projekter. Endelig kan ekstraordinære lange leveringstider på visse byggematerialer i et vist omfang påvirke de igangværende og kommende projekters tidsplan, som kan medføre, at en forventet afleveringsdato og dermed ibrugtagningsdato forsinkes i forhold til den udbudte tidsplan.

De øgede omkostninger og de længere leveringstider i bygge- og anlægsbranchen må således forventes at påvirke arbejdet med at indhente vedligeholdelseefterslæbet på boligområdet, havneområdet samt lufthavne. Der tages højde for dette i arbejdet.

1.5 Samarbejdsaftaler med andre lande

Partnerskabsaftalen med EU

Den nye partnerskabsaftale mellem Grønlands Selvstyre og EU-Kommissionen blev officielt vedtaget den 5. oktober 2021 under betegnelsen OLT-Grønlandsbeslutningen. OLT-Grønlandsbeslutningen trådte formelt i kraft den 1. januar 2021 med gyldighed til 31. december 2027.

Samarbejdet mellem Selvstyret og EU-Kommissionen sikrer Grønland en højere økonomisk ydelse i forhold til den tidligere aftale, der formelt sluttede ved udgangen af året 2020. Med den nye aftale øges bevillingssatsen samlet set med ca. 54 mio. kr., hvorved det samlede aftalebeløb løber op i ca. 1,7 milliarder kr.

Men indgåelsen af den nye aftale har også resulteret i ny betalingsplan for midlerne til uddannelsesområdet og for det nye område i aftalen; en såkaldt "Grøn Vækst bevilling". Naalakkersuisut har tidligere godkendt, at midlerne under dette initiativ skal søges målrettet initiativer vedrørende biodiversitet, vedvarende energi, produktion af brint, klima og forskning. Der udarbejdes et såkaldt programmeringsdokument for initiativerne. Programmeringsdokumentet skal godkendes af såvel EU som af Grønlands Selvstyre.

Der foreligger aktuelt et programmeringsdokument med tilhørende betalingsplan for uddannelsesområdet, som over aftaleperioden forventes at modtage ca. 1,5 milliarder kr., svarende til omkring 90 pct. af det samlede aftalebeløb. Naalakkersuisut arbejder sammen med EU på en betalingsplan for Grøn Vækst-området, som bevilliges ca. 0,2 milliarder kr. af de samlede midler, svarende til omkring 10 pct. af det samlede aftalebeløb.

Grønland og grønlandske borgere og enheder har ligesom under den tidligere EU-aftale mulighed for at søge diverse midler under forskellige EU-programmer, såsom Erasmus+, Horizon Europe, COSME, mv. Fra og med finansloven for 2020 blev der afsat midler til styrkelse af Grønlands Repræsentation i Bruxelles, som forventes at bidrage væsentligt til udnyttelsen af disse muligheder.

Fiskeripartnerskabsaftale mellem EU og Grønland

Grønland indgik den 8. januar 2021 en ny Fiskeripartnerskabsaftale med EU for perioden 2021-2026 og en underliggende Fiskeriprotokol for perioden 2021-2024, som vil regulere EU's fiskeri i grønlandsk farvand samt EU's betaling herfor. Naalakkersuisut redegør for fremdriften på aftalen i den årlige udenrigspolitiske redegørelse, hvorfor aftalen ikke omtales yderligere i nærværende beretning.

Forhandlinger om ny frihandelsaftale med Storbritanien

Grønland har toldfrihed for fiskeprodukter, som eksporteres til EU. Dette hjemles via Grønlands udmeldelsestraktat fra EU og muliggøres ved den bæredygtige fiskeripartnerskabsaftale mellem Grønland og EU, hvorigennem EU til gengæld modtager fiskerirettigheder i grønlandsk farvand.

Storbritannien og Nordirland forlod efter en folkeafstemning om medlemskab officielt EU den 1. januar 2021. Det medførte, at grønlandske fiskeprodukter fremover skal pålægges told ved import til Storbritannien, hvilket har fået, og vil fortsætte med at have, store økonomiske konsekvenser for de grønlandske fiskeriekportselskaber. De samlede udgifter forbundet med fiskeeksporten til Storbritannien i fravær af toldfrihed og toldfrie importkvoter anslås at ligge i størrelsesordenen 150 mio. kr.

Storbritannien er en af Grønlands vigtigste eksportmarkeder for fiskeprodukter - særligt for produkterne kogte og pillede rejer og torskefilet. I 2021 gik 52 pct. af Grønlands samlede eksportværdi af kogte og pillede rejer til Storbritannien. Omkring 15 pct. af Grønlands samlede eksportværdi fra fiskeri-eksporten

gik til Storbritannien i 2021. Der forventes en øget eksport af fiskeprodukter i 2022 til Storbritannien, hvorfor andelen af fiskeeksport til Storbritannien af den samlede eksport forventes at stige op til 15-20 pct..

Departementet for Udenrigsanliggender har i tæt samarbejde med Departementet for Finansier og Ligestilling været i løbende kontakt med Storbritannien i forbindelse med at igangsætte forhandlinger om en bilateral frihandelsaftale mellem Grønland og Storbritannien. Arbejdet har til formål at opnå toldfrihed for eksport af grønlandske fiskeprodukter til Storbritannien igen. Den bilaterale frihandelsaftale mellem Storbritannien og Grønland vil i givet fald blive Grønlands første handelsaftale. Grønland leverede et udkast til frihandelsaftale med Storbritannien allerede i november 2020, baseret på hidtidige handelsrammer under EU-rammerne.

Den 1. januar 2021 indførte Storbritannien midlertidige toldfrie mængdebegrænsninger for udvalgte fiskeprodukter ved import. Denne ordning skulle forsøge at sikre og opretholde status quo på handlen ved at etablere toldfri import af forskellige landes, herunder grønlandske, fiskeriprodukter. Der blev blandt andet indført toldfrie kvoter for kogte og pillede rejer på 5.680 tons og for torskefilet på 40.140 tons. Det var forventningen, at de grønlandske fiskeselskaber kunne anvende disse toldkvoter til at opnå toldfrihed, indtil frihandelsaftale mellem Grønland og Storbritannien var forhandlet på plads. Problemet med toldkvoterne er, at alle lande kan anvende dem. Hertil kommer, at for at kunne anvende toldkvoterne er det en betingelse, at produkterne bliver (yderligere) forædlet eller ompakket i Storbritannien. Grønlandske fiskeriselskaber har på nuværende tidspunkt indrettet sig således, at de kan anvende de toldfrie kvoter for kogte og pillede rejer. Selskaberne har dog ikke kunnet anvende toldfrie kvoter for torskefilet, fordi det er et endeligt produkt ved import til UK.

Forhandlingerne er endnu igangværende. Aktuell status er, at der fra britisk side er rejst krav om at frihandelsaftalen suppleres med en fiskeriaftale. Koblingen af de to aftaler betyder grundlæggende, at Grønland i et nærmere aftalt omfang skal give Storbritannien fiskerirettigheder i et endnu ukendt omfang i grønlandske farvande eller i bestande, som Grønland i henhold til gældende aftaler har ret til at fiske i andre landes farvande, til gengæld for den toldfrie adgang til det britiske marked. Det er aktuelt uafklaret, hvorvidt indgåelsen af en sådan aftale vil være til fordel for Grønland, men der forventes en afklaring omkring sommeren 2022.

1.6 De øvrige erhvervsområder

På de øvrige erhvervsområder påvirkede pandemien især turisme- og råstofsektoren. Hovedfokus i beskrivelsen af de øvrige erhvervsområder i "Politisk Økonomisk Beretning 2022" er derfor på turisme- og mineralsektoren.

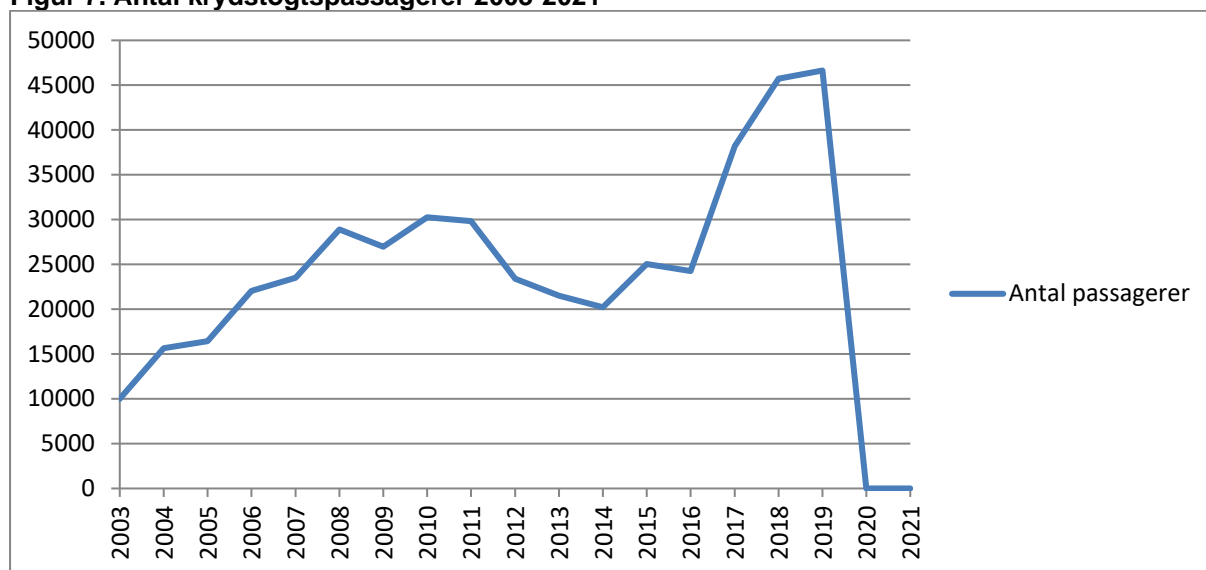
Turisme

Den nationale turismestrategi "Turismeudvikling i Grønland - Hvad skal der til? (2016-2020)" er den senest godkendte nationale turismestrategi. Strategien udløb med udgangen af 2020 og havde som fokus at forbedre rammebetingelserne for turismesektoren. Baggrunden for strategien var et fald i turisttilstrømningen frem til og med 2014.

Strategiens hovedformål var at vende den negative udvikling, igennem en lang række målrettede tiltag inden for tre primære områder: "markedsføring", "tilgængelighed" og "styrkelse af rammebetingelserne for flere private investeringer".

Blandt strategiens anbefalinger var etablering af visitor-centre, anlæggelse af nye atlantlufthavne i Nuuk, Ilulissat og landingsbane i Qaqortoq, at fremme kompetence-skabende uddannelse inden for turismeerhvervet og promovning af private investeringer via blandt andet turismekoncessioner. Mange af initiativerne i strategien er afsluttet og dermed gennemført.

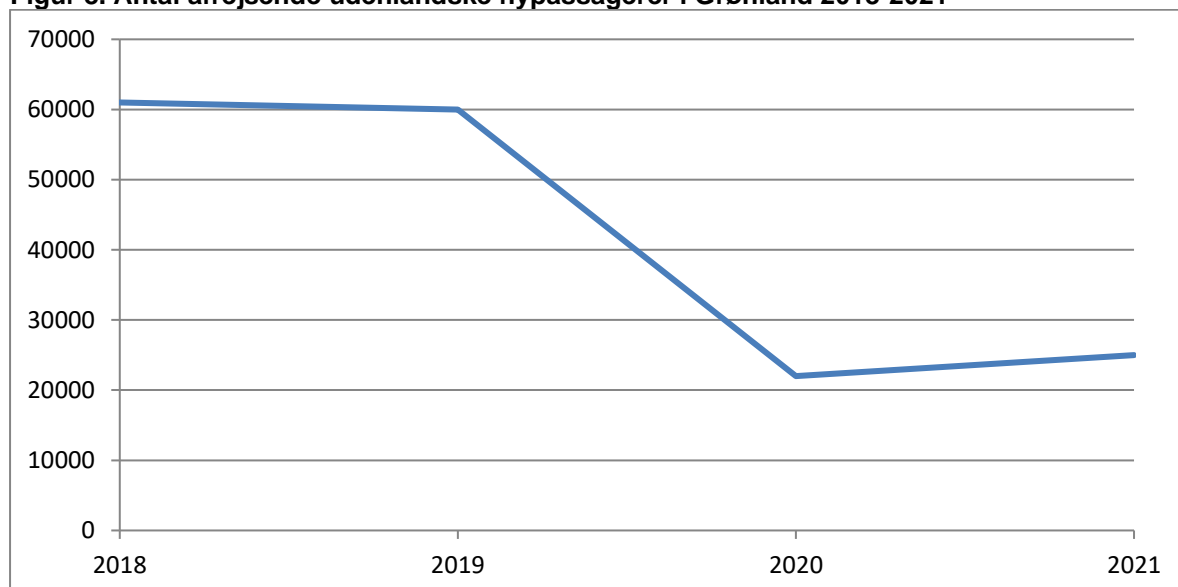
Figur 7. Antal krydstogtpassagerer 2003-2021

Kilde: Grønlands Statistik og Visit Greenland.

De forskellige strategiske tiltag har været med til at styrke turismen i Grønland. Som det fremgår af Figur 7 blev den nedadgående tendens i antallet af krydstogtgæster i årene 2012-2014 afløst af en kraftig stigning frem mod 2019, hvor over 46.000 krydstogts-gæster besøgte Grønland. Som det også fremgår af Figur 7, var der pga. COVID-19 situationen ingen registrerede krydstogts-gæster i 2020 og 2021.

Figur 8. Antal afrejsende udenlandske flypassagerer i Grønland 2018-2021

Kilde: Grønlands Statistik og Visit Greenland.

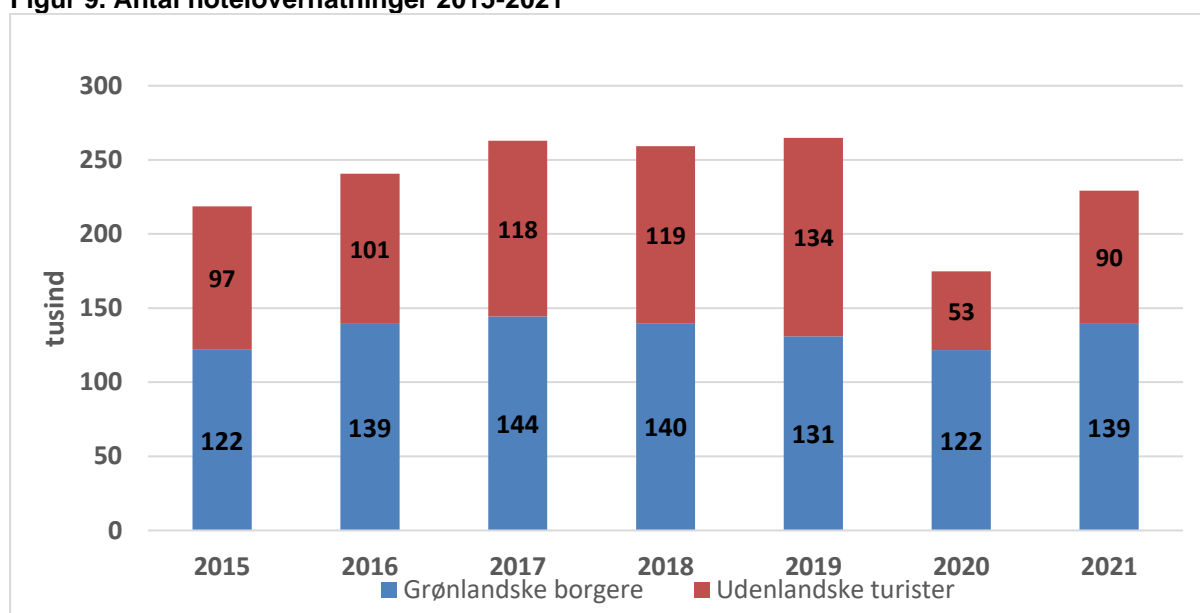
Blandt de udenlandske flypassagerer har der i årene 2015-2019 været en lille stigning på 5,4 pct.. Som det fremgår af Figur 8, har der dog som konsekvens af COVID-19 været et drastisk fald fra 2019 til 2020 og 2021.

Figur 9 viser en pæn samlet stigning fra 218.527 overnatninger i 2015 til 265.844 i 2019, svarende til en stigning på 21,6 pct.. Overnatninger blandt udenlandske turister voksede mest i perioden med 38,5 pct., og i 2019 var der for første gang flere (udenlandske) turister end grønlandske borgere, som overnattede på grønlandske overnatningssteder. For året 2020 er der som konsekvens af COVID-19

situationen registreret en betydelig nedgang i primært udenlandske turisternes overnatninger. Der er endnu ikke tilgængelige data fra hele 2021, men foreløbige tal fra de tre første kvartaler af 2021 indikerer en øgning i antallet af overnatninger i forhold til 2020-tallene.

Selvom der er registreret et fald i de grønlandske overnatninger, så har nedgangen været begrænset i forhold til det oprindeligt frygtede. Den begrænsede nedgang i de grønlandske registrerede overnatninger kan i hvert fald delvis tilskrives Staycation-kampagnen "Nunarput nuan". Kampagnen blev startet på baggrund af pandemien, og dens påvirkning på den lokale turismeindustri. Kampagnens formål har været at inspirere lokale borgere til at rejse i deres eget land, og samtidig hjælpe turismeindustrien med at overleve og blive mere bæredygtig på længere sigt. Ordningen er forlænget i 2021. Hvorvidt ordningen gøres permanent vil delvis afhænge af kommende forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter.

Figur 9. Antal hotelovernatninger 2015-2021

Kilde: Grønlands Statistik.

Indvirkning af COVID-19 pandemien på den grønlandske turismesektor

Udbredelsen af COVID-19 pandemien satte turismebranchen i hele verden, under pres. For at støtte op omkring turismeerhvervet tilbød selvstyre igennem perioden (2020-2021) forskellige støttepakker til det trængte turismeerhverv. Disse støtteinitiativer blev drevet af en indstilling af al krydstogtstrafik i 2020 og 2021 og som konsekvens af et fald i antallet af flyturister til landet i samme periode.

En analyse af pandemiens effekt på grønlandske turistaktører, bestilt af Visit Greenland og udført af HS Analyse, beskriver pandemiens konsekvenser for turismeerhvervet i Grønland. Analysen blev færdiggjort i december 2020.

75 pct af turistvirksomhederne i undersøgelsen tilkendegav, at deres omsætning var faldet betydeligt fra 2019 til 2020. 19 procent af virksomhederne havde mistet hele deres omsætning i 2020, mens 56 procent havde mistet mellem 50 og 99 procent. Det lader dog til, at mange turistvirksomheder har klaret sig igennem pandemien. Stort set alle virksomheder forventede at være aktive i 2021. Det er ikke undersøgt, hvilke firmaer der evt. er lukket ned pga. pandemien.

Meldinger fra turismebranchen, herunder bl.a. fra Vestnorden turismemessen i Island i 2021, er positive i forhold til den interesse, der vises for Grønland og grønlandske turistprodukter og højsæsonen i 2022 forventes at blive særdeles god. Inden pandemien var turismeudviklingen gennem de seneste år til og med 2019 var også positiv. Men det er på nuværende tidspunkt uafklaret, hvor meget pandemien strukturelt forventes at påvirke turismebranchens grundforudsætninger fremadrettet. En anden ukendt

faktor for turismeudviklingen er konsekvenserne af krigen i Ukraine og den stigende inflation. Dette vil samlet fordyre rejser, da der vil ses stigning af priser på brændstof og øgede omkostninger til mad mm.

Råstoffer

Råstofområdet er i sagens natur meget afhængig af den globale økonomiske udvikling. Hen over de sidste 10 år kan vi se store forskelle, hvor 2011 toppede med investeringer for 711 mio. kroner og hvor 2020 viste det laveste investeringsbeløb på 85,5 mio. kr., som direkte følge af COVID-19 pandemien.

2021 er ikke opgjort endnu, men forventes at være noget højere end 2020, da der i sommeren 2021 var en vis aktivitet i branchen. Der er positive indikationer for 2022, idet der forventes aktivitet som før pandemien. Krigen i Ukraine forventes umiddelbart ikke at påvirke investeringer og aktiviteter i dette års sæson. Det globale fokus på den grønne omstilling samt ressourceknapheden, der forventes i kølvandet på krigen i Ukraine og sanktionerne mod Rusland, vil i de kommende år påvirke råstofbranchen. Det giver således en øget mulighed for at markedsføre landets ressourcer.

Tabel 3. Årlige investeringer i mineralefterforskning (mio. kr.)*

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
711	520	306	236	168	130	190	239	212	85,5

* Note: Efterforskningsinvesteringerne inkluderer et tillæg på 50 pct. til overhead.

Tabel 4 viser de mest fremskredne mineralprojekter, der enten har en udnyttelsestilladelse eller er i processen inden en udnyttelsestilladelse.

Tabel 4. De mest fremskredne mineralprojekter

Projekt	Status	Beskæftigede
Greenland Ruby A/S	Driftsfase	Ca. 55 ansatte
Aappaluttoq (rubin og lyserød safir)	(Udnyttelsestilladelse: 2014)	
Lumina (tidl. Hudson Greenland A/S)	Driftsfase (Udnyttelsestilladelse: 2015)	Pt. ca. 15 ansatte i forbindelse med procesoptimering.
Kangerlussuaq (anorthosit)		Forventes at stige til ca. 30 ansatte
Ironbark A/S	Indledende anlægsfase	Anlægsfase: Op til 300
Citronen Fjord (Zn, Pb)	(Udnyttelsestilladelse: 2016) Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Driftsfase: Op til 475
Nalunaq A/S	Nye efterforskningsaktiviteter (Udnyttelsestilladelse: 2003)	Anlægsfase: 70-80
Napasorsuaq (Au)		Driftsfase: 150
Greenland Minerals A/S	Ansøgning om udnyttelsestilladelse er modtaget. Projektet kan næppe gennemføres grundet genindførelsen af 0-tolerance over for udnyttelse af uran.	Anlægsfase: op til 1.121
Kuannersuit (Kvanefjeldet) (REE, U, Zn, flussspat)		Driftsfase: 715

Tanbreez Mining Greenland A/S Killavaat Alannguat (Kringlerne) (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Udnyttelsestilladelse: 2020. Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Anlægsfase: op til 140 (uden kemisk forarbejdning) Driftsfase uden kemisk forarbejdning: 80
Dundas Titanium A/S Nordgrønland (Ti)	Udnyttelsestilladelse: 2020 Rettighedshaver arbejder med at sikre finansiering til projektet	Anlægsfase: op til 270 Driftsfase: 175
Greenland Anorthosite Mining ApS Majoqqaq Qaava (anorthosit)	VVM og VSB redegørelser er under udarbejdelse.	Anlægsfase: Estimeret til 30-40 Driftsfase: Estimeret til 60-90 afhængigt af valgt model.
Greenland Resources Inc. Malmberget (Østgrønland) (Mo)	VVM og VSB redegørelser er under udarbejdelse.	Anlægsfase: Estimeret til 500 Driftsfase: Estimeret til 300

Kilde: Råstofstyrelsen.

Det bemærkes, at der på nuværende tidspunkt er to projekter, som er i drift (stiplet linje):

- Greenland Ruby A/S' rubin- og lyserød safirprojekt ved Aappaluttoq er i produktion og har påbegyndt salg af rubin og lyserød safir udvundet under udnyttelsesfasen.
- Lumina anorthosit-projekt ved Kangerlussuaq kom i produktion i 2019 med den første udskibning.

Udstedelse af en udnyttelsestilladelse er ikke ensbetydende med igangsættelse af anlægs- og udnyttelsesaktiviteter. Udstedelse af en udnyttelsestilladelse er en væsentlig forudsætning for, at et givent projekt kan rejse finansiering. Mulighederne for finansiering påvirkes af bl.a. udviklingen i råvarepriserne, det skønnede behov for ressourcen og dens vigtighed for flere industrier og konkurrencen på markedet.

Ved den internationale råstofmesse PDAC (Prospectors and Developers Association of Canada) i marts 2020 var optimismen stor, og der var tilkendegivelse om mange og omfattende efterforskningsaktiviteter i felten. Grundet COVID-19 blev det meget vanskeligt at udføre feltaktiviteter i Grønland i 2020-2021 på grund af bl.a. rejserestriktioner. Som konsekvens heraf vedtog Naalakkersuisut tre initiativer, som havde til hensigt at begrænse påvirkningen på råstofindustrien:

- Reduktion af efterforskningsforpligtigelser for alle efterforskningstilladelser til 0 kroner i 2020-2021. Tilladelsesalderen er ligeledes berostillet, således at 2020-2021 ikke tæller med i efterforskningstilladelsens alder.
- Udskydelse af betaling af myndighedsbehandling til juli 2021.
- Tilbageførelse af sikkerhedsstillelse fra kontant deponering med op til 50 pct..

De tre initiativer blev godt modtaget af industrien. Selskaberne fik et pusterum i en meget vanskelig tid. Pandemien er nu ved at være færdig og selskaberne har fået afdraget på den udskudte myndighedsbehandling og skal snart til at genetablere den kontante deponering.

Den regionale geologiske kortlægning fortsættes i Nordøstgrønland med GEUS på Hudson Land, hvilket skal resultere i et nyt geologisk kort i skalaen 1:100.000. De geovidenskabelige databaser videreudvikles løbende og der arbejdes blandt andet med en opgradering af mineralforekomstdatabasen.

Eksisterende og nye data gøres tilgængelig for industrien online. I 2022 deltager Departementet for Råstoffer og Justitsområdet endvidere med en fysisk stand på de internationale råstofmesser PDAC og AMEBC (Association for Mineral Exploration Roundup).

Det bemærkes, at Departementet for Råstoffer og Justitsområdet har fagligt ansvar for igangsættelse af monitorering ved Karratfjorden for at sikre kontinuerlige data til at forstå fjeldskredsprocesserne i området bedre. Det er på tidspunktet for beretningens færdiggørelse endnu uafklaret, hvorledes dette arbejde vil blive påvirket af opdagelsen af endnu et usikkert fjeldområde ved Kangerluarsuk fjorden i Uummanaq-distrikt. Naalakkersuisut arbejder sammen med GEUS og andre relevante aktører på afklaring af sagen. Det er fortsat også uafklaret i hvilken skala, der skal flyttes bygninger med særlige funktioner op over opskylszoneerne.

1.7 Beskæftigelse og ledighed

I de senere år er der sket et fald i antallet af registrerede arbejdssøgende. Denne positive udvikling er primært forbeholdt de større byer, hvorimod de mindre byer og bygder ikke oplever samme positive udvikling, hvilket især skyldes mangel på lokale arbejdspladser. En af de store udfordringer på det grønlandske arbejdsmarked er mangel på arbejdskraft, ufaglært og faglært. Både private virksomheder og offentlige institutioner har svært ved at rekruttere og fastholde arbejdskraft. Samtidig er der mange borgere, især unge, der er uden for arbejdsmarkedet. Den grønlandske geografi udfordrer arbejdsmarkedets mobilitet. Det er stort set umuligt at arbejde i en by og bo i en anden, hvorfor beskæftigelsesmulighederne begrænser sig til den by eller bygd den enkelte bor i.

Beskæftigelsesstrategien for 2022-2024 indeholder arbejdsmarkedstiltag og reformer, der skal løse landets store samfundsmæssige udfordring: ledigheden inden for følgende indsatsområder:

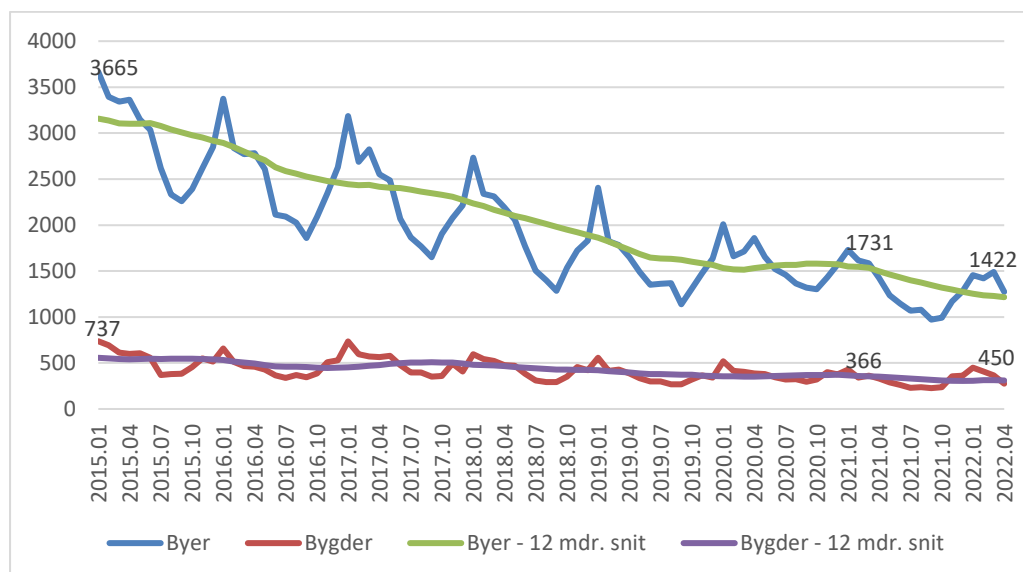
1. Selvbærende arbejdsmarked.
2. Lavere ungdomsledighed.
3. Fokus på vejledning og opkvalificering.

Som følge af nyt Naalakkersuisut er den gældende beskæftigelsesstrategi under revision for at imødekomme de nye politiske målsætninger i strategien. Den forventes behandlet i Naalakkersuisut i foråret 2022.

Som løbende indikator for arbejdsmarkedsudviklingen offentliggør Grønlands Statistik månedlige opgørelser over antal registrerede arbejdssøgende. Denne omfatter en optælling af de personer, der fysisk henvender sig til kommunen og bliver registreret som arbejdssøgende. I en måned tæller denne person som registreret arbejdssøgende, uanset om vedkommende har været registeret som arbejdssøgende i hele måneden eller blot en enkelt dag. Statistik over registrerede arbejdssøgende må ikke forveksles med den egentlige ledighedsstatistik. I ledighedsstatistikken beregnes "antal ledige" (1431 i 2020) som antal "registrerede arbejdssøgende" (1946 i 2020) minus "ikke fastboende" (35 i 2020) og minus "i beskæftigelse samme måned" (480 i 2020), jf. publikationen "Arbejdsmarked" udgivet d. 13/1 2022 af Grønlands Statistik. En person kan være ledig uden at registrere sig som arbejdssøgende. Borgeren modtager i så fald hverken arbejdsmarkedsydelse eller offentlig hjælp.

I Figur 10 ses ledighedstendensen de seneste år opgjort på antallet af registrerede arbejdssøgende månedsvis for hele landet i perioden 2015-2021.

Figur 10. Udvikling i antal registrerede arbejdssøgende i byer og bygder (2015-2021).

Kilde: Grønlands Statistik. Note: Datamærkaterne er for januar måned.

Antallet af registrerede arbejdssøgende er generelt størst i bygderne og blandt de unge. Der er uforholdsmæssigt mange ufaglærte blandt de ledige. Dette er dog en normal tendens og ses også i andre lande.

Et generelt lavt uddannelsesnivea og sæsonafhængige erhverv medfører, at mange borgere hen over året har en skiftende tilknytning til arbejdsmarkedet og at relativt få borgere besidder de påkrævede faglige kompetencer til at besætte stillinger, der kræver bestemte uddannelser eller bestemte faglige forudsætninger. Hertil kommer, at mange borgere er påvirket af forskellige former for sociale problemer. De strukturelle udfordringer, der medfører skiftende tilknytning til arbejdsmarkedet og kompetencegab mellem jobsøgende og ledige stillinger, kræver en bred indsats. Et af midlerne mod en løsning er en tidlig indsats, så alle børn og unge får de grundlæggende faglige forudsætninger for videre uddannelse gennem undervisningen i folkeskolen og bliver parate til at gennemføre erhvervskompetencegivende uddannelser umiddelbart efter folkeskolen.

De strukturelle problemer på arbejdsmarkedet ses endvidere af, at der sker en indvandring af ufaglært arbejdskraft samtidig med den relativt høje ledighed i nogle dele af landet.

Strukturledigheden skyldes tre væsentlige faktorer:

1. Der er typisk få jobs og erhvervsaktiviteter de steder, hvor der er høj ledighed.
2. Der er en geografisk og bolig-mæssig barriere i forhold til at få besat ledige jobs, som kræver, at den enkelte og dennes familie skal flytte for at komme i beskæftigelse.
3. Der er mismatch mellem arbejdsgivernes efterspørgsel på kompetencer og de lokalt tilgængelige kompetencer.

Efter flere år med fald i antallet af registrerede arbejdssøgende, medførte Corona-situationen i 2020 en midlertidig stagnation af den positive tendens. I 2021 ser det ud til at den positive tendens er vendt tilbage, således var antallet af registrerede arbejdssøgende i gennemsnit i 2021 lavere end gennemsnittet for årene før Corona. Den positive tendens kan blandt andet skyldes, at Naalakkersuisut iværksatte tre målrettede erhvervspakker: Akuthjælpepakke, Arbejdsmarkedspakke, Aktivitetspakke, som berørte turisterhvervet, og kunne søges i perioden januar til juni måned 2021.

Status på hjælpepakker målrettet aktivitet i den private sektor

I forbindelse med COVID-19 pandemien blev der i 2020 etableret en række hjælpepakker til støtte af erhvervslivet og lønmodtagerne i forbindelse med nedlukningen af samfundet. Disse blev udfaset samme år, men det blev i 2021 nødvendigt med nye erhvervshjælpespakker og en turismeaktivitetspakke.

Retningslinjerne for hjælpepakkerne blev udarbejdet af Departementet for Erhverv og Handel, og ordningerne blev administreret af Innovation Greenland som har stået for tildelingen af støtte- eller kriselån.

I Tabel 5 og Tabel 6 er opgjort status for brugen af hjælpepakkerne i 2021 fordelt på kommuner:

Tabel 5. Erhvervshjælpespakker 2021

	Avannaata	Qeqertalik	Qeqqata	Sermersooq	Kujalleq	Total
Indsendte ansøgninger	65	25	95	160	18	363
Tilsagn *	54	18	84	127	13	296
Afsluttede projekter	46	18	80	121	12	277
Ansøgt beløb	10.448.731	1.000.839	73.003.288	96.904.672	1.712.053	183.069.583
Netto tildeling	5.964.388	467.464	2.828.852	12.000.363	1.163.422	22.424.489
Tildelt pr. tilsagn	110.452	25.970	33.677	94.491	89.494	75.758

Kilde: Innovation Greenland, Status pr. 8. februar 2022

Note: * Når der er tildelt kombineret støtte og kriselån, tæller støtte og kriselån som et tilsagn hver for sig.

Det ses af Tabel 5, at der pr. 8. februar 2022 ialt er givet 296 tilsagn og udbetalt 22,4 mio. kr. Der har været samlede ansøgninger for i alt kr. 183,1 mio. kr., og der er således på landsplan tildelt støtte på gennemsnitligt 12 pct. af de ansøgte beløb. Den lave udnyttelsesgrad kan særligt tilskrives, at betingelserne for at yde støtte har været ganske stramme. En del ansøgninger har således ikke kunnet imødekommes, idet der eksempelvis har været søgt om støtte til 100 procent dækning af faste udgifter uden at omsætningen har udvist et tilsvarende fald. Ligeledes har der været en del ansøgninger om tabt arbejdsfortjeneste, hvilket ligeledes ikke har været omfattet af de seneste hjælpepakker.

De største træk på hjælpepakkerne kommer fra Kommuneqarfik Sermersooq med 54 pct. og Avannaata Kommunian med 27 pct.

Det skal bemærkes, at Tabel 5 ikke er endelig. Der er stadig sager fra 2021-hjælpespakkerne som ikke er færdigbehandlet, ligesom virksomhederne kan søge om støtte efter støttepakkerne for november og december 2021 indtil udgangen af marts 2022. Endvidere blev der i begyndelsen af 2022 godkendt en COVID-19 hjælpepakke, der udover at støtte erhvervslivet og lønmodtagerne i forbindelse med nedlukningerne, gjorde det muligt for jollefiskere at søge om kompensation.

Tabel 6. Turismeaktivitetspakke 2021

	Avannaata	Qeqertalik	Qeqqata	Sermersooq	Kujalleq	Total
Indsendte ansøgninger	55	18	33	205	21	332
Tilsagn	52	18	30	189	17	306
Afsluttede projekter	52	18	30	189	17	306
Ansøgt beløb	1.582.279	254.473	542.341	4.927.769	587.297	7.894.159
Netto tildeling	1.348.814	272.161	552.990	4.574.902	520.609	7.269.476
Tildelt pr. tilsagn	25.939	15.120	18.433	24.206	30.624	23.756

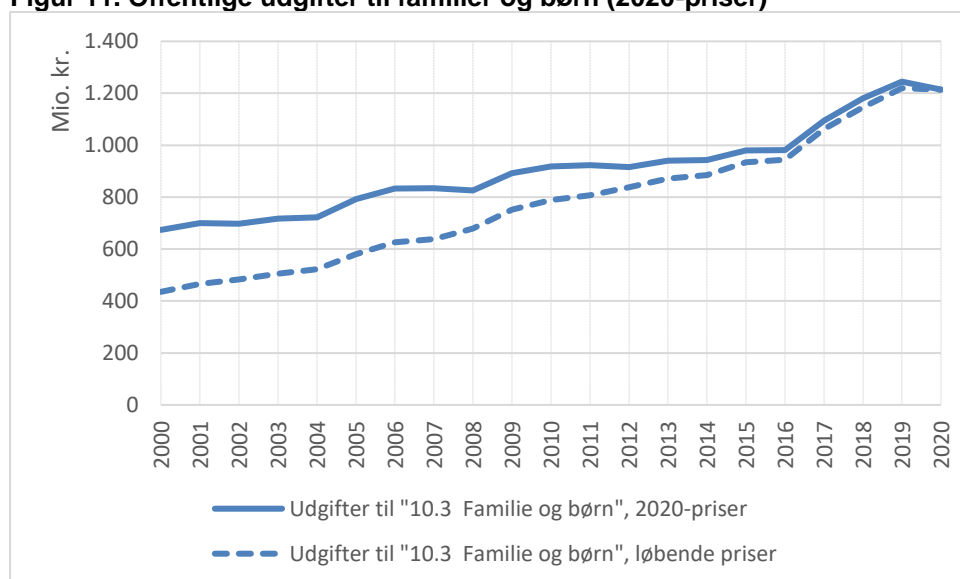
Kilde: Innovation Greenland, Status pr. 8. februar 2022.

Af turismeaktivitetspakken er der i 2021 på landsplan ialt ansøgt om 7,9 mio. kr. og tildelt 7,3 mio. kr. (92%).

Der er på landsplan i gennemsnit udbetalt 23,800 kr pr. tilsagn, og der er variationer mellem kommunerne. Samlet set har Kommuneqarfik Sermersooq modtaget flest midler fra de tilgængelige turismeaktivitetspakker med 4,5 mio. kr., mens Kommune Qeqertalik har modtaget færrest midler med 0,27 mio. kr.

1.8 Udgifter til børn og unge

Der redegøres i dette afsnit for økonomi og nøgletal på børn-, unge- og familieområdet.

Figur 11. Offentlige udgifter til familier og børn (2020-priser)

Kilde: Grønlands Statistik. Offentlige finanser sat i 2020-priser ud fra Grønlands Statistik forbrugerprisindeks (gennemsnit for januar og juli).

Figur 11 viser omfanget af kontante ydelser og ydelser i naturalier til familier med børn, herunder barselsdagpenge, børnetillæg og underholdsbidrag. Det inkluderer også udgifter til sociale institutioner, eksempelvis dagpleje, børnehaver, børnehjem, plejefamilier m.m.

Som det ses af Figur 11, så er udgifterne tæt på fordoblet over 20 år. Heriblandt bliver der brugt adskillige 100 millioner på anbringelse af børn uden for hjemmet.

På grund af skift i kontoplaner har det ikke været muligt at lave en underopdeling af udgifter på området. Der arbejdes på at forbedre talgrundlaget, så det fremover bliver muligt at opgøre udgifterne til administration af området og foretage tværgående analyser over udgifter over tid.

Aktiviteter og data på børne- og ungeområdet

De betydelige udgifter til området for børn, unge og familier afspejler de problematikker, som er på området.

På området for børn, unge og familier skyldes en del af udfordringerne, at der er mange fra forældregenerationerne, som selv har oplevet omsorgssvigt og traumer i barndommen. Eksempelvis har 36 pct. af 1980-årgangen (opgjort i 5 års intervaller) været udsat for seksuelle overgreb, inden de fyldte 18 år, over 50 pct. er vokset op med alkoholproblemer i hjemmet og over 40 pct. med vold i hjemmet. Tallene er tilsvarende eller højere for årgangene 1980 - 1990. Befolkningsundersøgelsen fra 2018 viser dog også indikationer om, at personer født i 1995 eller senere i mindre grad er vokset op med belastende forhold i hjemmet. Det er dog fortsat 28 pct. af de yngste årgange i undersøgelsen, der er vokset op med vold i hjemmet af og til eller ofte, og 20 pct. har været udsat for seksuelle overgreb, inden de fyldte 18 år.

Seneste status på målopfølgning og implementering af *Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for børn og unge i Grønland* viser en status for antallet af underretninger i 2021 for alle 5 kommuner samt udviklingen i forhold til 2019 i antallet af underretninger baseret på 4 ud af 5 kommuner (Kommune Kujalleq, Qeqqata Kommunia, Avannaata Kommunia og Kommuneqarfik Sermersooq).

Tabel 7. Antal underretninger om børn og unge i Grønland

	2021	2019-2021
Alle 5 kommuner i Grønland	2021	2019-2021
Underretninger i alt	4892	12%
Underretninger pr. barn med underretning	2,3	12%
Antal børn med underretninger	2106	0,4%
Antal nye børn og unge med underretning	947	Uoplyst
Antal børn i Grønland (primo året)	12330	0%
Andel børn med underretning, ca.	17%	0

Kilde: Baseret på tal for de enkelte kommuner i rapporten "Status på målopfølgning og implementering - Statusrapport for år 2022". –

Note: Antallet af underretninger pr. barn og stigningen fra 2019 til 2021 er baseret på tal for 4 ud af 5 kommuner.

Der var i alt knap 4900 underretninger i landets 5 kommuner i 2021. Der var i 4 ud af 5 kommuner en stigning på 12 pct. i antallet af underretninger fra 2019 til 2021. Samlet set var der ca. 2,3 underretninger pr. barn i Grønland i 2021, hvilket var 12-13 pct. flere end i 2019. På tværs af kommuner var der i 2021 en eller flere underretninger på ca. 17 pct. af alle børn og unge (0-17 år) i Grønland. Selv om andelen af børn samlet set var ca. den samme som i 2019, så var der forskydninger i de enkelte kommuner fra 2019 til 2021. Der var færre underretninger i 2020 end i 2019, hvilket antages at skyldes, at børnene har været mere borte fra skole m.v. pga. nedlukninger som følge af COVID-19-restriktioner.

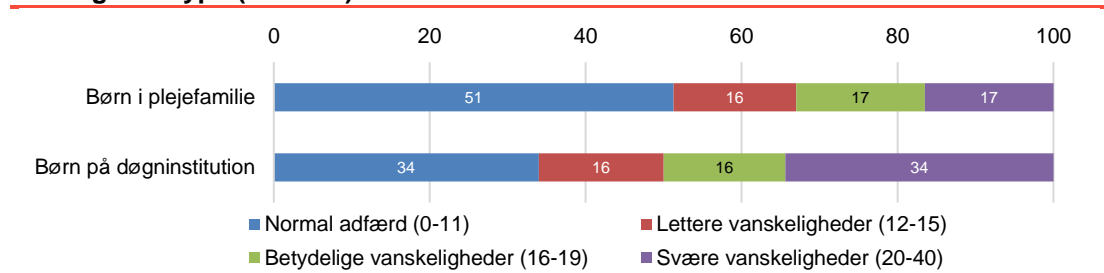
Årsagen til underretningerne er mangeartede, men omhandler ofte forskellige former for omsorgssvigt og/eller problemstillinger hos barnet eller den unge, herunder misbrug (alkohol, hash, snifning) og kriminalitet. I forhold til sidst nævnte har Grønlands Politi ifølge sin årsstatistik fra 2021 modtaget 377 anmeldelser af kriminalloven, hvor gerningspersonen er 15-17 år i 2021. Det er på niveau med 2020, hvor der blev modtaget 376 anmeldelser af kriminalloven, hvor gerningspersonen er 15-17 år.

Fokus på området og på indsamling af data har i sig selv betydet, at der er kommet et bedre indblik i situationen i de enkelte kommuner. Sagstal og underretninger er dog ikke nødvendigvis dækkende for antallet af børn, som mistrives. Formentlig vil der være mørketal i form af børn og unge, som omsorgssvigtets og/eller mistrives, men som kommunerne ikke er bekendt med, fordi de ikke modtager underretninger om dem.

Den kommunale opgave på børne-, unge- og familieområdet er betydelig, og omfanget er generelt så højt, at det kan være svært for kommunerne at give det enkelte barn/unge og dennes familie den hjælp, som er påkrævet i rette tid. Selvstyret understøtter derfor kommunerne blandt andet med sidemandsoplæring, rådgivning og undervisning, såvel som rejseholdsaktiviteter i forbindelse med seksuelle overgreb. Dette behov er forstærket af, at kommunerne generelt har svært ved at rekruttere og fastholde medarbejdere med de rette kompetencer til at løfte opgaverne med eksempelvis sagsbehandling og foranstaltning. Dette gør sig i særligt grad gældende uden for hovedbyerne, men også i hovedbyerne kan det være svært at få uddannet personale.

VIVE (Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd i Danmark) udgav i 2021 *Kortlægning af Plejefamilieområdet i Grønland* for Departementet for Børn, Unge og Familier. Heraf fremgår det, at der er børn anbragt i plejefamilier, der oplever adfærds- og trivselsproblemer, men generelt trives bedre end børn på døgninstitution.

Figur 12. Børns adfærds- og trivselsproblemer målt med SDQ-instrumentet. Fordelt på anbringelsestype (Procent)

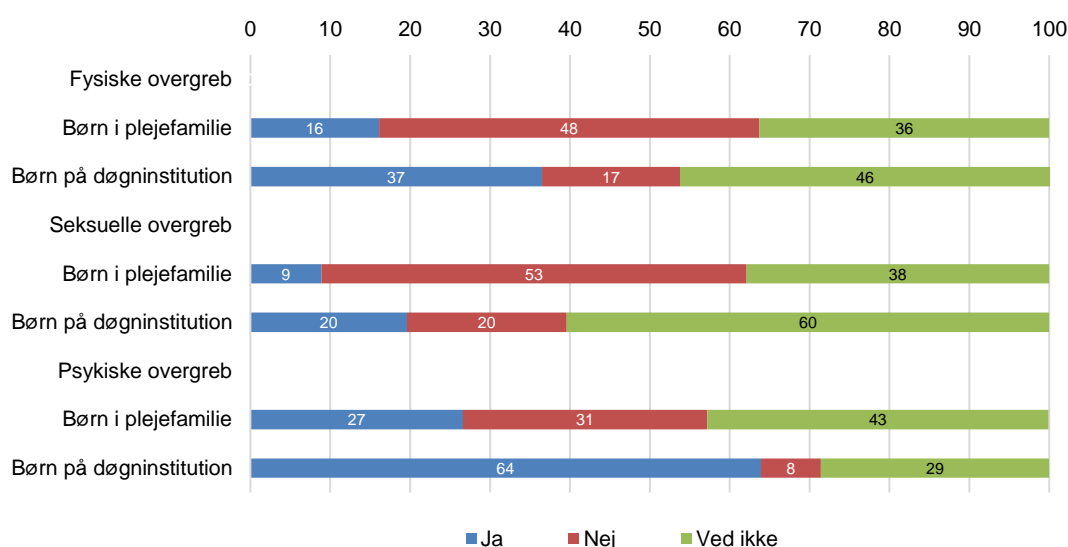
Anm.: Børn i plejefamilie: N = 115. Børn på døgninstitution: N = 244. SDQ: Strengths and Difficulties Questionnaire: Instrumentet består af 25 spørgsmål, hvoraf 20 indgår i en samlet trivsels- og adfærdsskala, der går fra 0-40 point. Her betegner 0 en meget lille grad af adfærds- og trivselsproblemer, mens 40 betegner en meget høj grad af adfærds- og trivselsproblemer.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse om børn i plejefamilier.

Figur 12 viser, at 51 pct. af børnene i plejefamilierne har en samlet adfærd og trivsel, der ligger inden for normalområdet mod 34 pct. af børnene på døgninstitutionerne. I den anden ende af skalaen ses det, at 17 pct. af børnene i plejefamilierne har svære adfærds- og trivselsproblemer mod 34 pct. af børnene på døgninstitutionerne.

Fra kortlægningen af plejefamilieområdet vides mere om, hvorvidt børn i henholdsvis plejefamilie og på døgninstitution har oplevet fysiske, psykiske eller seksuelle overgreb.

Figur 13. Oplevede fysiske, seksuelle og psykiske overgreb. Fordelt på anbringelsestype (Procent)

Anm.: Børn i plejefamilie: N = 126. Børn på døgninstitution: N = 255.

Kilde: VIVEs spørgeskemaundersøgelse om børn i plejefamilier og VIVEs undersøgelse af børn på døgninstitution.

Det fremgår af Figur 13, at børnene i plejefamilierne, ifølge plejeforældrene, i noget mindre grad end børnene på døgninstitutionerne har været udsat for overgreb. Det gælder både fysiske overgreb (16 % mod 37 pct.), seksuelle overgreb (9 pct. mod 20 pct.) og psykiske overgreb (27 pct. mod 64 pct.). Kommunale interviewpersoner pointerer også, at børn, der har oplevet seksuelt overgreb, typisk vil blive anbragt på en døgninstitution frem for i en plejefamilie. Det kan dog også handle om, at plejeforældrene i mindre grad end personalet på døgninstitutionerne har en uddannelse, som hjælper dem til at opfange tegn på overgreb. Derudover ses, ligesom på døgninstitutionerne, relativt mange plejeforældre, der svarer, at de ikke ved, om børnene har været udsat for et overgreb tidligere i deres liv.

Tabel 8. Antal børn og unge på døgninstitutioner, 2020 og 2021

	2020	2021
Antal (andel) børn og unge på selvstyrets døgninstitutioner, per 1. december	189 (1,0)	170 (1,1)
Antal (andel) børn og unge på selvejende døgninstitutioner, forår 2019		134 (0,7)
Antal (andel) børn og unge på kommunale døgninstitutioner		23 (0,1)
Antal børn og unge, 0-23 år	17.545	17.526

Kilde: Data rekvireret fra Socialstyrelsen

Note: Beboere på selvejende og kommunale institutioner er ikke medregnet i antal beboere på selvstyrets institutioner. For børn og unge på hhv. selvstyrets døgninstitutioner og de selvejende institutioner kan antallet kun opgøres for børn og unge samlet. Da der ikke er opgjort alder for børn og unge på døgninstitutioner, er der usikkerhed ift. andelen, som er opgjort ud af antal børn og unge i alderen 0-23 år i befolkningen.

Antallet af anbragte børn og unge på døgninstitutioner opgøres samlet for børn (0-17 år) og unge (18-23 år). Som det fremgår af Tabel 8 er over halvdelen af anbragte børn og unge anbragte på selvstyrets døgninstitutioner. Døgnanbringelser på alle døgninstitutioner skal godkendes af Selvstyret.

Data på handicapområdet

Data på handicapområdet er overordnet af ringe kvalitet. Departementet for Børn, Unge og Familier har på baggrund af data fra kommunernes It-system de senere år udgivet statistikker vedr. personer med handicap. Disse udgivelser er ikke fyldestgørende, og der findes ingen udgivelser lavet på baggrund af data, som stammer fra tiden med den ny handicaplovgivning, som trådte i kraft 1. januar 2020. Det er under overvejelse at tilrette det nye elektroniske ESDH-system således, at der kan skabes bedre data og dermed mulighed for mere ensrettet sagsbehandling på handicapområdet.

Forebyggende indsatser

Udover at understøtte kommunerne går en del af udgifterne på børn og ungeområdet til forebyggende indsatser, der skal forhindre at det enkelte barn/ung og dennes familie får brug for foranstaltning. Store dele af dette forebyggelsesarbejde ligger i regi af *Inuuneritta III - Naalakkersuisuts strategi for det gode børneliv 2020-2030*, hvor der arbejdes med mental og fysisk sundhed og en tryk opvækst med særligt fokus på en sund og tryk start på livet. Derudover arbejdes der med forebyggelse i forhold til bl.a. misbrug, kønssygdomme, tidlig graviditet, seksuelle overgreb og selvmord.

I forhold til sidstnævnte er selvmordsraten blandt unge fortsat uacceptabelt høj, hvilket hvert år bringer sorg i familier og lokalsamfund. En ny strategi for forebyggelse af selvmord forventes klar til fremlæggelse på Inatsisartuts efterårssamling 2022. Nedenstående Tabel 9 viser antal selvmord for unge mellem 0-17 år i perioden 2018-2020.

Tabel 9. Antal døde med dødsårsagen selvmord, 0-17 år, 2018-2020

	2018	2019	2020
Antal selvmord, 0-17 år	4	6	4

Anm.: Det er kun "Selvmord", som registreres i det grønlandske dødsårsagsregister (altså ikke "Selvmord og selvmordsforsøg").
Kilde: Grønlands Statistik, Landslægeembedet

Tabel 9 viser, at antallet af selvmord blandt unge i alderen 18-23 år ligger mellem 11 og 15 årligt. I perioden 2019 og 2020 har selvmordsraten været ca. 230 årligt pr. 100.000 indbyggere i alderen 18-23 år.

Tabel 10. Antal døde med dødsårsagen selvmord og antal unge i alt, 18-23 år, 2018-2020

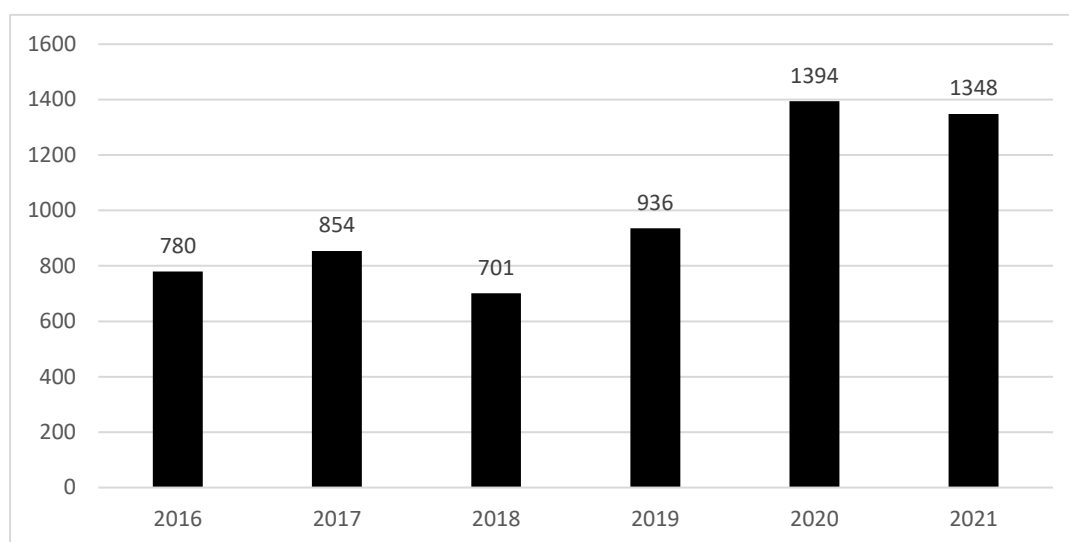
	2018	2019	2020
Antal selvmord, 18-23 år	15	11	11
Antal unge, 18-23 år	4.933	4.797	4.689
Antal per 100.000, 18-23 år	304	229	235

Anm.: Det er kun "Selvmord", som registreres i det grønlandske dødsårsagsregister, jf. note til tabellen SUDLDA1A.
Kilde: Grønlands Statistik, Landslægeembedet

På voldsområdet er data sparsomme. Det gælder særligt viden om vold i nære relationer. Naalakkersuisuts kommende handlingsplan mod vold i nære relationer forventes blandt andet at sætte fokus på dette. Der findes dog nogle data på voldsområdet.

Grønlands Politi udgiver årlige årsstatistikker, som bl.a. viser antallet af voldsanmeldelser. Politiets tal er baseret på registrerede anmeldelser, og der vil derfor være et mørketal i opgørelserne. Derudover kan anmeldelsestallene variere afhængig af andre faktorer som for eksempel anmeldelseskampagner, ændringer i registreringspraksis m.m., som kan medføre udsving. Figur 14 viser antal anmeldelser af voldsforbrydelser, hvor der har været en forholdsvis stor stigning fra under 1000 i 2019 til over 1300 i 2020 og 2021. Ifølge politiets årsstatistik 2021 er niveauet for voldsforbrydelser i Grønland højt. I Grønland anmeldes mere end 6 gange flere voldsepisoder pr. indbygger sammenlignet med Danmark og 13 gange flere end på Færøerne.

Figur 14. Antal anmeldelser af kriminalloven vedr. vold

Kilde: Årsstatistik 2021, side 5, Grønlands Politi.

Befolkningsundersøgelserne i Grønland indeholder beskrivelser af belastende vilkår i opvæksten, herunder andelen af fødselsårge, der har været udsat for vold. Befolkningsundersøgelserne indeholder dog ikke nærmere beskrivelser af typer af vold eller specifikt vold i nære relationer.

Socialstyrelsens tilbud Alliaq henvender sig til borgere, der udøver vold overfor deres nærmeste. I 2021 udvidede Alliaq åbningstiderne samt iværksatte tiltag der skal forbedre befolkningens kendskab til tilbuddet og øge antallet af henvendelser.

Tabel 11. Antal af visitationer i Alliaq 2020 og 2021

	2020	2021
Antal visitationer	59	79

Kilde: Alliaq årsrapport, Socialstyrelsen.

Tabel 11 viser antallet af visitationer i Alliaq, hvor der er en stigning fra 2020 til 2021.

Selvstyrets arbejde med børn, unge og deres familier har fokus på at understøtte kommunerne med deres direkte arbejde med de børn, unge og familier, som har behov for hjælp på nuværende tidspunkt. Hertil kommer arbejde med forebyggelse, så børn, unge og deres familier fremadrettet i mindre grad vil få brug for hjælp.

Befolkningsundersøgelsen har som nævnt givet indikationer om, at de yngste årge, som har deltaget i undersøgelsen, i mindre grad er vokset op med belastende forhold i hjemmet. Det er imidlertid en generel udfordring på socialområdet, at der er en mangel på tilgængelige data. Samtidig er dele af de data, som findes, behæftet med usikkerhed, da de er manuelt opgjort. En bedre datakvalitet og -mængde vil betyde, at det i højere grad vil blive muligt at måle på effekten af indsatser og give et bedre

overblik over, hvordan udgifterne på området fordeler sig, og dermed muliggøre, at udgifterne kan målrettes de steder, hvor de bruges mest effektivt.

Noget af datamanglen forventes afhjulpet i forbindelse med udrulningen af det nye ESDH system til sagsbehandling på børneområdet i kommunerne. Behovet for mere systematisk vidensopbygning inden for området vil imidlertid fortsat være aktuelt.

1.9 Landskassens regnskab for 2021

Der foreligger nu tal for regnskabet for 2021 (se Tabel 12). Tallene viser at:

- DAU-resultatet i 2021 blev et underskud på 140 mio. kr. Dette skal ses i forhold til et budgetteret DAU-underskud på 66 mio. kr, der som følge af 6 tillægsbevillinger resulterede i et budgetteret DAU-underskud på 215 mio. kr., hvilket er et forbedret resultat på 75 mio. kr.
- DA-resultatet i 2021 blev et underskud på 150 mio. kr. Dette skal ses i forhold til et budgetteret underskud på 225 mio. kr. inklusiv tillægsbevillinger, hvilket ligeledes er et forbedret resultat på 75 mio. kr.

Både DAU- og DA-resultatet er præget af konsekvenserne af pandemien samt ændringerne i ny partnerskabsaftale med EU, der medfører en forskydning i udbetalingerne.

Tabel 12. Oversigt over hovedtal fra regnskaber og budgetter for 2015-2024.

	R2015	R2016	R2017	R2018	R2019	R2020	R2021	FL22	BO23	BO24	BO25
Drift, tilskud & lovbundne udgifter	5.820	6.286	6.030	6.568	7.070	6.897	6.812	6.855	6.939	6.911	6.887
Indtægter	-6.596	-6.923	-6.945	-7.266	-7.740	-7.431	-7.169	-7.397	-7.474	-7.477	-7.472
Anlæg	589	426	712	581	532	366	496	525	480	539	539
Heraf anlæg excl. udlån til Nukissiorfiit	502	456	518	501	501	306	437	393	360	360	360
DAU	-188	-211	-204	-117	-137	-168	140	-18	-55	-28	-47
DA	-137	-51	-230	-135	-142	135	150	-8	-45	-18	-37

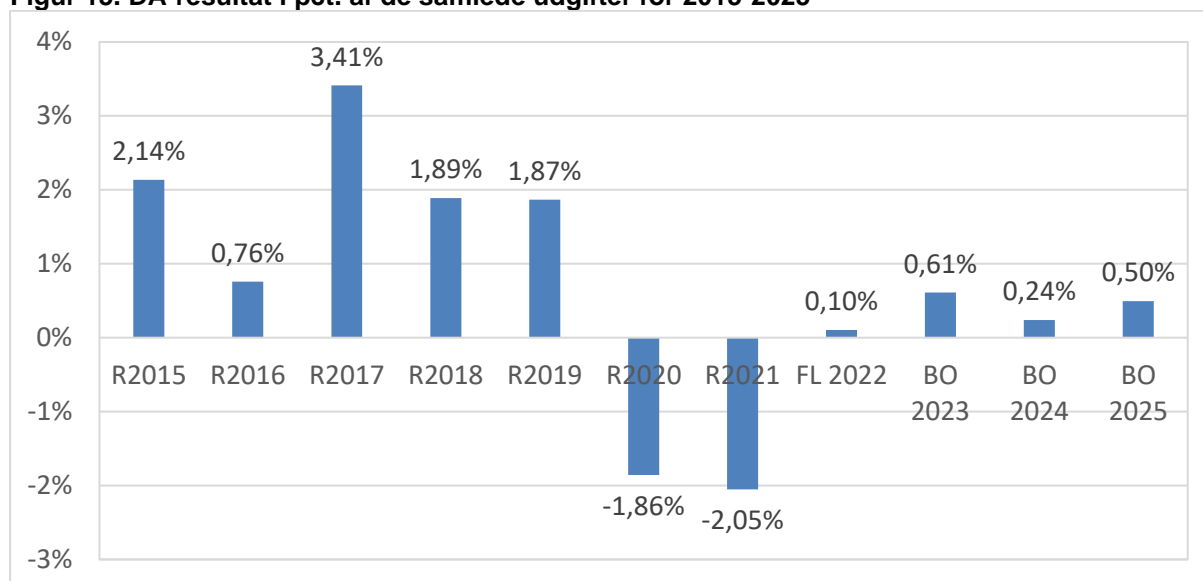
Kilder: Landskassens regnskaber til og med 2021, derefter Finansloven for 2022 inkl. overslagsårene.

Note: Negative tal er indtægter/overskud, mens positive tal er udgifter/underskud.

Figur 15 angiver resultatudvikling i drift og anlæg i Landskassen frem til seneste budgetoverslagsår. Af Figur 15 fremgår det, at Landskassens DA-resultat siden 2015 udviste et mindre overskud, dog undtagen 2020 og 2021, hvor der var et underskud som følge af konsekvenserne af pandemien. Af Figur 15 fremgår det ligeledes, at der budgetteres med et mindre overskud for Landskassen i overslagsårene.

Figur 15. DA-resultat i pct. af de samlede udgifter for 2015-2025

Kilde: Baseret på tal fra Tabel 12, dvs. Landskassens regnskaber til og med 2021, derefter FL 2022.

1.10 Sammenhængen med kommunernes økonomiske udvikling

Økonomien i den offentlige sektor er tæt forbundet. En uholdbar udvikling i Landskassen har stor betydning for kommunernes økonomiske muligheder og omvendt.

Et forøget provenu fra direkte skatter kommer ikke kun Landskassen til gode, men i høj grad også kommunerne. Kommunerne modtager ca. 70 pct. af det samlede provenu fra A-skat, selskabsskat og udbytteskat via kommunal skat og fælleskommunal skat.

Kommunernes regnskaber 2021 (foreløbige tal) og budget 2022

Tabel 13 viser kommunernes foreløbige regnskaber for 2021 og budget for 2022. Det skal bemærkes, at regnskaberne endnu ikke er revisionspåregnede og politisk godkendte.

Tabel 13. Kommunernes økonomi, tusinde kr. (positive tal betegner udgifter)

2021 Regnskab i t.kr. (foreløbige tal)						
	Kujalleq(*)	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Subtotal
Drift	577.805	1.826.946	769.808	578.800	892.766	4.646.125
Anlæg	41.446	224.699	141.994	55.800	74.594	538.533
Indtægter	-619.104	-2.122.039	-835.385	-619.900	-990.610	-5.187.038
Resultat	147	-70.394	76.417	-14.700	-23.250	31.780
2022 Budget i t.kr.						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Subtotal
Drift	568.024	1.795.841	724.644	529.300	900.063	4.517.872
Anlæg	39.890	253.779	91.966	60.000	137.081	582.716
Indtægter	-623.405	-2.191.877	-832.310	-599.500	-1028.673	-5.147.155
Resultat	-15.491	-142.257	15.699	10.200	21.507	-110.342

Kilde: Kommunerne, OBS foreløbige tal, endelige regnskabstal kan afvige betydeligt fra ovenstående.

(*) Kommune Kujalleq har ikke meddelt regnskabstal. I stedet er anvendt tidligere budgettal for 2021

Det regnskabsmæssige talmateriale for 2021 for de grønlandske kommuner underbygger en observation, som allerede er fremført af Økonomisk Råd for den grønlandske økonomi under et, nemlig, at kommunernes økonomi tegner til at være kommet godt igennem COVID-19-krisen. Den generelle

højkonjunktur i landet har tilsyneladende, og altså også for kommunernes vedkommende, vist sig at være den dominerende effekt sammenholdt med COVID-19- påvirkningen.

Avannaata Kommunian og Kommune Kujalleq har hver især i 2021 opnået tilladelse fra Selvstyret til at øge deres respektive kassekreditsrammer med henblik på at styrke likviditetsberedskabet. Hverken Avannaata Kommunian eller Kommune Kujalleq har efterfølgende haft et egentlig behov for at udmønte den øgede kassekreditsramme i form af træk af nævneværdigt omfang. Avannaata Kommunian har øget sin kassekreditsramme med 20 mio. dkk mens Kommune Kujalleq har øget deres med 25 mio. dkk.

Kommuneqarfik Sermersooq forventes at stå over for likviditetsmæssige udfordringer pga. store posterings afsat i 2021 og 2022 til nettoudlån til boligbyggeri. (20/20/60 og andelsboliger).

Kommuneqarfik Sermersooq har i 2021 således haft et nettoudlån på omkring 150 mio. kr. og i budget for 2022 er budgetlagt en nettoudlåns postering på omkring 122 mio. kr.

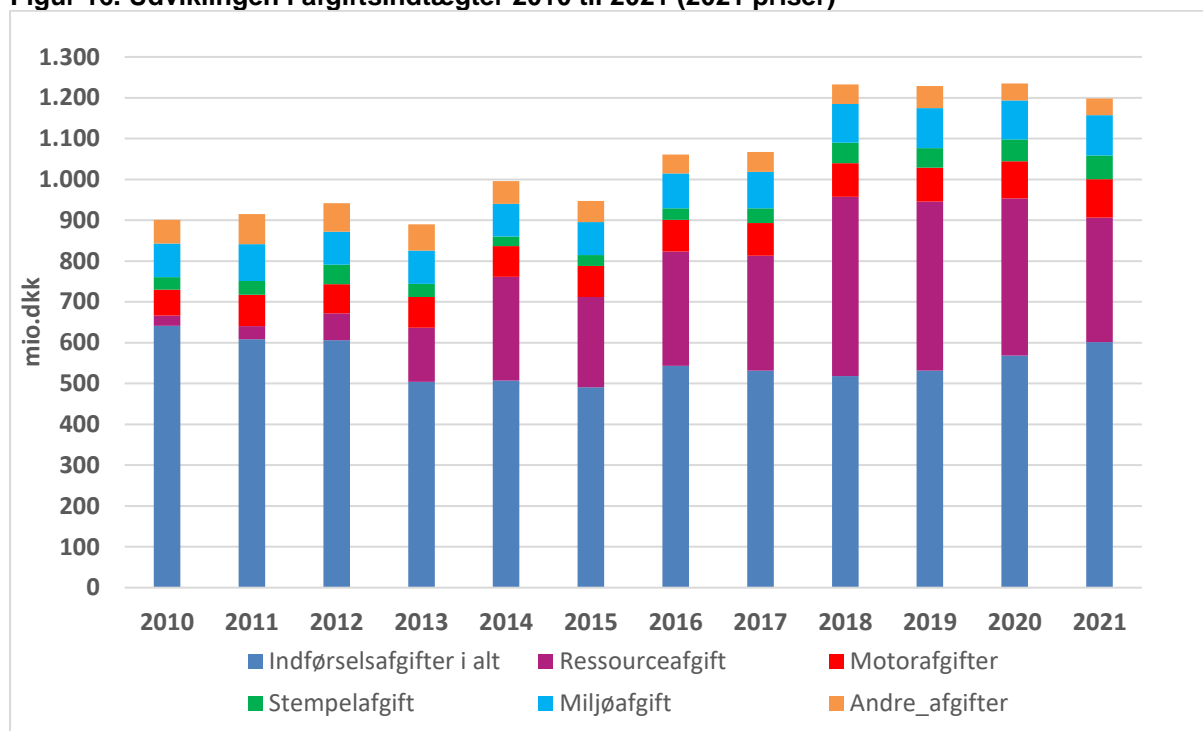
1.11 Afgifter

De indirekte skatter/afgifter har indbragt et provenu i 2021 på ca. 1.198 mio. kr. Figur 16 viser det samlede provenu fra afgifter/indirekte skatter siden 2011 i faste priser. Det viser, at det samlede provenu i 2021 er lidt lavere i forhold til perioden 2018-2020. Faldet drives primært af fald i fiskeriafgifter.

Det ses dog også, at provenuet i 2021 generelt er højere end hele perioden fra før 2018. Den generelle trend i perioden 2011 til 2021 er derfor en stigning i provenu fra afgifter. I Figur 17 er samme opgørelse i faste priser, men dog eksklusive ressourcerenteafgifter. Det fremgår således, at trenden med en stigning i de samlede provenuer fra 2011 til 2021 i faste priser kan tilskrives et betydeligt større provenu fra ressourcerenteafgifter.

Det er i denne forbindelse nødvendigt at være opmærksom på, at der af tabellerne ikke uden videre kan udledes mere vidtgående konklusioner om afgiftstrykket. Afgiftsindtægterne varierer med konjunkturerne, og der kan derfor være forskel på landskassens provenuer fra afgifter fra år til år, selv om afgiftssatserne er uændrede. En stigning i afgiftsprovenuerne i ét år er derfor ikke nødvendigvis udtryk for at afgifterne er blevet forhøjede i det pågældende år, ligesom det modsatte selvfølgelig også gør sig gældende.

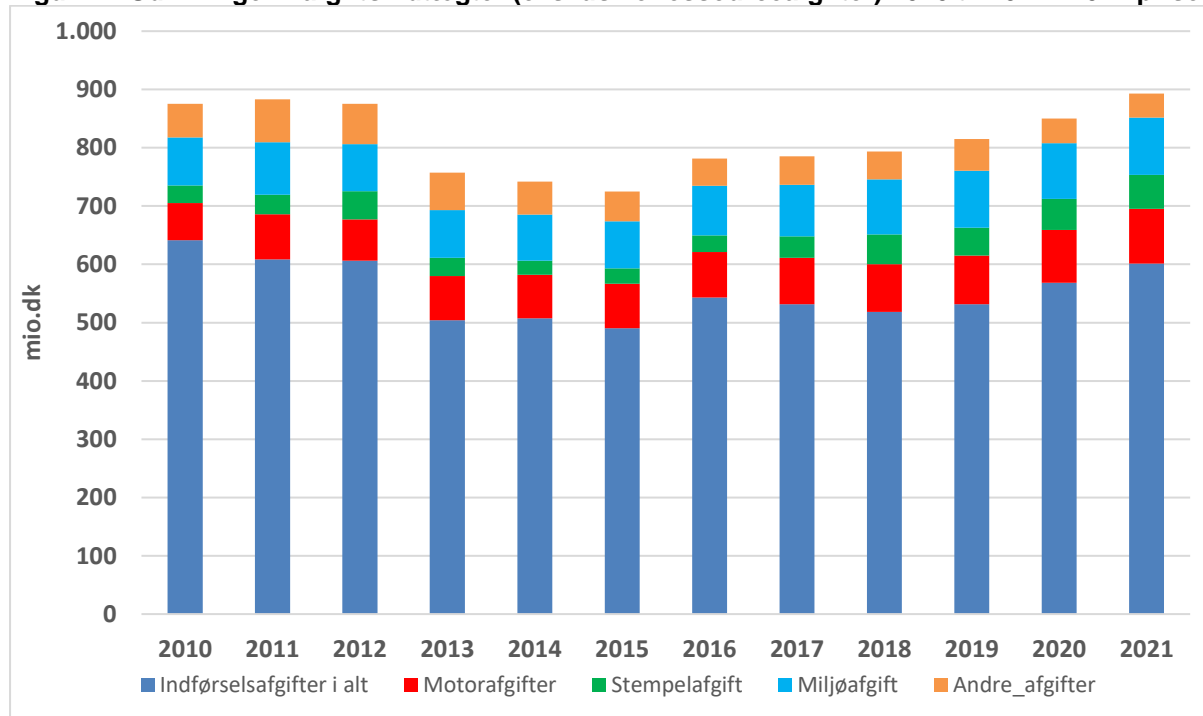
Figur 16. Udviklingen i afgiftsindtægter 2010 til 2021 (2021 priser)

Kilde: Skattestyrelsen.

Note: Det anvendte pristal for de enkelte år er gennemsnittet af forbrugerpristallet for januar og juli.

Figur 17. Udviklingen i afgiftsindtægter (ekskusive ressourceafgifter) 2010 til 2021 i 2021 priser

Kilde: Skattestyrelsen.

Note: Det anvendte pristal for de enkelte år er gennemsnittet af forbrugerpristallet for januar og juli.

1.12 Restancer

Tabel 14 viser udviklingen i restancerne fra februar 2021 til januar 2022. I løbet af 2021 viser tabellen en stigning i restancerne både antalmæssigt og i kroner. Dette selv om konjunkturerne i samfundet grundlæggende har været gode samlet set.

Der ses en betydelig variation på de forskellige typer restancer, hvor nogle typer af restancer falder i antal sager og i skyldigt beløb.

Der ses primært stigninger i antallet af sager, der vedrører restskatte. Her ses en voldsom stigning fra 13.489 sager til 221.548 sager. Ses der på det samlede skyldige beløb for A-skat er beløbet steget fra 16.339.083 kr. til 124.168.367 kr.

Disse tal svarer til, at hver borger over 18 år i februar 2021 skyldte 383 kroner og at dette beløb i januar 2022 er steget til 2902 kroner.

En af årsagerne til stigningen i antal sager og restancebeløb har været, at det nye økonomisystem Prisme i perioden 2020-2022 er blevet implementeret i Grønlands Selvstyre og i kommunerne. Samtidig er et nyt inddrivelsessystem blevet implementeret i Skattestyrelsen. Et nyt økonomisystem og inddrivelsessystem betyder nye arbejdsgange og medfører forenklinger og et bedre dataflow samt bedre datakvalitet hos alle enheder. Implementeringen af de nye systemer har betydet, at både Selvstyret og kommunerne har ryddet op i og gennemgået data samt optimeret forretningsgange. Dette har naturligvis også omfattet restancer mv.

En af årsagerne til stigningen i antal opgjorte sager og skyldige beløb er derfor det praktiske forhold, at flere sager og beløb, som ikke tidligere fremgik af restancelisterne, nu også fremgår. Denne del af stigningen i antal sager og restancer, er derfor ikke et udtryk for, at der er flere, som er i restance til det offentlige, men at der i realiteten er kommet bedre datakvalitet.

Den forbedrede datakvalitet har tydeliggjort, at der fortsat er behov for at nedbringe restancebeløbene og antal sager. Implementeringen af et nyt økonomisystem og særligt inddrivelsessystem har dog i perioden medført, at færre restancer er blevet inddrevet.

COVID-19 pandemien har samtidig betydet, at det i de seneste år har været udfordrende at foretage den opfølgende fysiske inddrivelse af restancer rundt om i landet, men der foreligger ikke data, som særskilt kan opgøre omfanget af dette.

En restancetype der fylder meget er betaling af underholdsbidrag. Der er derfor nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af kommunerne og Selvstyret. Arbejdsgruppen har blandt andet til opgave at overveje mulige ændringer i den nuværende ordning for underholdsbidrag, der også betegnes A-bidrag. Det overvejes blandt andet om der skal indføres en indkomstuafhængig model for tilbagebetaling af forudbetalt underholdsbidrag. Dette vil medføre øgede driftsudgifter for det offentlige, men formodes at bidrage til at mindske manglende betalingsevne blandt de der betaler underholdsbidrag, hvorved administrationen lettes.

På huslejeområdet er der opbygget gode erfaringer med gældsrådgivning. Dette projekt startede som et pilotprojekt og er nu udrullet til hele landet. Grundtanken i gældsrådgivning er den direkte dialog med borgeren om dennes økonomi og gæld, således at borgerne i højere grad undgår at komme i restancer. Det vil ikke i sig selv påvirke mængden af allerede opbyggede restancer væsentligt, men det vil kunne medvirke til at reducere antallet af nye restancer. Naalakkersuisut har derfor et ønske om, at gældsrådgivningen videreudvikles inden for relevante områder.

Tabel 14. Restanceudviklingen fra primo 2021 til primo 2022 fordelt på restancearter

Restanceart	Februar 2021		Januar 2022		Procentvis ændring	
	Antal sager stk.	Restance kr.	Antal sager stk.	Restance kr.	Sager	Restance
Underholdsbidrag	83.181	412.688.404	84.211	418.120.628	1,2	1,3
Restskatter	13.489	550.689.330	221.548	500.826.922	1542,4	-9,1
ESU	73	35.587.037	67	33.558.624	-8,2	-5,7
A-skat	1.781	16.339.083	25.164	124.168.367	1312,9	659,9
Selskabsskat	48	22.405.805	470	19.104.666	879,2	-14,7
Husleje	10.361	35.904.085	9.042	44.248.826	-12,7	23,2
Skatterenter	2.148	2.367.058	657	1.257.948	-69,4	-46,9
Div. kommunale restancer	15.957	56.207.730	12.316	42.131.290	-22,8	-25,0
Hjælp med tilbagebetalingspligt	4.535	25.475.343	3.948	23.550.261	-12,9	-7,6
Studielån	1.036	9.726.118	927	8.884.058	-10,5	-8,7
Daginstitutioner	24.184	16.108.002	22.440	15.504.349	-7,2	-3,7
Renovation	100.102	36.049.987	94.217	35.097.519	-5,9	-2,6
Kommunale erhvervslån	7	65.985	7	65.985	0,0	0,0
Div. Selvstyrestancer	10.889	58.620.134	16.400	45.405.439	50,6	-22,5
Boligstøttelån	281	15.372.787	237	12.335.414	-15,7	-19,8
Selvbyggerlån	256	3.070.448	213	2.715.706	-16,8	-11,6
El/vand	7.765	2.874.921	5.046	1.864.543	-35,0	-35,1
Forældrebetaling anbragte børn	7.355	10.271.455	6.447	8.990.035	-12,3	-12,5
Nordiske krav	1.214	6.860.608	1.818	12.925.351	49,8	88,4
Øvrige restancer	4.393	1.800.774	3.547	1.669.686	-19,3	-7,3
I alt	289.055	1.318.485.093	508.722	1.352.425.619	76,0	2,6

Kilde: Skattestyrelsen.

1.13 Gældsudvikling

Selvstyrets situation

Ultimo marts 2022 udgjorde selvstyrets restgæld kr. 83,2 mio. og likviditeten ca. kr. 1.188,2 mio. Da likviditeten var større end gælden, havde selvstyret således en nettoformue på ca. kr. 1.105 mio.

Grønlands Selvstyre afvikler aktuelt et enkelt lån optaget hos Nordisk Investerings Bank (NIB). De til lånet tilknyttede covenants (betingelser) betyder, at Grønlands Selvstyre højst må opretholde en nettorentebærende gæld, der udgør 20 pct. af Landskassens årlige indtægter svarende til, at Grønlands Selvstyre, eksklusivt de offentligt ejede selskaber, kan have nettobærende gæld på 1,4 mia. kr.

Tabel 15. Forventet udvikling i rentebærende og nettorentebærende gæld i selvstyret, selvstyrets aktieselskaber og kommunerne i perioden 2021-2025

Rentebærende gæld (DKK mio.)	2021	2022	2023	2024	2025
Grønlands Selvstyre	95	71	47	23	0
Selvstyrets aktieselskaber	5.481	6.046	6.336	6.610	6.089
Kommunernes aktieselskaber	378	871	1.277	1.264	707
Kommunerne	90	40	36	33	30
I alt	6.044	7.027	7.696	7.930	6.826
Nettorentebærende gæld					
Grønlands Selvstyre	-1.045	-853	-902	-992	-1.057
Selvstyrets aktieselskaber	4.488	5.300	5.803	5.981	5.907
Kommunernes aktieselskaber	352	828	1.236	1.238	681
Kommunerne	-224	-250	-273	-313	-410
I alt	3.571	5.024	5.864	5.914	5.120
Garantistillelse					
Garantistillelse kommunernes A/S	0	20	20	20	20
Garantistillelse kommunerne	39	160	160	160	140
I alt	39	180	180	180	160

Kilde: Departementet for Finanser og Ligestilling, baseret på modtaget input.

Note: Begrebsforklaring: Rentebærende gæld = Gæld til långivere. Nettorentebærende gæld = Gæld til långivere + likvide beholdninger. -- KAIR A/S er inkluderet fra og med 2021. I fremskrivningen af selvstyrets gæld er der ikke indlagt eventuel låneoptagelse til gennemførelse af større vandkraftinvesteringer.

Den ovenstående opgørelse af den forventede gældsudvikling er forbundet med betydelig usikkerhed og tallene i Tabel 15 skal derfor tages med forbehold. Under "Selvstyrets aktieselskaber" i Tabel 15 er der indregnet 2/3 af den forventede gæld i Kalaallit Airports A/S (KAIR), svarende til Selvstyrets ejerandel i selskabet.

Den markante forventede ekspansion i gældsudviklingen for de kommunalt ejede aktieselskaber er primært udtryk for forventet lånoptag i regi af Nuuk City Development.

De større selvstyrejede aktieselskabers situation

De selvstyrejede aktieselskaber forventer generelt at udskyde større investeringsbeslutninger til perioden 2023-2025. Mindre investeringer, der skal understøtte den almindelige drift, foretages dog som planlagt:

- Air Greenland A/S' investeringsbehov drives primært af en styret process rettet mod en fornyelse af flyflåden. Air Greenland A/S' forretning har i 2021 præsteret et resultat på 153 mio. før skat og forventer levering af sit nye Airbus 330-800neo fly i december 2022.
- Royal Greenland A/S' estimerer for gældsudviklingen følger selskabets langsigtede strategiprognose, men det bemærkes samtidig, at Royal Greenland A/S' forretning er udfordret af usikkerhedsmomenter fra flere kanter, herunder Brexit, COVID-19 og senest krigshandlingerne i Ukraine, som gør at tallene må tages med et vist forbehold.
- Kalaallit Airports A/S har indgået kontrakter om anlæggelse af tre nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat og Qaqortoq. Lufthavnene i Nuuk og Ilulissat finansieres af en kombination af kapitalindskud fra ejerne og lånefinansiering. Lufthavnen i Qaqortoq finansieres direkte af landskassen. Nye beregninger foretaget senest i forbindelse med kapitaludvidelsen af Kalaallit Airports A/S dokumenterer, at projektøkonomien for lufthavnsbyggeriet i Nuuk og Ilulissat fortsat fremstår samfundsøkonomisk robust.

- KNI A/S forventer kontinuitet i omsætningen, idet den almindelige migration fra bygder og yderdistrikter til den øvrige del af landet naturligvis kan påvirkes i nedadgående retning. Der er desuden en forventning om, at det turbulente forløb omkring KNI's tidligere regnskabspraksis vil kunne finde sin konklusion og at tilliden til selskabets regnskabspraksis derved kan genskabes.
- TUSASS A/S har senest foretaget investeringer i cybersikkerhed samt forsyningssikkerhed. Større investeringer forventes fra 2023 i forbindelse med etablering af yderligere et søkabel.
- Royal Arctic Line A/S har afklaret sin situation omkring brugen af Aalborg Havn og den fremtidige brug af Aarhus Havn. Selskabet har herudover de seneste år gennemført en fornyelse af flåden, så der er ikke umiddelbar forventning om et større investeringsbehov i de næstkommende år. Selskabet har således ikke planer om øget låntagning i overslagårene.

2 Mål og principper for sikring af kapitalapparatet

Der eksisterer i dag et betydeligt vedligeholdelsefterslæb på en række områder, da der gennem mange år ikke er blevet afsat tilstrækkeligt med midler til formålet. Naalakkersuisut håber i en kommende landsplanredegørelse at skabe et samlet overblik over vedligeholdelsefterslæbenes omfang og baggrund. Landsplanredegørelsen forventes fremlagt senere i 2022. Redegørelsen vil også skulle søge at belyse, hvorledes disse efterslæb kan håndteres. Der eksisterer dog allerede en omfattende viden om vedligeholdelsefterslæb inden for en række sektorer, som her kort gennemgås.

Lufthavne

Loven om sammenlægningen af Mittarfeqarfiit og Kalaallit Airports A/S skulle efter planen være blevet behandlet på Inatsisartuts forårssamling 2022. Der har imidlertid vist sig behov for yderligere økonomiske analyser og beregninger af nogle af lovforslagets konsekvenser. Det gælder særligt omkostningerne ved en eventuel omdannelse af Mittarfeqarfiit samt analyser af de økonomiske konsekvenser for servicekontrakterne.

Et af omkostningselementerne er et betydeligt reinvesteringsefterslæb. Et reinvesteringsefterslæb som forudsætter prioriteringer for at opretholde de flyvesikkerhedsmæssige mindstekrav, og som vil skulle indhentes over den kommende årrække. Vedligeholdelsefterslæbet skal indhentes uanset den ejermæssige struktur, og er uafhængigt af omlægningen af lufthavnsstrukturen. Det foreløbige estimat for reinvesteringsbehovet anslås til 1 mia. kr., men det vil blive yderligere kvalificeret i forbindelse med arbejdet omkring omdannelse af Mittarfeqarfiit til et aktieselskab.

Havne

Mange af landets havne er i dårlig forfatning. I 2021 er reinvesteringsefterslæbet i selvstyrets havne opgjort til 270 mio. kr., og tendensen er stigende. Der er årligt afsat 25,2 mio. kr. på finansloven til reinvesteringer i havne. Det rækker alene til det mest nødvendige vedligehold og kun i meget ringe grad til forbedringer af havnefaciliteterne. Dette gør, at landets havnefaciliteter i udstrakt omfang ikke er tidsvarende. Landgangsfaciliteterne er mange steder ikke egnede til børn, ældre og folk i øvrigt med gangbesvær. Også erhvervslivet har mange steder utilstrækkelige vilkår.

Aktuelt undersøges muligheden for at indføre brugerbetaling i de større byer. Det forventes at visse brugersegmenter og lokaliteter ikke vil blive pålagt brugerbetaling. Målet er at brugerbetaling fremadrettet skal kunne dække udgifter til drift, vedligehold og reinvesteringer i de omfattede havne, så de bliver selv bærende og løbende moderniseres. Det er væsentligt at understrege, at indførelsen af brugerbetaling ikke i sig selv forventes at kunne indhente og få bugt med vedligeholdelsefterslæbet på havnene uden, at der afsættes særskilte midler til denne opgave.

Boliger

På boligområdet estimeres det, at såfremt det nuværende niveau fortsættes, vil det medføre en stigning i nedbrydning af boligmassen og en fortsat eskalering af udgifter til reovering. Behovet vil om få år alene for selvstyrets udlejningsboliger runde 3 mia. kr. i 2025, Dette er en stigning på 0,9 mia. kr. på 3 år eller 0,3 mia. kr. om året. Der er således behov for en akut indsats.

Hertil kommer et vedligeholdelseefterslæb i kommunernes lejeboliger (eksklusiv Kommuneqarfik Sermersooq) som er på ca. 300 mio. kr.

Belysning af og løsningsforslag til vedligeholdelseefterslæbet indgår i arbejdet med realiseringen af Helhedsplan for Boliger. Der er således behov for en akut indsats.

Energiforsyning

På energiforsyningsområdet er der særlig fokus på at afdække omfanget af vedligeholdelseefterslæbet hos Nukissiorfiit, med henblik på at etablere en økonomi for virksomheden, der kan generere tilstrækkeligt med midler til dækning af både efterslæb og løbende vedligehold. Efterslæbet kan i vidt omfang, men ikke kun, føres tilbage til ensprisreformen fra 2018, som medførte en reduktion i Nukissiorfiits indtægter på mere end 150 mio. kr. om året på grund af prisnedsættelser. Dette indtægtstab blev kun delvist kompenseret, og virksomhedens økonomi er derfor ikke i balance i dag. Det foreløbige estimat for vedligeholdelseefterslæb i Nukissiorfiit anslås til 2,4 mia. kr.

Det fremstår derfor med al tydelighed, at der i de kommende finanslove bør prioriteres midler til vore fælles faciliteter; boliger, lufthavne, energiforsyning samt havne. Disse faciliteter er vi alle, både borgere og erhvervsliv, afhængige af og de udgør en kritisk ramme om vores samfund. Hertil kommer at det skal sikres, at vi fremover vedligeholder vores fælles faciliteter, så der ikke igen sendes en regning videre til de næste generationer.

3 Rammerne for finanslov 2022 og forberedelsen af finanslovsforslaget for 2023 (FFL2023)

3.1 Udgangspunktet i forhold til kommende finanslov

Selvom finansloven for 2022 blev vedtaget med et pænt overskud i hvert af budgetoverslagsårene 2023-2025 er der efterfølgende sket en nedjustering af indtægtsskønnene fra skatter. Nedjusteringen er især foretaget på grund af manglende eksport af fisk til Rusland, men også på baggrund af en forventning om en generel afmatning i økonomien. Dertil kommer en høj pris- og lønregulering i 2022 på foreløbigt 2,85pct..

Formodningen om en negativ udvikling i Grønlands økonomi med negativ realvækst i 2023 og dertil hørende faldende skatteindtægter, bygger på følgende observationer:

For det første er der med krigen i Ukraine skabt usikkerhed og ustabilitet. Krigen har skubbet til den stigende inflation, der allerede sås inden invasionen. Resultatet af krigen er foreløbigt højere globale fødevarer- og energipriser. Det forventes, at verdens centralbanker vil hæve renten, for at dæmpe den voksende inflation. Den seneste årlige opgjorte inflation i EU fra marts 2022 er 5,8 pct. Det skal ses i relation til en generel målsætning om en inflation på omkring 2 pct.. Højere renter forventes at sænke forbruget og dermed væksten. Som tidligere beskrevet har krigen påvirket afsætningsmulighederne for de fisk, der tidligere blev afsat i Rusland. I tillæg til dette skal lægges de fortsatte og uafsluttede forhandlinger med Storbritannien om en handels- og fiskeriaftale. Alle disse forhold gør, at der forventes negativ realvækst næste år. Det skal dog understreges, at der er en høj usikkerhed knyttet til, hvordan økonomien vil udvikle sig i 2023, grundet de førnævnte omstændigheder.

Særligt om betalinger fra EU

Den tidligere omtalte OLT-Grønlandsbeslutning mellem Grønland og EU for perioden 2021-2027 bidrager med 1,7 mia. kr. for fordelt over hele perioden. Dette sker i en fast del, og en variabel del, som afhænger af Selvstyrets målopfyldelse. Betalingerne for den variable del er fordelt over 2 områder, nemlig uddannelse og grøn vækst, hvor der gives 90 pct. til først nævnte og 10 pct. til sidstnævnte. Dette er anderledes end den seneste aftale, hvor 100 pct. blev givet til uddannelse. Aftalen betyder dermed, at uddannelsesområdet mister ca. 20-25 mio. kr. årligt, som til gengæld går til grøn vækst. Dette får betydning for kommende finanslove. Det er endnu ikke afklaret, hvilke konsekvenser OLT-Grønlandsbeslutningen skal medføre for hhv. uddannelsesområdet og grønne initiativer i finansloven for 2023. Inatsisartut kan vælge at kompensere uddannelsesområdet for de mistede indtægter for samarbejdsaftalen med EU, hvilket i givet fald må ske ved kompenserende besparelser andre steder. Alternativt må der ske en tilpasning indenfor uddannelsesområdets eget budget.

Som konsekvens af den nye betalingsplan for uddannelsesområdet i samarbejdsaftalen med EU, er der sket en forskydning af betalingerne fra EU. I 2021 modtog Selvstyret ikke penge fra den nye samarbejdsaftale med EU, og der var i Finansloven for 2021 budgetteret med 233,8 mio. kr. Det er forventningen, at disse midler vil blive betalt til Selvstyret i perioden 2022-2027. Den præcise størrelse afhænger af målopfyldelsen fra Selvstyrets side. Hvornår disse midler kommer er ikke fastlagt endnu, men det søges afklaret, inden færdiggørelsen af finansloven for 2023.

I forhold til forarbejdet til udarbejdelsen af forslag til finanslov for 2023 forventer Naalakkersuisut at lægge vægt på følgende:

- Naalakkersuisuts arbejdsprogram vil være styrende for nye udgiftsønsker, således at nye udgiftstiltag sker på et koordineret og veloplyst grundlag og understøtter den fælles vision for Naalakkersuisut.
- Henset til de demografiske forskydninger som vil medføre et væsentligt holdbarhedsproblem tilstræbes der finanslove med overskud, der er tilstrækkeligt store til at modstå forventede negative følger af pandemien, krigen i Ukraine, den stigende inflation og behovet for akutte tiltag i Karratfjorden. Dette vil give Naalakkersuisut et manøvrerum i forhold til den øvrige økonomiske politik.
- Det fremgår af Budget- og regnskabslovens regler om budgetstillingen, at der som absolut minimum skal være balance mellem indtægter og udgifter opgjort ved det budgetterede DA-resultatet (Drift og Anlæg) i finanslovsperioden 2023-2026. Reglerne indebærer også, at realvæksten i udgifterne for 2023 ikke må overstige 1 pct. og for perioden 2023-2026 2 pct. i alt.
- Nye udgiftsønsker skal i udgangspunktet finansieres inden for egen bevillingsramme eller gennem forslag til konkrete omprioriteringer.
- Prioriteringerne i finansloven for 2023 skal bidrage til at understøtte tiltag inden for følgende kerneområder:
  - Beskæftigelse og øget arbejdsudbud.
  - Tiltag der understøtter udvikling af eksisterende erhverv og udvikling af nye erhverv.
  - Fattigdomsbekæmpelse.
  - Håndtering af vedligeholdelseefterslæbet i alle relevante sektorer over en årrække.
  - På anlægsområdet vil frie midler blive prioriteret ud fra de foreliggende sektorplaner. Det er et fast mål at midlerne fordeles så de skaber aktivitet over hele landet og gennem hele året.

Håndtering af nye udgiftsønsker

Der er altid ønsker om yderligere midler fra forskellige sektorer. Det vil ikke være muligt at indpasse alle disse i det kommende forslag til finansloven for 2023.

Forslag med økonomiske konsekvenser vil altid skulle prioriteres samlet i forhold til forberedelsen af forslag til nye finanslove.

Det er derfor udgangspunktet, at eventuelle merudgiftsønsker på et ressortområde så vidt muligt skal modsvares af tilsvarende besparelser inden for egne rammer. Naalakkersuisuts kommende ændringsforslag til 2. og 3. behandlingen af finansloven for 2023 skal ligeledes være finansierede.

I den videre politiske behandling af finanslovsforslaget stilles samme forventninger til at forslag er finansierede ikke mindst henset til den aktuelle globale usikkerhed.

Naalakkersuisut håber at finde bred politisk opbakning til finansloven og indgår derfor i forhandlingerne med stor villighed til samarbejdet om at skabe en ansvarlig og tryk finanspolitisk ramme om samfundet.

Forberedelsen af FL 2023

Finanslovsaftalerne for de tidligere år giver flere pejlemærker for arbejdet med FFL 2023. Det er målet, at finanslovsforhandlingerne munder ud i en skriftlig aftale med partierne om vigtige temaer og tænkes ind i en nødvendig sammenhæng med såvel overordnede som sektorpolitiske mål og planer. Særligt i forhold til større reformer vil brede aftaler være at foretrække.

3.2 Forberedelse af en bloktilskudsaftale med kommunerne for 2023

Kommunerne og Selvstyret indgik i august 2020 en ny budgetsamarbejdsaftale for at modernisere samarbejdet mellem kommunerne og Selvstyret og i fællesskab bane vejen for langtidsholdvare løsninger for den økonomiske politik og opgaveløsningen i den samlede offentlige sektor.

Budgetsamarbejdsaftalen sætter fokus på at strukturere samarbejdet. Dertil skal der benyttes nationale og kommunale sektorplaner til at koordinere den offentlige opgaveløsning og til at medsikre langsigtet finanspolitisk holdbarhed.

Arbejdet med en ny bloktilskudsaftale for 2023 er under forberedelse. I forbindelse med de kommende bloktilskudsdrøftelser forventes det, at emner omkring underholdsbidrag, arbejdsmarkedsydelse og ny byggemodningsaftale vil blive drøftet. Med hensyn til drøftelser omkring overdragelse af Selvstyrets lejeboliger til kommunerne vil det blive behandlet i sammenhæng med Helhedsplan for Boliger.

4 Mål og indikatorer

4.1 Den økonomiske styring

Politisk-Økonomisk Beretning 2022 indeholder en opdatering af status og mindre tilpasning af de overordnede målepunkter og tilhørende indikatorer, der blev præsenteret første gang i Politisk-Økonomisk Beretning 2019 for at kunne følge udviklingen i samfundet.

4.2 Brug af mål og indikatorer

For at følge fremdriften ift. at nå overordnede politiske mål i relation til blandt andet Holdbarheds- og Vækstplanen er der udarbejdet en række konkrete indikatorer for at sikre fortsat fokus på at nå disse mål og få løst bagvedliggende strukturelle samfundsmæssige problemer.

Nedenstående indikatorer er dels af tværgående karakter, dels nøgleindikatorer inden for de fire reformspor fra Holdbarheds- og Vækstplanen fra 2016 (Tabel 16). Indikatorer er udvalgt med henblik på:

- At være relevante at måle på over længere tid.
- Relativt let at kunne skaffe nødvendige data til, primært via Grønlands Statistik.
- Om muligt at have en sammenhæng med relevante FN-bæredygtighedsmål (SDG-mål)
- Om muligt kunne bruges til benchmarks med andre relevante lande og regioner.
- Være mulige at kommunikere om, både politisk, administrativt og til offentligheden.

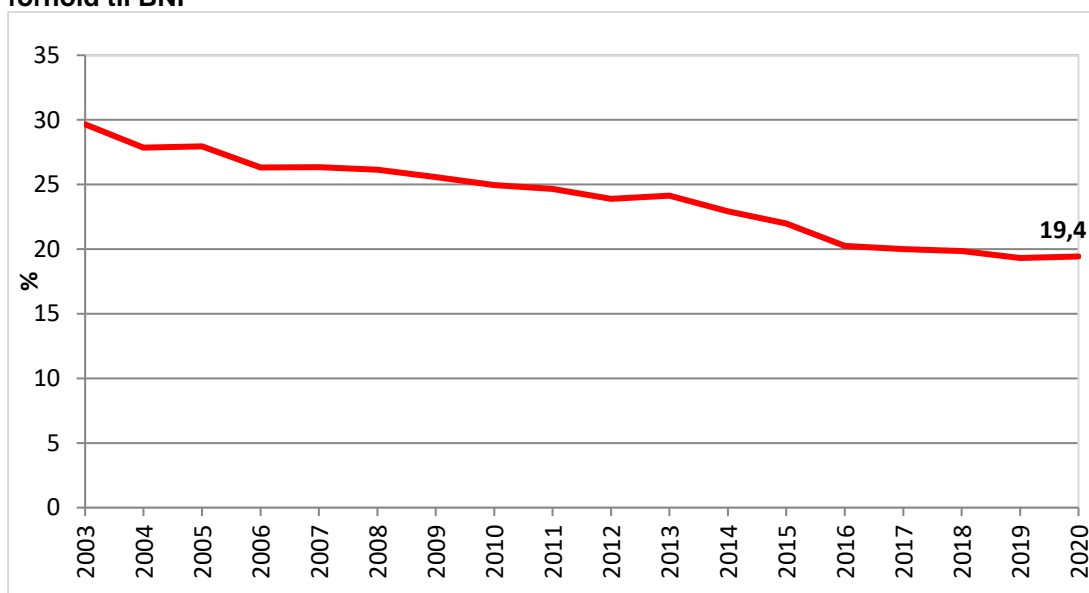
Tabel 16. Indikatorer til belysning af fremdrift i forhold til overordnede mål

Indikator	Reformspor	Titel	Data
1	Tværgående	Selvbærende økonomi	Bloktilskuds relative størrelse ift. BNP
2	Tværgående	Større produktion og vækst	Realvækst i BNP
3	Tværgående	Størrelsen af den offentlige sektor	Offentlig sektors andel af BNP
4	Tværgående	Gældsætning og økonomisk handlefrihed	Nettogæld ift. BNP
5	Tværgående	Flere i vellønnet beskæftigelse	Indkomstudviklingen blandt voksne
6	1 – Uddannelse	Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse	Andel af 30-34 årige med erhvervskompetencegivende uddannelse.
7	1 – Uddannelse	Flere afgangselever videre i uddannelse	Andel afgangselever i uddannelse året efter grundskolen
8	2 – Vækst	Mere robust eksportøkonomi	Sektorvis sammensætning af eksport
9	2 – Vækst	Flere i beskæftigelse	Udvikling i registrerede ledige i pct.
10	3 - Offentlig sektor	Størrelse af den offentlige sektor	Offentlig sektors omkostninger til løn
11	3 - Offentlig sektor	Sundhed for alle – længere levetid	Middellevealder udvikling
12	4 – Selvforsørgelse	Større lighed og mindre sociale skel	Gini-koefficient i en række lande
13	4 - Selvforsørgelse	Flere en del af arbejdsstyrken	Arbejdsstyrkens andel af befolkningen
14	4 – Selvforsørgelse	Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse	15–25 årige unge, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse
15	1 - Infrastruktur	Bæredygtig energiproduktion	Andel vedvarende energi i Nukissiorfiit
16	2 - Infrastruktur	Samlet energiforbrug	Vedvarende energi som andel samlet energiforbrug [pct.] 2010–20.
17	Kriminalitet	Reduktion i personfarlig kriminalitet	Udvikling i anmeldelser

18	Boliger	Bæredygtigt huslejeniveau for at sikre balance i økonomien i boligafdelinger	Udviklingen i huslejen per m2 i Grønlands Selvstyres lejeboliger i forhold til forbrugerindekset
----	---------	--	--

Tværgående mål og indikatorer

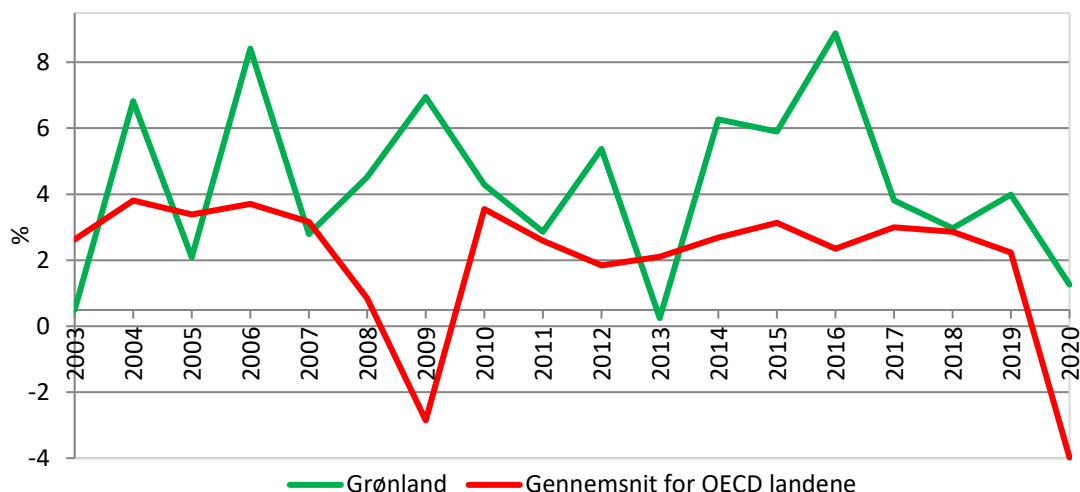
Figur 18. Mål 1. Selvbærende økonomi. Nedbringelse af bloktilskuddets relative størrelse i forhold til BNP

Kilde: Grønlands Statistik.

Bloktilskuddets relative andel af BNP har langsomt været faldende og lever dermed overordnet set op til det politiske mål om at reducere afhængigheden af bloktilskuddet fra staten. Dette skyldes til dels at bloktilskuddets værdi udhules henset til P/L-reguleringen. Da bloktilskuddet er reguleret ud fra dansk vækst og inflation, og væksten generelt er højere i Grønland end i Danmark, så mindskes den relative værdi af bloktilskuddet i forhold til BNP. Ydermere så gør det, at bloktilskuddet ikke reguleres med fuld lønudvikling, at den ikke følger med væksten i BNP. Disse to mekanismer gør, at bloktilskuddet udgør en mindre andel af BNP, og den vil falde yderligere fremover.

Figur 19. Mål 2. Større produktion. Realvækst i BNP i perioden 2003 til 2020 ift. OECD.

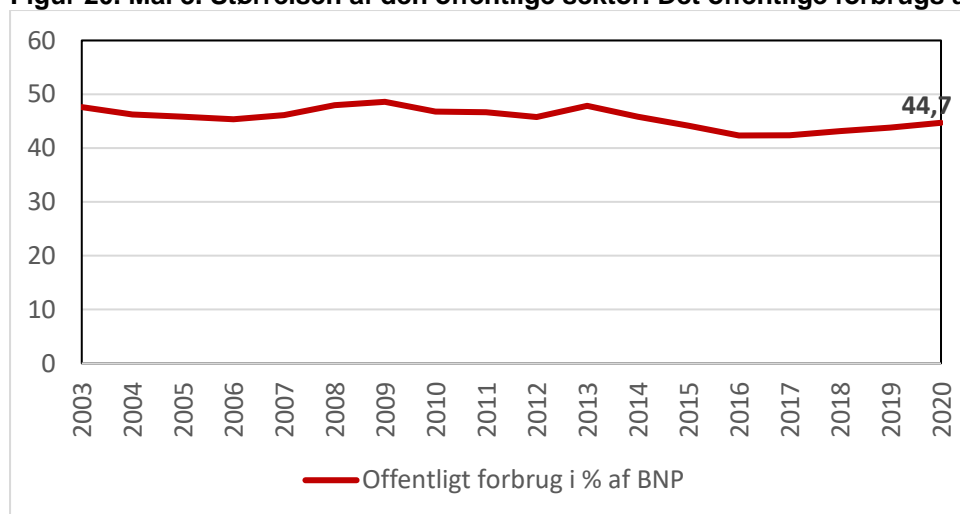

Kilde: Grønlands Statistik og OECD.

Note: Realvækstfaldet i BNP i 2013 skyldes en midlertidig konjunkturtilbagegang i både privatforbrug og særsilt i efterforskningsinvesteringer. Hertil kommer et lavt aktivitetsniveau i bygge- og anlægsbranchen samt faldende kvoter på rejser.

Den årlige realvækst i BNP har gennemgående været høj, også når der sammenlignes med gennemsnittet i OECD-landene. Der er store udsving i BNP-udviklingen her i landet, hvilket til dels hænger sammen med stor afhængighed af fiskerisektorens økonomi.

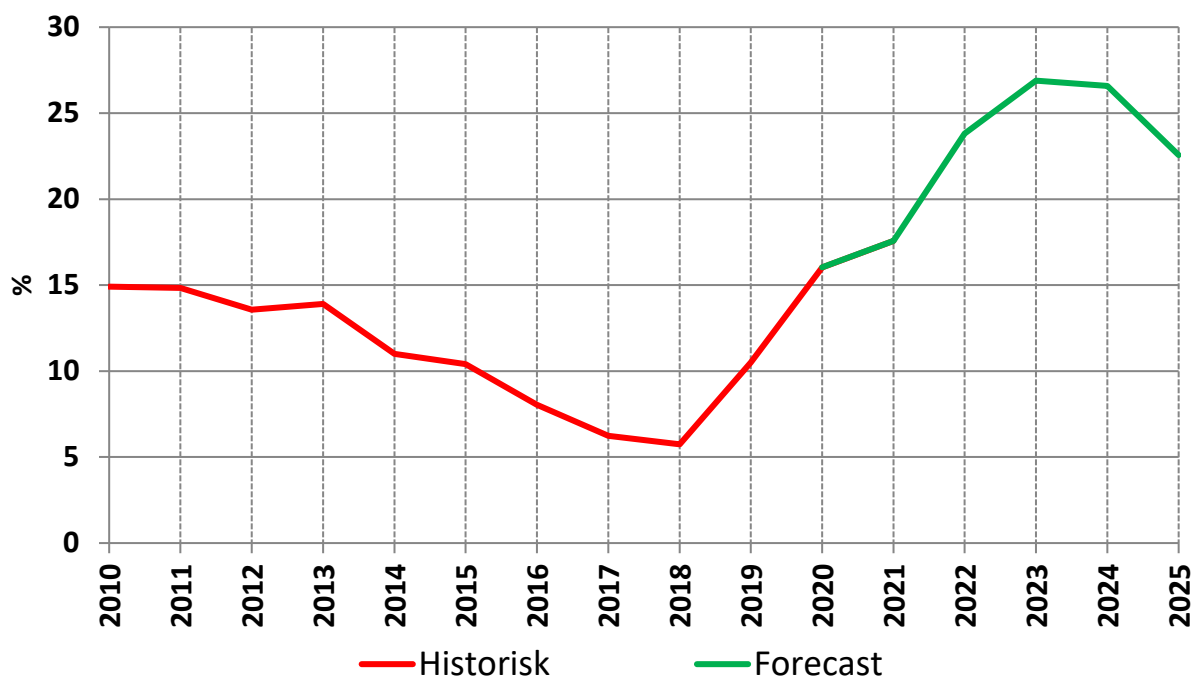
Figur 20. Mål 3. Størrelsen af den offentlige sektor. Det offentlige forbrugs andel af BNP

Kilde: Grønlands Statistik.

Det offentlige forbrugs andel af BNP har gennemgående været faldende siden 2003, dog med en mindre stigning fra 2016 til 2019. I 2020 har der været et mindre fald. Det offentlige forbrug udgør fortsat en relativt høj andel internationalt set. Dette hænger blandt andet sammen med landets geografiske og befolkningsmæssige størrelse.

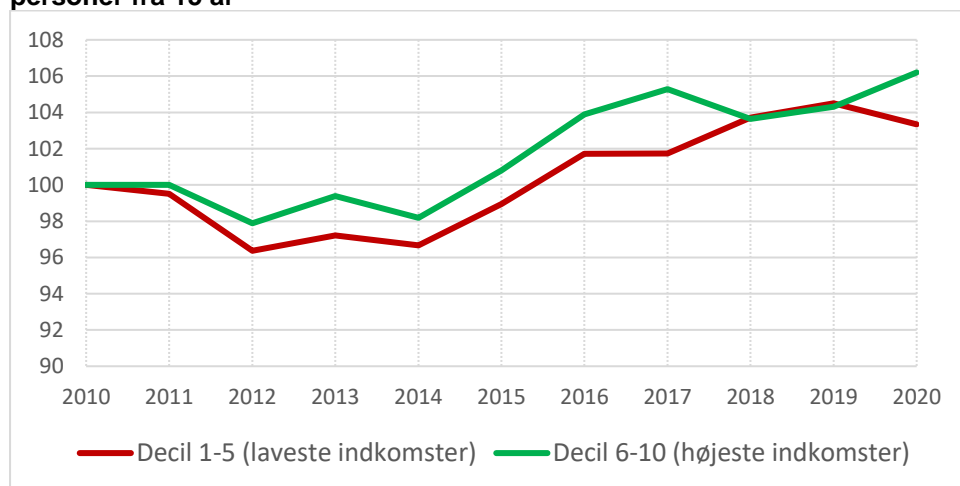
Figur 21. Mål 4. Gældsætning og økonomisk handlefrihed. Samlet nettorentebærende gæld henholdsvis forventet lånoptagelse 2010-2025 i pct. af BNP

Kilde: Baseret på historiske fra Grønlands Statistik, fremskrivninger af fra Økonomisk Råd 2022:1 samt oplysninger fra de selvstyrejede aktieselskaber.
 Note: KAIR er inkluderet fra og med 2021.

Den samlede offentlige nettogæld i forhold til BNP var faldende til og med 2018, men ser derefter ud til at ville stige frem til og med 2023, jf. Figur 21 vedrørende Mål 4. Ved vurderingen af nettogældens størrelse skal der tages hensyn til landets risikoeksponering. Med den nuværende store ensidige afhængighed af fiskerisektorens økonomi er landets gældskapacitet lavere, end hvis der var flere bærende erhverv. I international sammenhæng er gælden fortsat lav, eller var i al fald til og med 2018.

Figur 22. Mål 5. Flere i vellønnet beskæftigelse. Indeks for udviklingen i disponibel indkomst i faste priser for de 50 pct. med lavest indkomst og for de 50 pct. med højest indkomst blandt personer fra 15 år

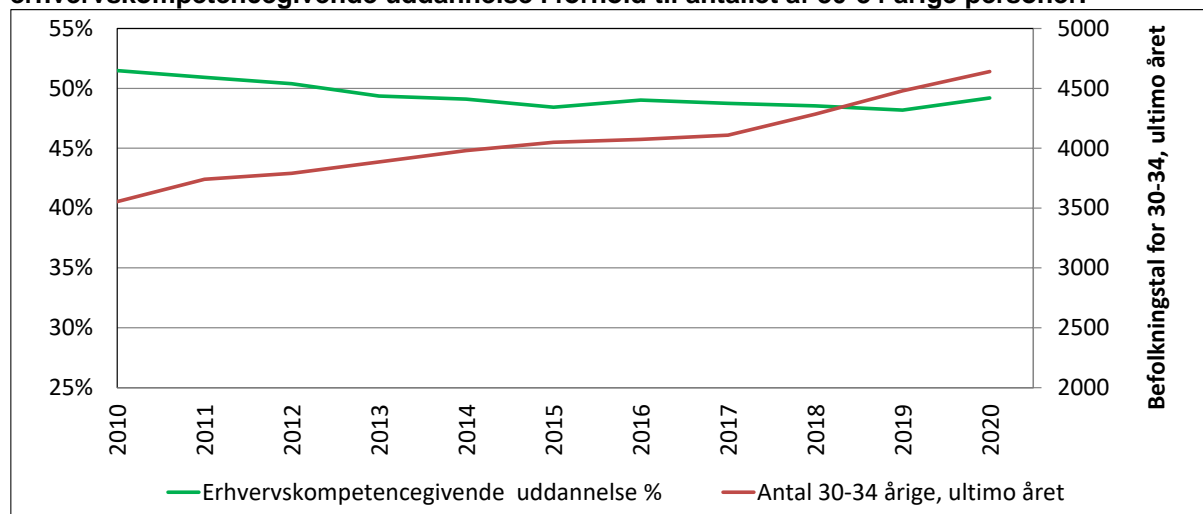

Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik (INDPI401 samt PRDPRISF).

Figur 22 viser bl.a., at den disponible realindkomst (altså indkomsten efter skat i faste priser) for personer i aldersgruppen fra 15 år og derover i 2018 og 2019 lå ca. 4 pct. højere end i 2010 for både den halvdel med laveste indkomst og den halvdel med højest indkomst. Dette indikerer, at der faktisk er kommet flere i vellønnet beskæftigelse. I 2020 var der dog et fald i den disponible realindkomst for den halvdel med lavest indkomst, mens der var en fremgang for den halvdel med højest indkomst. Begge grupper lå i 2020 dog væsentligt over niveauet både i 2010 og over niveauet i årene 2012-2014.

Mål og indikatorer for uddannelse

Figur 23. Mål 6. Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse. Antal af personer med erhvervskompetencegivende uddannelse i forhold til antallet af 30-34 årige personer.

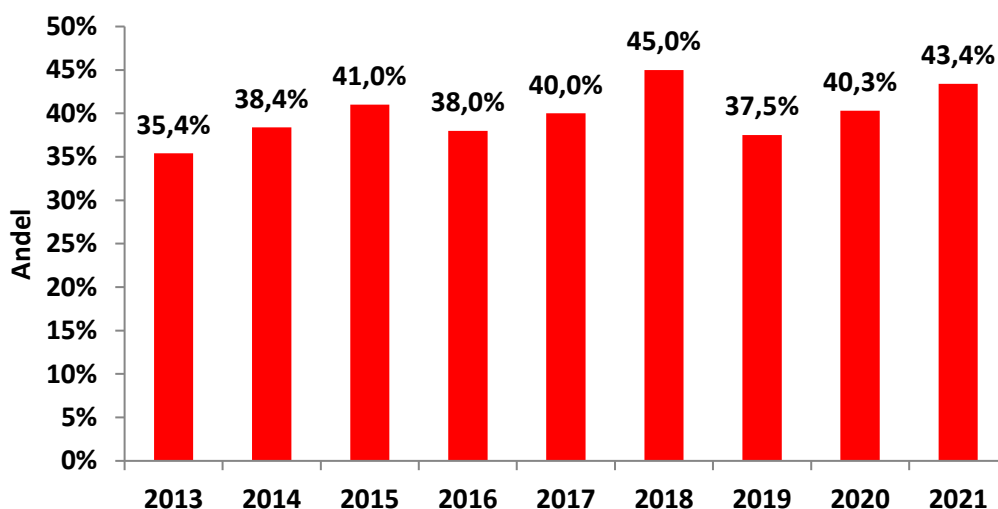

Kilde: Grønlands Statistik.

Note: Opgørelsen er sårbar i forhold til ændrede mønstre for ind-/udvandring, som kan have betydning for udviklingen fra pr til år.

Befolkningstallet for 30-34 årige faldt markant i perioden 2002 til 2010, men er efterfølgende vokset siden 2010. Andelen med en erhvervskompetencegivende uddannelse steg ca. 4 pct.-point i den samlede periode fra 2002 til 2018. Andelen i 2020 ligger lavere end i 2010, hvor den toppede.

Figur 24. Mål 7. Større andel af afgangselever efter grundskolen videre i uddannelse. Andel af afgangselever i uddannelse et år efter grundskolens afslutning.

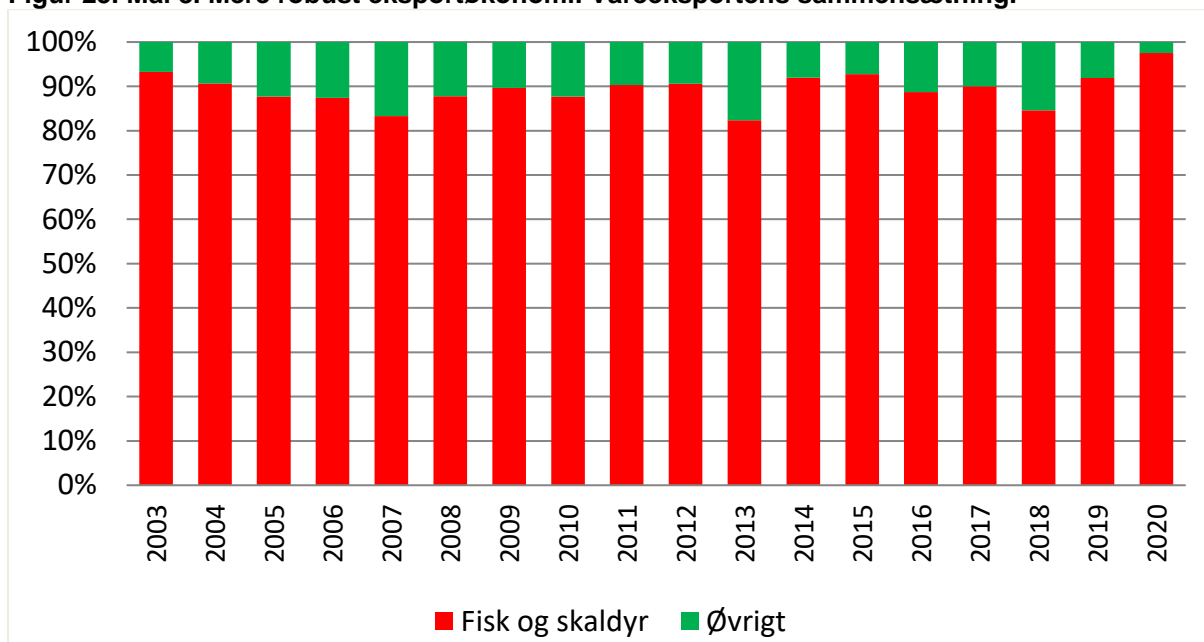

Kilde: Baseret på tal fra Departementet for Uddannelse, Kultur, Kirke og Forskning maj 2022.

Note: Elever, der går direkte på efterskole efter 9. klasse, indgår ikke i beregningerne. Desuden omfatter Figur 24 ikke fuldt ud de afgangselever, der ikke går op til folkeskolens afgangsprøve.

Andelen af afgangselever, der går hurtigt videre direkte efter grundskolen, er steget fra 35 pct. i 2013 til 40 pct. i 2020. I tallene indgår både ungdomsuddannelser og efterskoler. Tallet er dog fortsat lavt.

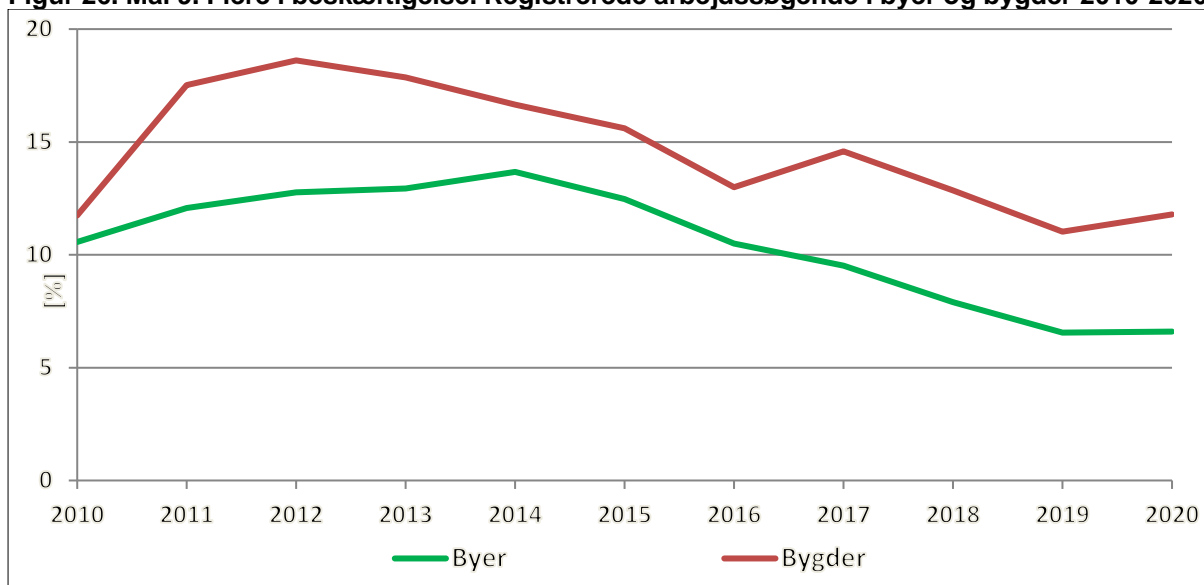
Figur 25. Mål 8. Mere robust eksportøkonomi. Vareeksportens sammensætning.

Kilde: Grønlands Statistik.

Eksport af fisk og skaldyr udgør fortsat en meget høj andel af den samlede vareeksport. Det gør økonomien meget sårbar over for udsving i udviklingen inden for i fiskerisektoren med hensyn til blandt andet priser og kvotestørrelser. Opgørelsesmetoden i forhold til værdien af fiskeeksporten er ændret fra 2019. Dette har betydet, at den fylder relativt mere end tidligere år i opgørelsen.

Figur 26. Mål 9. Flere i beskæftigelse. Registrerede arbejdssøgende i byer og bygder 2010-2020.

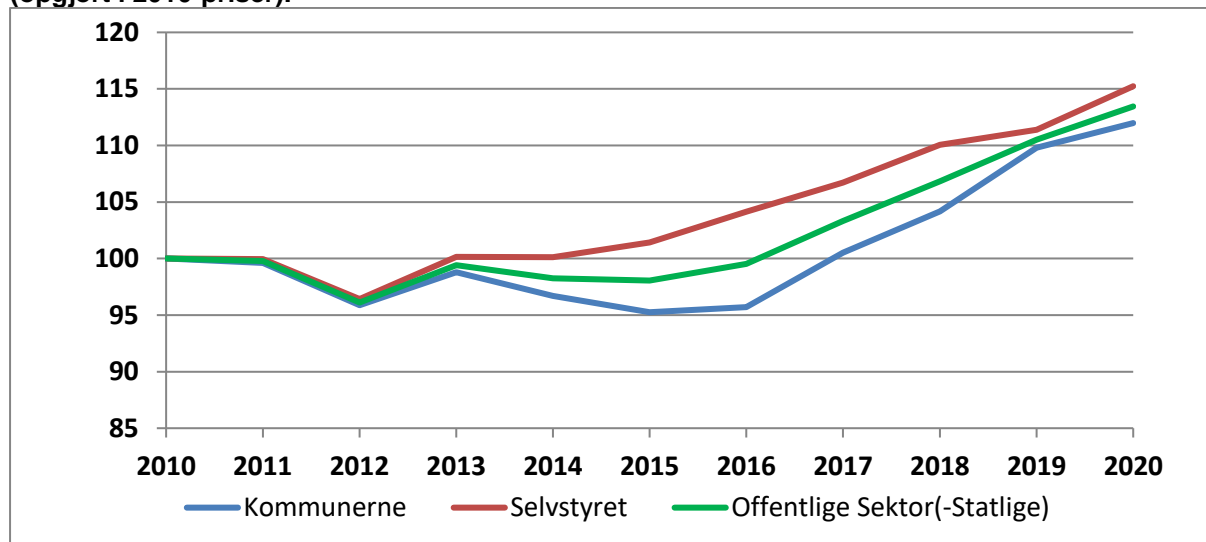
Kilde: Grønlands Statistik.

Antallet af registrerede arbejdssøgende har været faldende siden 2014 for byernes vedkommende, mens det har været mere svingende for bygdernes vedkommende. Antallet af registrerede ledige er relativt højere i bygder end i byerne.

Mål og indikatorer for den offentlige sektor

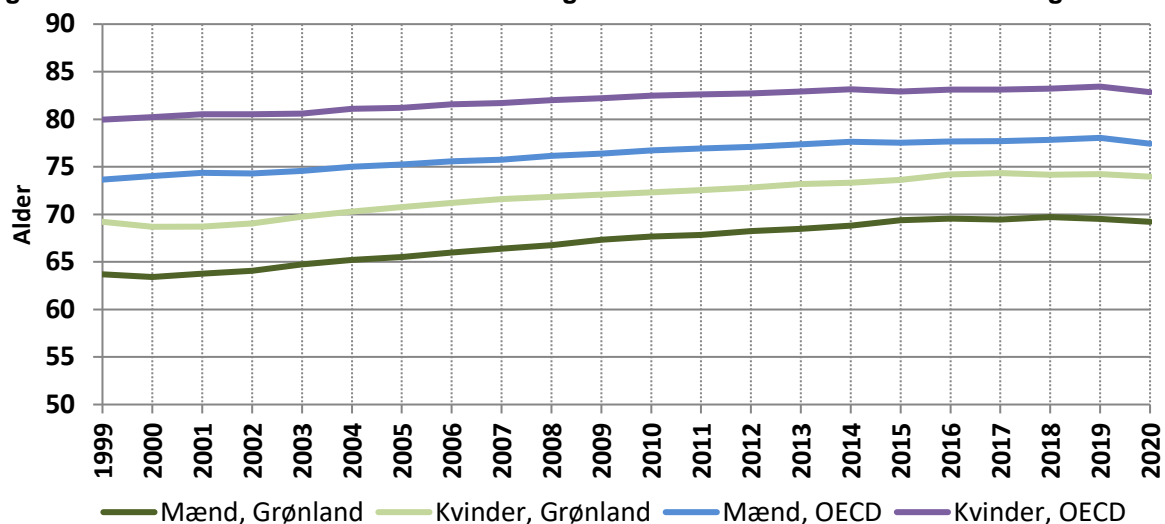
Figur 27. Mål 10. Offentlige sektor (-stat). Indeks for den offentlige sektors omkostninger til løn (opgjort i 2010-priser).

Kilde: Grønlands Statistik.

Den samlede offentlige sektors udgifter til løn har i de senere år udvist en stigende tendens. Selvstyrets samlede lønudgifter er vokset siden 2013, mens kommunernes lønsum efter et fald i perioden 2010 til 2016, har udvist en stor stigning fra 2016 til 2020. Udgifterne til løn vises i faste priser, og figuren antyder dermed en ret betydelig udvidelse af den offentlige sektor. Der er i forvejen mangel på arbejdskraft i den offentlige sektor og det vil derfor blive nødvendigt at omlægge arbejdskraften i den offentlige sektor i de kommende år således, at områder der berøres af demografiske ændringer tilføres yderligere ressourcer.

Figur 28. Mål 11. Bedre sundhed for alle – længere levetid. Middellevealderes udvikling.

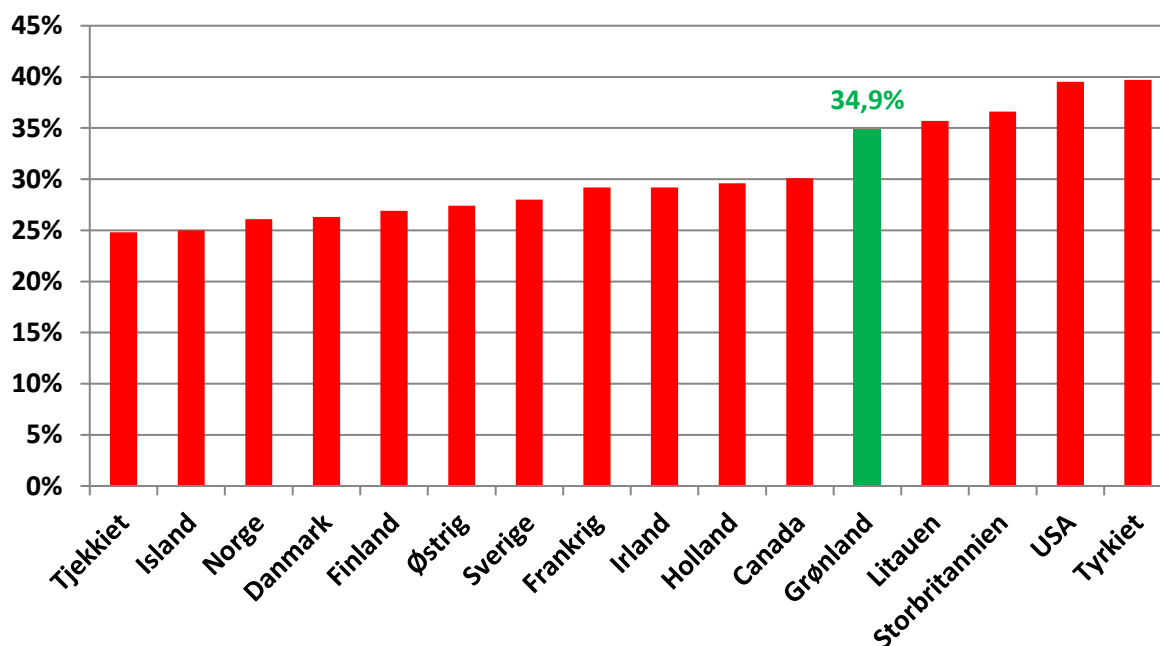

Kilde: Grønlands Statistik (tabel BEXBBDTB) og OECD (vægtet gn.snit ud fra data for enkeltlande).

Middellevetiden har generelt været voksende siden 1999 for både mænd og kvinder. Sidstnævntes levealder er generelt højere end mænds. Grønland har fortsat et efterslæb i forhold til OECD. Der var et fald i middellevetiden fra 2019 til 2020 både i Grønland (ca. -0,3 år) og i OECD-landene som helhed (ca. -0,6 år). Iflg. OECD førte COVID-19 pandemien til et fald i middellevetiden ("life expectancy") i de fleste OECD-lande i 2020. Det første dødsfald med Corona i Grønland blev rapporteret d. 28/12 2021.

Mål og indikatorer for selvforsørgelse

Figur 29. Mål 12. Større lighed og mindre sociale skel. Gini-koefficient i en række lande i 2019.

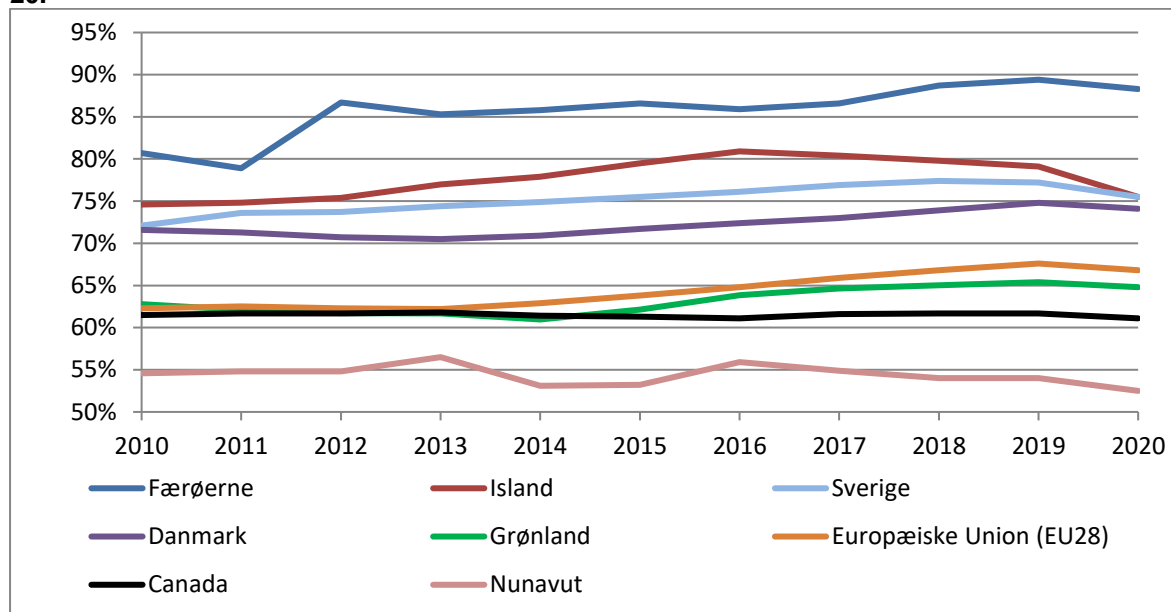

Kilde: Grønlands Statistik og OECD, 10-03-2022.

Gini-koefficienten, der er et internationalt anvendt mål for ulighed, er høj i Grønland, særligt hvis der sammenlignes med de nordiske lande.

Der henvises også til afsnit 4.3 om måling af fattigdom. Grønland ligger relativt højt i forhold til en række andre lande.

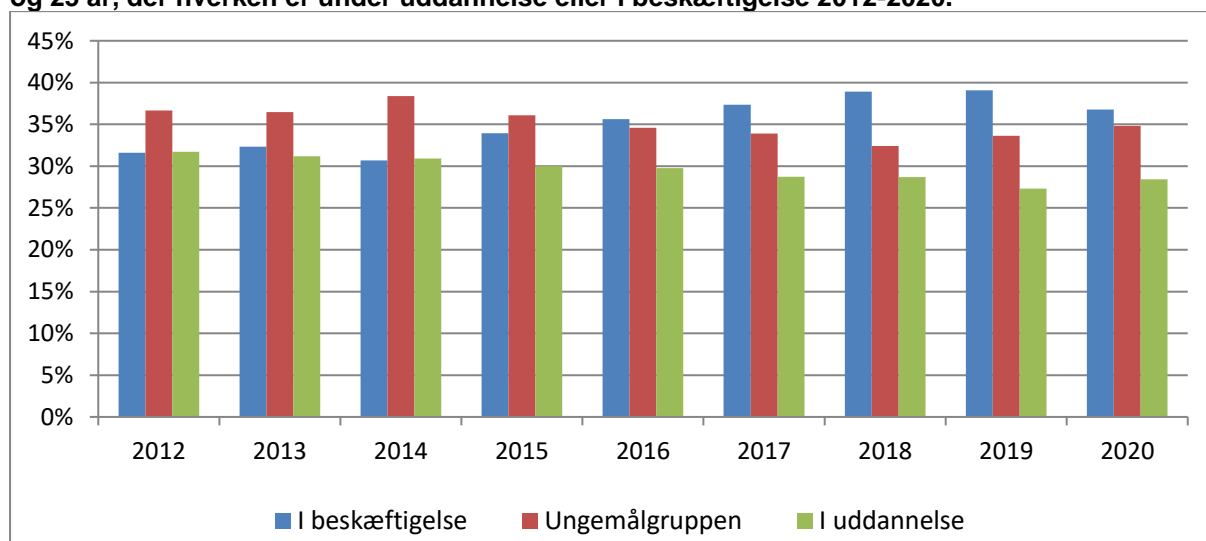
Figur 30. Mål 13. Flere en del af beskæftigelsen. Beskæftigelsesgrader i forskellige lande i 2010-20.

Kilde: Nordisk statistikbank (15-64 årige), Canada Statistics (15+ årige).

Beskæftigelsesgraden måler, hvor stor en andel af befolkningen der er i beskæftigelse i forhold til den samlede befolkning. Beskæftigelsesgraden er dermed udtryk for en samfundsøkonomisk effektivitet. Beskæftigelsesgraden har stor betydning for den offentlige økonomi både på indtægts- og udgiftssiden. Lande med lav andel af kvinder på arbejdsmarkedet har traditionelt en lavere beskæftigelsesgrad end lande med en højere grad af kvindelig deltagelse på arbejdsmarkedet. Grønland har en høj beskæftigelsesgrad sammenlignet med Nunavut (og Canada generelt) og ligger på niveau med EU. I sammenligning med særligt Færøerne og Island er beskæftigelsesgraden dog relativt lav. Beskæftigelsesgraden i Grønland har udvist en svagt stigende tendens siden 2014, men der er dog fortsat langt op til f.eks. Færøerne.

Figur 31. Mål 14. Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse. Andel af unge mellem 16 og 25 år, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse 2012-2020.

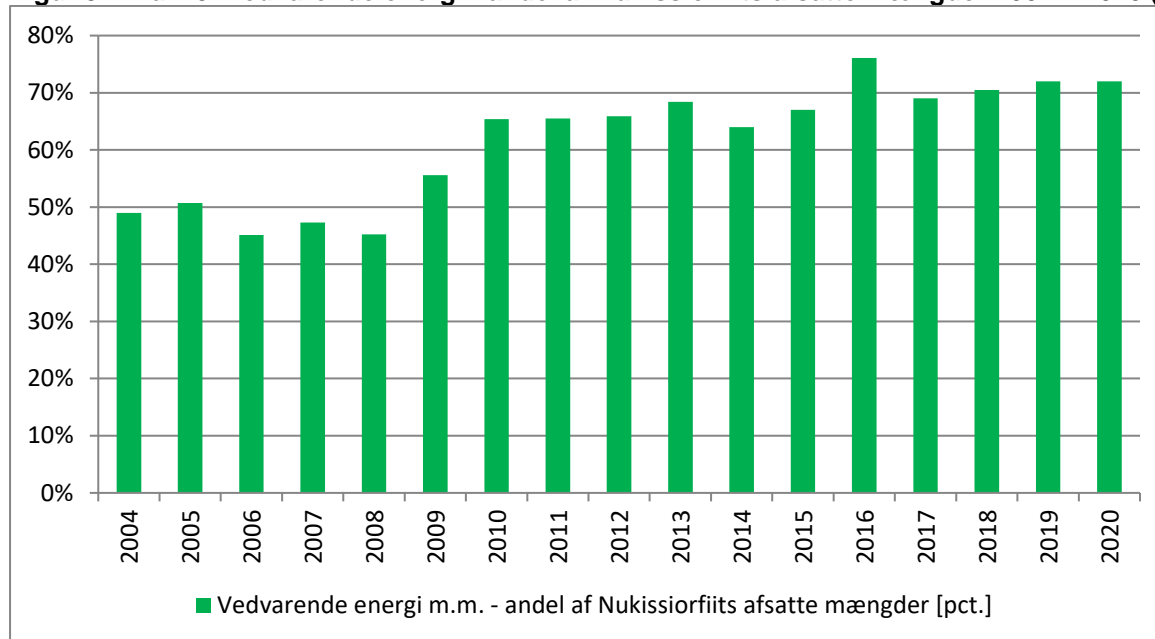

Kilde: Grønlands Statistik.

Andelen af unge i gruppen af 16 - 25 årige, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse, også kendt som ungemålgruppen, var lavere i 2020 end i 2014. Der var ligeledes et fald i andelen af unge, som var under uddannelse fra 2012 til 2020. Til gengæld steg andelen af unge, som var i beskæftigelse, hvert år fra 2014 til 2019, men faldt i 2020.

Mål og indikatorer for infrastruktur

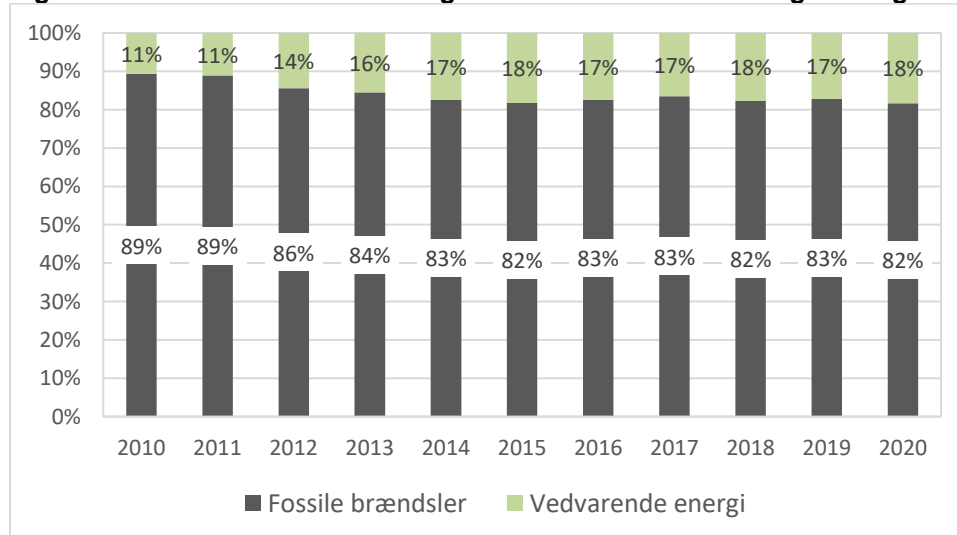
Figur 32. Mål 15. Vedvarende energi - andel af Nukissiorfiits afsatte mængder 2004 – 2020 (pct.)

Kilde: Grønlands Statistik og Nukissiorfiit.

Figur 33 viser, at andelen af vedvarende energi i den offentlige energiforsyning generelt har været stigende siden 2008, dog med mindre udsving i enkelte år, herunder med et mindre fald fra 2016 til 2017. Den generelle stigning hænger især sammen med investeringerne i vandkraftanlæg.

Figur 33. Mål 16. Vedvarende energi som andel af samlet energiforbrug 2010 – 2020 (Pct.)

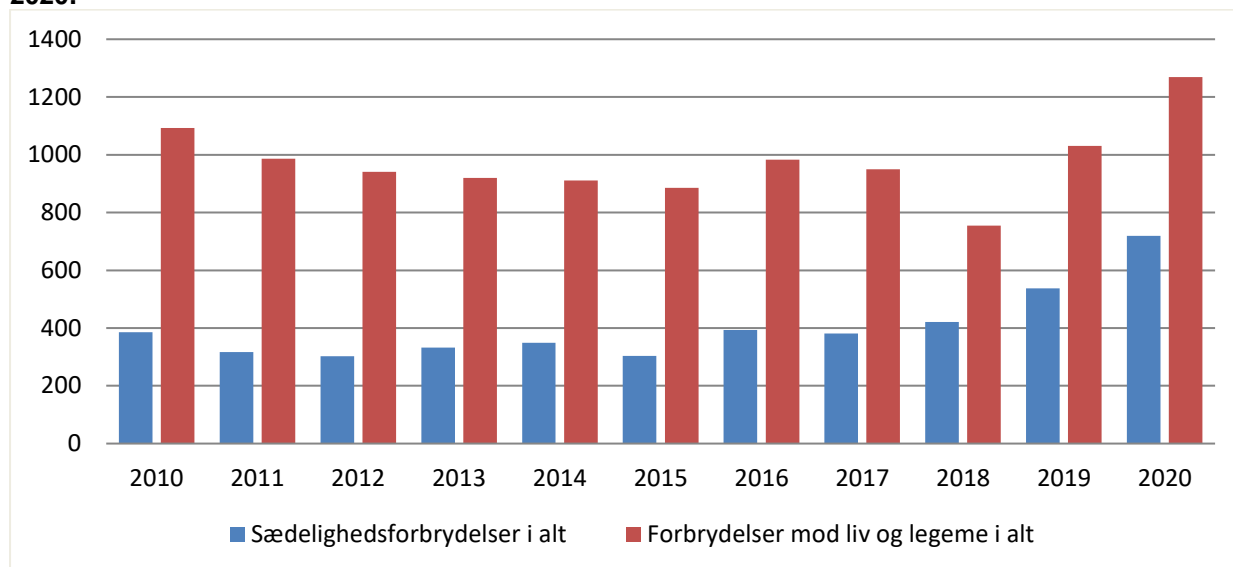

Kilde: Grønlands Statistik, ENE1ACT.

Figur 33 viser Grønlands samlede energiforbrug fordelt på henholdsvis fossile brændsler og vedvarende energi. Af Figur 33 fremgår det, at den øgede produktion af vandkraft har fortrængt store mængder gasolie ved produktion af el og varme, hvilket vil fortsætte med udvidelsen af vandkraftværket i Buksefjorden samt etablering af vandkraftværk til forsyning af Aasiaat og Qasigiannuit.

Mål og indikatorer for nedbringelse af kriminalitet

Figur 34. Mål 17. Nedbringelse af personfarlig kriminalitet. Udvikling i antal anmeldelser 2010 - 2020.

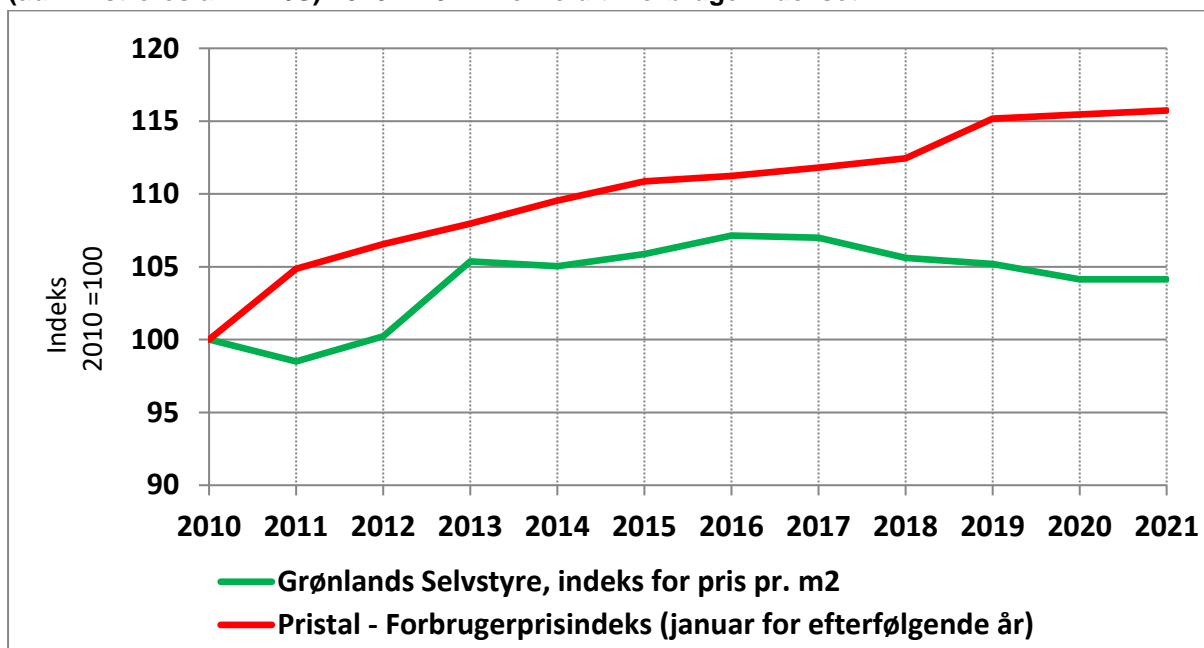
Kilde: Grønlands Statistik.

Antallet af anmeldte sædelighedsforbrydelser steg fra 2015 til 2020 og forbrydelser mod liv og legeme steg betydeligt fra 2018 til 2020.

Den markante stigning i anmeldelserne fra 2018 til 2020 for begge hovedgrupper af forbrydelser kan måske til dels forklares med den øgede fokus på området de seneste par år, som kan have givet anledning til en større tendens til at anmelde sådanne lovovertrædelser.

Mål og indikatorer for boliger

Figur 35. Mål 18. Udviklingen i huslejen per m² i Grønlands Selvstyres lejeboliger (administreres af Ini A/S) 2010 – 2021 i forhold til forbrugerindekset.

Kilde: Baseret på tal fra INI A/S og Grønlands Statistik (PRDPRISF)

Der ses i perioden, at udviklingen i huslejebetalingen i Grønlands Selvstyres lejeboliger, der administreres af INI A/S, ikke har fulgt den almindelige prisudvikling i samfundet. Figur 35 viser, at fra 2016 og frem til i dag er huslejen i INI's boliger faldet. Det har bidraget til, at der er kommet ubalance i boligafdelingernes økonomi og derfor er få midler til det løbende vedligehold af boligerne. Derved er der gradvist opstået et stort vedligeholdelsesefterslæb. På boligområdet estimeres det, at vedligeholdelsesefterslæbet på Selvstyrets lejeboliger er på ca. 2,1 – 2,2 mia. kr.

4.3 Måling af fattigdom

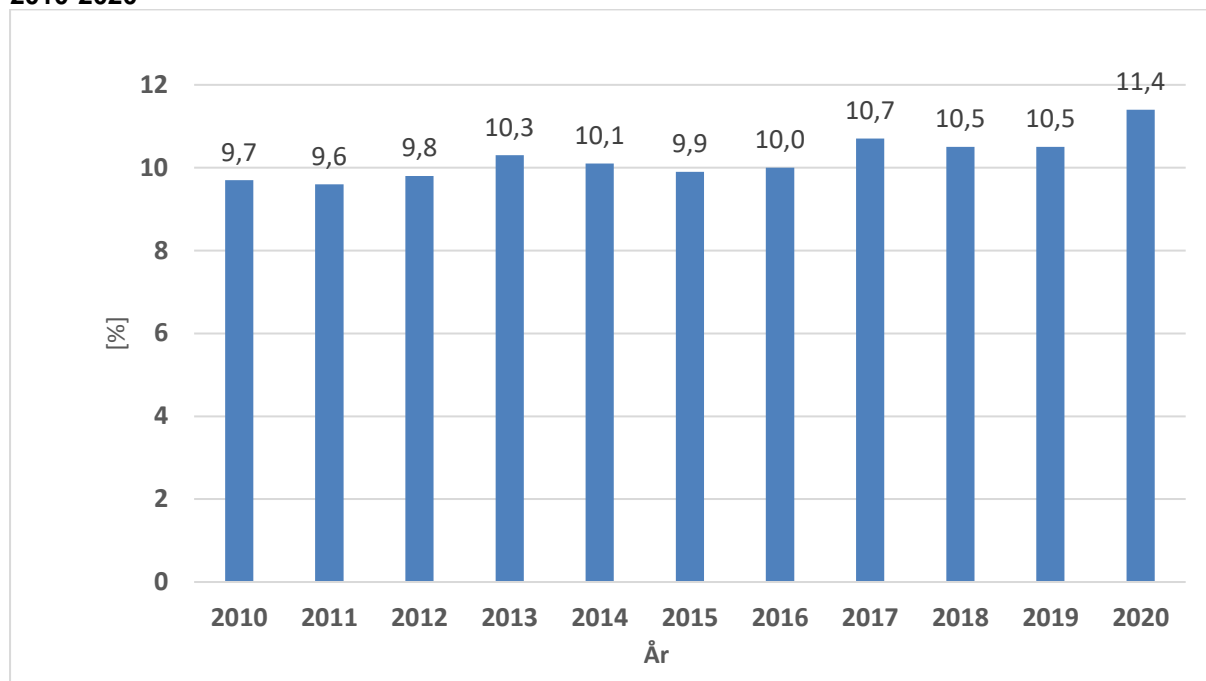
Generelt kan fattigdom opfattes i en absolut betydning af ordet – hvilket rådighedsbeløb udgør grænsen for en værdig tilværelse? Denne tilgang til spørgsmålet kendes f.eks. fra inddrivelsesvirksomhed, hvor det såkaldte transgbeneficium udgør det beløb, der ikke kan gøres lønindhold i.

Der arbejdes med at fastsætte en officiel fattigdomsgrænse i de kommende år.

Grønlands Statistik giver mulighed for at måle andelen, der i de enkelte år har haft en indkomst under henholdsvis 40, 50 og 60 pct. af den disponible median-indkomst. Ved vurdering af indkomster tages der udgangspunkt i familiens disponible indkomst (dvs. indkomsten efter skat og inkl. sociale overførsler), og der tages hensyn til størrelsen og sammensætningen af familien (ækvivaleret indkomst). Dette sker, dels fordi en familie har fælles økonomi, og dels fordi der er stordriftsfordele i husholdningen.

Anvendes som illustration f.eks. en grænse på 50 pct. af median-indkomsten, udgør gruppen under denne tærskel i 2020 omkring 11,4 pct.. Dette niveau har ligget mere eller mindre konstant de seneste år. Sammenlignes længere tilbage i tid med situationen i 2019 var der 9,7 pct., der lå under denne grænse. I Figur 36 ses andelen under 50 pct. af median-indkomster i perioden mellem 2010 og 2020.

Figur 36. Relativ fattigdom i enkelt-år, 50 pct. grænse i forhold til disponibel median-indkomst, 2010-2020

Kilde: Baseret på data fra Grønlands Statistik, INDIU101.

I Grønlands Statistiks publikation "De økonomisk udsatte" er "en økonomisk udsat" defineret som en person, der har haft en disponibel indkomst, der i 3 på hinanden følgende år er under en kritisk indkomstgrænse. Det er klart, at anvendes denne tilgang, vil der være langt færre, der omfattes af definitionen, end hvis der anvendes den mere ligefremme måling baseret på det enkelte års indkomstfordeling. Til gengæld vil den målte fattigdom være dybere, da den har strukket sig over en længere periode.

Sættes indkomstgrænsen efter denne skærpede definition også til 50 pct. af medianindkomsten ses det, at andelen i denne gruppe kun udgjorde 4,1 pct. i 2020.

I tabel 17 ses fordelingen af økonomisk udsatte på bosteder (byer og bygder) over perioden 2015 – 2020. Der er ifølge Grønlands Statistik forholdsvis flest økonomisk udsatte i bygderne. De distrikter, hvor der er forholdsmæssigt flest økonomisk udsatte, er Upernavik, Qaanaaq og Tasiilaq, jf. Tabel 17²

² Disse lokaliteter er dog samtidig steder, hvor der er en relativ udbredt tradition for at supplere den pengemæssige indkomst med fangst til eget, familiens og måske andres forbrug.

Tabel 17. Andel og antal af økonomisk udsatte personer med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på distrikter (byer og bygder i den tidligere kommunestruktur), 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020
	<i>Andel(pct.)</i>						<i>Antal</i>
Alle	3,3	3,2	3,6	3,8	3,8	4,1	1854
Nanortalik	4,6	4,0	4,6	4,7	5,6	4,8	70
Qaqortoq	2,6	2,9	3,6	3,0	3,2	3,3	78
Narsaq	3,7	2,6	3,3	2,5	2,2	3,3	46
Paamiut	1,7	1,6	2,4	4,0	2,8	4,0	48
Nuuk	2,1	2,4	2,8	3,2	2,8	3,2	435
Maniitsoq	2,7	2,5	3,0	2,9	3,5	3,5	95
Sisimiut	1,9	1,8	1,8	1,9	2,7	2,7	136
Kangaatsiaq	6,3	5,5	6,5	7,6	4,9	6,8	70
Aasiaat	3,1	3,4	3,3	3,5	4,4	4,9	125
Qasigiannuit	2,1	1,0	2,8	2,0	1,6	1,1	11
Ilulissat	1,7	1,9	2,3	2,7	3,0	3,3	137
Qeqertarsuaq	1,4	2,6	2,2	1,5	0,8	1,0	8
Uummannaq	1,4	1,6	2,2	2,4	2,3	2,7	55
Upernavik	8,6	7,7	8,4	7,5	8,4	9,0	226
Qaanaaq	9,6	9,1	9,9	9,3	7,6	9,4	64
Tasiilaq	9,5	9,1	9,3	11,4	10,7	11,3	272
Ittoqqortoormiit	3,5	2,3	3,3	4,1	1,9	1,9	6

Kilde: Grønlands Statistik, <http://bank.stat.gl/SODOU02>. Note: Ivittuut opgøres under Nuuk.

5 Prioriterede indsatser

I dette kapitel gives et overblik over større igangværende indsatsområder, reformer og planlagte initiativer, der både involverer og skaber forandringer for store dele af samfundet.

5.1 Forberedelse af ny holdbarheds- og vækstplan II

Naalakkersuisut har igangsat den indledende fase af udarbejdelse af en ny holdbarheds- og vækstplan. Målet er at få skabt økonomisk balance frem mod 2030-35, hvor befolkningssammensætningen forventeligt vil medføre pres på de offentlige finanser ved at færre skal forsørge flere. Den kommende holdbarheds- og vækstplan II skal afløse den tidligere holdbarheds- og vækstplan fra 2016.

Holdbarheds- og vækstplanen vil ikke alene fokusere på udgiftssiden i de offentlige budgetter, men også fokusere på indtjeningsgrundlaget gennem at skabe vækst og beskæftigelse, der kan generere indtjening i samfundet og indtægter i form af skatter og afgifter til selvstyret (og kommunerne).

Den kommende holdbarheds- og vækstplan II forventes at bygge på følgende reformspor:

- Reformspor 1: Forøgelse af uddannelses- og kompetenceniveauet
- Reformspor 2: Bæredygtig vækst og omstilling til en flerstrengt økonomi
- Reformspor 3: Fremtidssikring af den offentlige sektor
- Reformspor 4: Reform af skattesystemet, velfærdsydelser, bolig- og ældreområdet

Som led i kvalitetssikring af arbejdet vil der også blive et samarbejde med Grønlands Statistik og Økonomisk Råd. Herunder vil en ny holdbarhedsmodel, som er under implementering og nærmere beskrevet nedenstående, blive et centralt redskab til at vurdere effekten af forskellige reforminitiativer i det kommende arbejde.

Forbedring af holdbarhedsmodellen

Departementet for Finanser iværksatte i 2019 arbejdet med udvikling af en ny holdbarhedsmodel, baseret på oplæg fra Økonomisk Råd.

Førsteversionen af makromodellen for økonomi og holdbarhed, der er udarbejdet i samarbejde med DREAM-gruppen, indeholder de grundlæggende sammenhænge og strukturer i økonomien. Udviklingen er sket i samarbejde med Grønlands Statistik, Grønlands Økonomiske Råd samt Departementet for Finanser og Ligestilling. Modellen bliver løbende videreudviklet, bl.a. med beskrivelsen af arbejdsmarkedet og løndannelse i offentlige og private erhverv.

Fremadrettet skal modelsystemet anvendes til at foretage økonomiske fremskrivninger og langsigtede konsekvensvurderinger af økonomisk-politiske tiltag. Modellen kan dermed bruges til at vurdere om finanspolitikken er holdbar på langt sigt og til at vurdere effekten af mulige reformer på økonomien.

På en række af de centrale områder er der allerede i dag igangsat initiativer eller pågår planlægning af indsatsområder, som allerede nu bidrager eller understøtter arbejdet med en kommende holdbarheds- og vækstplan II.

5.2 Flere i uddannelse og flere i beskæftigelse

Det bliver en stor udfordring at få balance mellem det offentliges udgifter og indtægter i de kommende 10-15 år, selv med et uændret velfærdsniveau. Dette skyldes, at færre i fremtiden skal forsørge flere.

Uddannelsesefterslæbet er den centrale barriere for vellønnet beskæftigelse og dermed for at sikre, at flest mulig kan bidrage til at finansiere velfærden i samfundet.

Derfor er eliminering af flaskehalse i uddannelsessystemet og styrkede sociale indsatser, der blandt andet kan bidrage til at bryde negativ social arv, helt centralt, og vil blive prioriteret blandt andet ved at indføre skolepraktik, hvor virksomhedspraktik ikke er muligt.

Projekt øget selvforsørgelse

I 2019 blev der igangsat et flerårigt tværsektorielt samarbejdsprojekt: "Projekt Øget Selvforsørgelse", der havde til formål at skabe en øget sammenhæng imellem det sociale område, arbejdsmarkedet og uddannelsesområdet, hvor målet er en øget selvforsørgelse.

Naalakkersuisut fremlægger på forårssamlingen 2022 forslag til Inatsisartutlov om jobsøgningsydelse og forslag til Inatsisartutlov om offentlig hjælp som led i Naalakkersuisuts tværdepartementale projekt om øget selvforsørgelse. Forslagene vil erstatte de nuværende regler om arbejdsmarkedsydelse og offentlig hjælp og vil øge incitamentet for den enkelte borgere til at søge beskæftigelse, forbedre og målrette indsatsen i forhold til den enkelte borger.

Den helt grundlæggende forskel i forhold til de nuværende regler er, at ledige fremover vil blive henvist til jobsøgningsydelse eller offentlig hjælp efter, om de er i stand til at varetage sædvanligt arbejde i mindst 20 timer om ugen. Altså om den ledige kan vurderes til at være jobparat.

Hidtil har lønmodtagere ved uforskyldt ledighed med videre under visse betingelser haft ret til arbejdsmarkedsydelse i op til 13 uger. Herefter har borgeren været henvist til at søge offentlig hjælp.

Den nye jobsøgningsydelse vil ikke have nogen tidsmæssig begrænsning, og det er heller ikke et krav, at den ledige er lønmodtager. Det er istedet en betingelse, at den ledige er jobparat.

Jobsøgningsydelsen vil blive reduceret, alt afhængigt af hvor lang tid man har været jobsøgende. Det betyder, at ledige der er jobparate ikke vil være nødsaget til at søge offentlig hjælp, men i stedet vil være tilknyttet målrettede indsatser gennem Majoriaq med formål om at komme i beskæftigelse.

Offentlig hjælp til forsørgelse har hidtil været udmålt på baggrund af en skønsmæssig vurdering af den enkeltes behov. Derfor har der været stor forskel på udmålingen af offentlig hjælp fra kommune til kommune.

Fremover vil modtagere af offentlig hjælp til forsørgelse modtage en fast takst, de selv får mulighed for at administrere. Det vil sikre, at alle bliver lige for Inatsisartutloven og, at modtagere af offentlig hjælp til forsørgelse får en øget grad af selvbestemmelse over deres økonomi.

Den nye reform tager højde for længerevarende sygdomsforløb, hvor borgerne nu kan modtage jobsøgningsydelse op til et halvt år og efterfølgende modtage offentlig hjælp med en forhøjet takst. Borgerne kan nu undgå en social glidebane under et sygdomsforløb.

Ældrestrategi - status

Nalakkersuisut har igangsat udarbejdelse af en langsigtet ældrestrategi. Formålet med arbejdet er at analysere og udarbejde en langsigtet sammenhængende strategi på tværs af en række sektorområder. Strategien skal overordnet set medvirke til at sikre ældre et værdigt liv.

Arbejdet skal resultere i nye sammenhængende initiativer på tværs af social-, sundheds-, arbejdsmarkeds-, bolig- og uddannelsesområdet, som samlet skal imødekomme udfordringerne ved den demografiske udvikling. I forlængelse af ældrestrategien vil den kommende sektorplan for bygningsmassen på ældreområdet være med til at sikre, at der er det korrekte match mellem ældres behov og eksisterende boligtilbud.

Hjemløsestrategi – status

Der er i gangsat et arbejde for en hjemløsestrategi som for ventes afsluttet august 2022 og fremlagt på efterårssamlingen 2022. Naalakkersuisut vil have forbedring af befolkningens levevilkår og at der skal ske reformer, for at forbedre forholdene for udsatte og hjemløse borgere i samfundet. Det er Naalakkersuisuts mål, at mennesket skal i centrum, at evnen til selvforsørgelse skal fremmes, samt at der er et særligt fokus på det sociale område og på borgere med særlige behov.

På den baggrund skal der udarbejdes en hjemløsestrategi. Formålet med arbejdet er at analysere og udarbejde en sammenhængende strategi på tværs af en række sektorområder. Der er igangsat to fora, et nationalt forum bestående af eksperter, og et lokalt forum, hvor de hjemløse inddrages.

Strategien har 6 fokusområder: Boligforhold og akuttebolgtilbud; Samarbejde, organisering og koordination i arbejdet med udsatte borgere; Helhedsorienteret støtte og aktivitetstilbud; Forebyggende indsatser; Flytning til Danmark samt Data og viden.

5.3 Bæredygtig vækst

Ny turismestrategi

Det skal i 2022 udarbejdes en ny national turismestrategi. Den nye strategi skal udarbejdes i samarbejde mellem Departement for Erhverv og Handel, Visit Greenland, kommunerne og lokale turistaktører.

Idet pandemien har lagt en kraftig dæmper på turismen i 2020 og 2021, forventes det at en ny turismestrategi også vil forholde sig til denne problemstilling. Derudover har bæredygtig turismeudvikling, optimering af Grønlands indtjening fra turismen og klargøring af Grønland frem imod åbningen af de nye lufthavne været nævnt som mulige temaer i en strategi.

Udvikling af mineralsektoren

Aktivitetsniveauet er igen stigende og der ses særligt et globalt øget fokus på mineraler til brug i den grønne omstilling samt et øget fokus på at sikre forsyningskæder. Dette understreger vigtigheden af at markedsføre Grønlands potentialer. Naalakkersuisut arbejder derfor med at udbrede kendskabet til landets råstofpotentialer og til rammerne om efterforskning og udvinding blandt relevante medier og relevante organisationer. For at minimere efterforskningsselskabernes investeringsrisiko har Naalakkersuisut en målsætning om at levere og øge tilgængeligheden af geovidenskabelige data. Derfor gennemfører Departementet for Råstoffer og Justitsområdets Afdeling for Geologi hvert år forskellige geovidenskabelige projekter, enten på egen hånd eller i samarbejde med andre. I 2022 er der planlagt omkring 30 projekter.

Der arbejdes med udvikling af et nyt erhvervsområde, der udspringer af klimakrisen. Carbon Capture Storage (CCS) er en metode, hvor flydende CO₂ pumpes ned i undergrunden og dermed ikke frigives til atmosfæren. Der er tale om en såkaldt overgangsteknologi, da det er et instrument, der skal bidrage til at mindske emission, indtil det globale emissionsniveau falder. Grønland har gode potentialer for at bidrage med felter til CCS og Departementet for Råstoffer og Justitsområdet samarbejder aktuelt med det islandske firma CarbFix, GEUS, US Department of State og EU for at udvikle CCS potentialerne i Grønland. Naalakkersuisut arbejder på at fremlægge en strategi for CCS.

Øvrige indsatsområder for at tiltrække erhvervsmæssige investeringer

- **Tiltrækning af energiintensiv industri**

Grønland besidder store vandkraftpotentialer, der langt overgår Grønlands eget energibehov. Naalakkersuisut vedtog i juni 2021, at det tidligere Alcoa-vandpotentiale skal konkurrenceudsættes for at opnå den bedst mulige aftale for Grønland. I forlængelse heraf vedtog Inatsisartut på efterårssamlingen 2021 under pkt. 85, at Naalakkersuisut pålægges at udarbejde en konkret plan for at markedsføre og konkurrenceudsætte vandkraftpotentialet i Tasersiaq og nærtliggende potentialer. Udmeldingen om konkurrenceudsættelse af disse vandkraftpotentialer sker i maj 2022.

- **Udvikling af bæredygtig selvforsyning**

Naalakkersuisut sætter øget fokus på udviklingen af selvforsyning. På både landbrugs- og fødevarerområdet kan selvforsyningsgraden udvikles i en bæredygtig retning ved brug af lokalproduceret grøn energi. Udnyttelse af vandkraftressourcer i den offentlige energiforsyning er også

med til at styrke Grønlands selvforsyning. Naalakkersuisut håber i løbet af 2022 at kunne præsentere en strategi, der styrker arbejdet for en fremtid med øget selvforsyning.

- **Kommerciel udnyttelse af is og vand**

Med henblik på at videreudvikle strategien for kommerciel udnyttelse af is og vand med øget fokus på lokalforankring og lokale licensjere vedtog Naalakkersuisut i 2021 et moratorium for udstedelse af is- og vandkoncessioner. Der vil således ikke blive tildelt nye is- og vandkoncessioner, før en ny strategi foreligger. For at øge potentialet for kommerciel udnyttelse af is og vand på mere lokal basis vil Naalakkersuisut i årene frem arbejde for en øget markedsføring med dette for øje.

Infrastrukturområdet

Status for anlæg og finansiering af ny hovedlufthavnsstruktur

Kalaallit Airports International A/S

Anlægsarbejderne i Nuuk og Ilulissat forløber planmæssigt i henhold til den reviderede anlægstidsplan. I Nuuk ibrugtages den sydlige ende af ny landingsbane i efteråret 2022.

Byggeriet af ny terminal og servicebygning pågår i Nuuk og opstartes til foråret i Ilulissat. Begge lufthavne forventes ibrugtaget ultimo 2024.

Der er etableret et statsligt genudlån fra staten på 600 mio. kr. Finansiering af de resterende 300 mio. kr. forventes at ske på kommercielle vilkår. Det yderligere lånoptag sker internt i regi af Kalaallit Airports International A/S og påvirker således ikke størrelsen på egenkapitalindskuddet fra Grønlands Selvstyre eller fra Staten.

Kalaallit Airports Domestic A/S

I februar 2022 blev der indgået kontrakt på anlægsprojektet i Qaqortoq under Kalaallit Airports Domestic A/S og arbejderne påbegyndes i foråret. Bygningsarbejder genudbydes primo 2022, og forventes opstartet medio 2023. Lufthavnen i Qaqortoq skal i henhold til gældende tidsplan ibrugtages i efteråret 2025.

Projektet finansieres via finansloven jf. aftale om Finanslov for 2022, idet selskabet optager en mellemfinansiering i perioden 2024 – 2028 grundet forskelle imellem anlægstidsplan og finanslovens betalingsplan.

Naalakkersuisut arbejder på at analysere muligheden for at forberede yderligere lufthavnsinvesteringer i de kommende år i Ittoqqortoormiit og Tasiilaq. Disse projekter er således ikke finansieret på nuværende tidspunkt, og eventuelle beslutninger om at afsætte midler til disse anlæg vil skulle ske som en del af den samlede prioritering af finanslovenes anlægsmidler.

Mittarfeqarfiit i en ny lufthavnsstruktur efter 2023 - og reinvesteringsbehov

Konsekvenserne af anlæg og drift af de nye lufthavne i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq via Kalaallit Airports A/S er beskrevet i *"Samfundsøkonomisk konsekvensvurdering ved udbygning af lufthavne trin 2"*. De samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger af lufthavnene i regi af Kalaallit Airports International A/S henholdsvis Kalaallit Airports Domestic A/S er siden opdateret blandt andet med konsekvensvurderinger af yderligere lånoptag i regi af Kalaallit Airports International, som er nødvendiggjort af det reviderede anlægsbudget. Som det har været kendt siden vedtagelsen af lufthavnsprojekterne, bortfalder den overskudsgivende del af lufthavnsstrukturen fra Mittarfeqarfiits forretning, ved ibrugtagningen af de nye lufthavne. Dette er i sig selv udtryk for en generel billigørelse af det samlede trafiksystem, der imidlertid samtidig medfører en budgetøkonomisk udfordring for Mittarfeqarfiit isoleret set. Dette forhold har været kendt fra starten af lufthavnsprojekterne.

De budgetmæssige konsekvenser for Mittarfeqarfiit vil blandt andet skulle håndteres gennem effektiviseringer i det offentlige rejseforbrug afledt af den nye lufthavnsstruktur. Dette vil forventeligt afspejles i budgetoverslagsår for 2024 i kommende finanslove og i en bevillingsreduktion på de relevante hovedkonti, samt reduktion af det kommunale bloktilskud. Sideløbende med denne proces pågår der et arbejde med at identificere besparelspotentialer og effektiviseringsprocesser i

Mittarfeqarfiit, som kan modvirke det forventede underskud. Det kan eventuelt overvejes at indgå en servicekontrakt med Mittarfeqarfiit med henblik på håndtering af relevante anlægsmæssige forhold allerede i 2023.

Nedlukningen af landet, som følge af COVID-19, har medført at Mittarfeqarfiit befinder sig i en situation, hvor samtlige lufthavne i virksomheden er underskudsgivende. Det forventes, at der vil gå et stykke tid, før aktivitetsniveauet når tilbage til præ-COVID-19 niveau.

Mittarfeqarfiit har opgjort passagertallene for hele 2021 i forhold til passagertallene for 2019:

- Indenrigspassagerer: 71 pct.
- Udenrigspassagerer: 45 pct.
- Total passagerer: 66 pct.

For januar 2022 er passagertallene følgende i forhold til januar 2019:

- Indenrigspassagerer: 67 pct.
- Udenrigspassagerer: 70 pct.
- Total passagerer: 67 pct.

Fiskeriområdet – fiskerikommissionen

Eksporten af fisk og fiskeprodukter udgør hovedparten af indtjeningen fra udlandet og har en værdi på over 5 mia. kr., svarende til ca. 91 pct. af den samlede vareeksport. Tre af de vigtigste eksportprodukter er rejer, hellefisk og torsk.

Fiskerierhvervet har samtidigt stor betydning for de lokale samfund gennem indkøb fra underleverandører, og når fiskerne og fabriksmedarbejderne bruger deres indtjening på forbrug.

Naalakkersuisut nedsatte en fiskerikommission i 2019 for at komme med forslag til de fremtidige rammebetingelser for fiskerierhvervet, herunder forslag til en ny fiskerilov.

Fiskerikommissionen fremlagde i efteråret 2021 sin betænkning, som har følgende hovedbudskaber:

1. Bevar ressourcerne for fremtiden til gavn for beskæftigelse, indtjening og velfærd.
2. Giv fiskerierhvervet faste og forudsigelige rammer af hensyn til investering i fortsat udvikling og målret eventuelle tilskud ift. de overordnede mål i fiskeripolitikken.
3. Indret fiskeriforvaltningen, så den enkelte fisker kan opnå en god indtjening, og den samlede ressourcerente i fiskeriet kan øges, så der på den baggrund kan ske en fair fordeling af ressourcerenten gennem en hensigtsmæssig ressourcerentebeskatning.
4. Gennemfør armslængde i forvaltningen for at sikre gennemsigtighed og ligebehandling.
5. Udvid ejerskabet til ressourceudnyttelsen i forhold til rederierne og ikke ved at indsætte øget fiskerikapacitet.
6. Gennemfør arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske tiltag i sammenhæng med fiskeripolitiske ændringer for at sikre socialt bæredygtige overgange.

Som opfølgning på Fiskerikommissionens betænkning har Naalakkersuisut afholdt fiskeriseminarer i henholdsvis Ilulissat og Nuuk med henblik på nærmere dialog med fiskeriets parter om input til en kommende fiskerilov. Der arbejdes på at afholde yderligere dialog-seminarer i løbet af 2022.

Herudover har Departementet for Fiskeri og Fangst nedsat en styregruppe som i tæt samarbejde med Naalakkersuisoq, og med input fra dialog-seminarerne, vil udarbejde et lovforslag til ny fiskerilov.

5.4 Pejlemærker for personskattereform

Den økonomiske ulighed er højere i Grønland end i mange andre nordiske lande og EU, jf. mål 12 i afsnit 5 om Mål og indikatorer.

Der er andre indikatorer på uligheden i samfundet og på at borgerne med de laveste indkomster kan have vanskeligt ved at få deres økonomi til at hænge sammen. Dette kan blandt andet ses udtrykt i de offentlige restanceetal, der viser, at mange borgere med lave indkomster fylder meget i de offentlige restanceopgørelser. Det betyder, at en del borgere reelt ikke har mulighed for at afvikle deres offentlige gæld. Der henvises til kapitel 1.12 om restanceudviklingen.

De primære mål, som Naalakkersuisut ønsker at adressere med en skattereform, er nedbringelse af uligheden i samfundet og at det skal være mere attraktivt at være i beskæftigelse. Et øget incitament til at være i beskæftigelse forventes også at bidrage til et øget arbejdsudbud, hvilket igen vil bidrage til øget vækst og færre udgifter til offentlig forsørgelse.

Disse mål realiseres bedst ved forskellige tiltag, der samlet set mindsker skatten på arbejde for især lav- og mellemindkomstgruppen. En lavere marginalskat på arbejde øger tilskyndelsen til at arbejde, fordi borgeren derved beholder en større del af udbyttet fra arbejdet.

Et redskab til at realisere målene kan f.eks. være en forhøjelse af beskæftigelsesfradraget. Der er dog også andre redskaber, der kan bidrage til at fremme ligheden og incitamentet til beskæftigelse.

Det er sigtet, at ændringerne skal være fuldt finansierede, således at de områder, hvor der indføres en lavere beskatning, finansieres via omlægninger og ændringer indenfor det bredere skatte- og afgiftssystem.

Ændringerne af skattesystemet indeholder derfor også et element af omfordelingspolitik, hvor skatteindtægter fra forskellige kilder fordeles på en måde, der understøtter en mere lige økonomisk fordeling.

Der er flere forskellige finansieringsmuligheder. Ved afvejningen af forskellige alternativer er det væsentligt at se på, hvordan skatterne påvirkes og herunder hvilket dødvægtstab, der er forbundet med ændringerne. Et dødvægtstab kan f.eks. bestå i, at en højere effektiv beskatning for nogle kan medføre, at de pågældende arbejder mindre, hvilket igen medfører en mindre økonomisk aktivitet. Det kan derfor være relevant i stedet se på andre elementer, såsom at udvide skattebasen og reducere mængden af skattebegunstigelser og -tilskud.

Udover ønsket om mere lighed og øgede incitamenter til beskæftigelse, vil en personskattereform desuden skulle varetage en række andre hensyn:

- Sikre at landets skattesystem er enkelt, fremtidssikret og let at håndtere for en lille administration (effektivitet).
- Sikre, at skattesystemet bidrager til at finansiere de offentlige opgaver og en økonomisk stabil udvikling.
- Skattesystemet opfattes som fair og rimeligt.

Naalakkersuisut er i gang med det forberedende reformarbejde, der bl.a. indebærer indsamling af data og udarbejdelse af beregninger og analyser herpå.

Marginalskatten er et udtryk for den beskatning der er, hvis indkomsten øges, f.eks. hvis en person tjener 100 kr. mere således at årsindkomsten stiger fra 100.000 kr. til 100.100 kr. Her opkræves de 39,09 kr., som skatter, og borgeren efterlades derfor med 60,94 kr. i hånden efter skat ved en samlet udskrivningsprocent på 42.

Indførslen af beskæftigelsesfradraget i 2020 har bidraget til at mindske marginalbeskatning i ovennævnte eksempel med mellem 2,94 og 3,08 kr., afhængigt af om den samlede udskrivningsprocent er 42 eller 44 procent.

Personfradraget påvirker til sammenligning kun marginalskatten indtil årsindkomsten er 48.000 kr. For hver 100 kr., der tjenes derudover, er marginalskatten isoleret set uændret. En forhøjelse af personfradraget har derfor ikke samme virkning på lysten til at tage arbejde, og giver desuden både højt- og lavtlønnede den samme skattebesparelse

Skattereformen vil i sin helhed strække sig over mere end én valgperiode og omfatte flere lovforslag og forslag om ændring af gældende love.

5.5 Pejlemærker og initiativer for en klar, tidssvarende og langsigtet boligpolitik

Der har i længere tid været fokus på lejeboligområdet, og ikke mindst i forhold til efterslæbet på vedligehold af boligerne. Siden 2019 er der foretaget en række analyser på lejeboligmassen, som både påviser et behov for at revidere metoden for tilstandsvurderinger og hertil et behov for, at der etableres et nutidigt overblik over det samlede efterslæb.

Fundamentet for analysearbejdet har udspring i Naalakkersuisuts mål og rammer for de offentlige lejeboliger, som er beskrevet i de almindelige bemærkninger i Forslag til Finanslov for 2022:

”Målet for den offentlige lejeboligmasse skal være, at denne sikres gennem en selv bærende økonomi, som ligeledes sikrer både drift og et tilstrækkeligt vedligehold af bygninger og boliger.

En selv bærende økonomi forudsætter ligeledes en uafhængighed af landskassen og kommunekasserne, de årlige finanslovsbeslutninger og budgetforhandlingerne i kommunerne.

Helhedsplanen for Boliger har til opgave at gennemføre initiativer, der bidrager til ovenstående målsætninger.”

For at indfri Naalakkersuisuts målsætninger er det nødvendigt:

- at skabe langsigtede stabile rammer for den kommende vedligeholdelsesindsats, en balanceret økonomisk drift, en bæredygtig huslejemodel og
- at drift og administration, sammen med vedligehold, sikres et ”armslængdeprincip”, hvor drift af boligområdet adskilles fra de politiske beslutningsprocesser.

En konkret politisk handling og prioritering kan sikre:

- på sigt sunde lejeboliger, som derved også bevarer samfundets værdier, og
- at en hurtigt accelererende negativ udvikling i boligernes stand undgås,
- at lav- og mellemindkomstgrupper på passende vis kompenseres ved en reform af boligsikringsordningen.

De hidtil gennemførte analyser på baggrund af en opdateret vurdering af vedligeholdelsestilstanden i selvstyrets lejeboliger og hovedparten af kommunernes lejeboliger og arbejdet i Helhedsplanen for Boliger, viser en række alvorlige udfordringer, herunder:

- Lejeboligområdet er - og har længe været - underfinansieret. Huslejeindtægterne i boligafdelingerne har ikke fulgt med udgifterne. Lejeforordningens forudsætning om balance i boligafdelingernes økonomi er således ikke opfyldt.
- Midlerne til planlagt, periodisk vedligehold (PPV) dækker aktuelt kun 20-30 pct. af det, som er det bæredygtige niveau, der skal til for at sikre opretholdelse af sunde boliger og dermed holde kapitalapparatet (ejendommene) ved lige.
- Dette forhold har resulteret i et stadigt og hastigt forfald af boliger, og der er i de næste 10 år et behov på ca. kr. 5,0-5,2 mia. kr. til genopretning, samt PPV opgaver (ekskl. boliger i Sermersooq). Heraf er kun ca. kr. 2,3-2,5 mia. dækket, såfremt de nuværende huslejer og de nuværende årlige tilskud fra Landskassen fortsætter uændret. Der mangler således en finansiering på ca. 3 mia. kr. de næste 10 år.
- Demografiske forhold så som ændring i familiestørrelser og bosætningsmønstre vil påvirke fremtidens boligbehov og dermed også krav til indretning af lejeboligmassen. Såfremt forudsætningen om bæredygtige huslejer bliver indfriet, kan behovet for offentlige lejeboliger

forventes at blive reduceret, da flere i givet fald må formodes vil vælge at boligforsyne sig selv. Et større privat boligmarked vil derfor forventes at opstå, især i de største byer.

- Begrænset kapacitet i bygge- og anlægsbranchen med blandt andet for få håndværkere, bygningsarbejdere samt teknikere, forsinker en genopretningsindsats, som dermed også fordyres.
- Mange dobbelt eller tre-dobbelte funktioner og systemer af boligadministration er unødvendigt fordyrende og giver smådriftsulemper.
- Selvstyrets lejeboliger er gennemgående ældre end kommunernes lejeboliger, og de er gennemgående i dårligere vedligeholdelsestilstand end kommunernes.

De videre analyser og tiltag forankres fortsat i en samlet og tværgående organisering, som styres af Projektsekretariatet for Helhedsplan for Boliger. Helhedsplanen for Boliger skal blandt andet sikre, at der i et fremtidigt perspektiv i højere grad sikres den tilstrækkelige arbejdskraft med de nødvendige kompetencer og dermed en nødvendig kapacitet i byggebranchen til at gennemføre udbedringen af vedligeholdelseefterslæbet.

5.6 Pejlemærker og projekter på affalds- og returemballageområdet

Affaldshandlingsplan 2020- 2031 og den fælles forbrændingsløsning

Naalakkersuisut tager i sit arbejde afsæt i Affaldshandlingsplan 2020-2031. Affaldshandlingsplanen er grundstenen i myndighedernes arbejde på affaldsområdet og udstikker rammerne for kommunernes lokale affaldshåndtering. Naalakkersuisut og kommunerne har fokus på at forbedre affaldshåndteringen i hele landet.

Det fælles kommunale affaldsselskab ESANI A/S har igangsat etableringen af to moderne nationale forbrændingsanlæg, som vil kunne modtage affald fra hele landet. De nye forbrændingsanlæg skal sikre en forsvarlig behandling af forbrændingsegnet affald. Den fælles kommunale affaldsløsning er herudover samtænkt med energiområdet i forhold til en optimal udnyttelse af restvarme fra både forbrændingsanlæg og spildolieanlæg.

Finansieringen af anlæggene er på plads. Der er via Miljøfonden hovedkonto 77.05.08 givet tilsagn om tilskud på 50 mio. kr. til kommunernes etablering af den nationale forbrændingsløsning og de kommuner der er med i ESANI har hver givet tilsagn om indskud på 10 mio. kr. Derudover er der indgået aftale med de to grønlandske banker om en byggekredit på 250 mio. kr. til projektet.

På affalds- og miljøområdet er der via Miljøfonden igennem en årrække ydet tilskud til blandt andet kommunale miljøforbedrende tiltag og aktiviteter. Dette vil der også være behov for fremover.

Returemballagesystem / status

Der er udtrykt politisk ønske om at reformere og forenkle returpantssystemet, så det bliver muligt at sælge øl og sodavand i flere forskellige slags emballage end i dag. Foreløbige analyser indikerer, at der på denne vis kan skabes et større vareudbud for forbrugerne såvel som et muligvis betydeligt merprodukt for landskassen. Der ses derfor på muligheden for, at flere emballagetyper kan indgå i returpantssystemet, og systemet kan blive landsdækkende. Der er på nuværende tidspunkt ikke etableret et retursystem, der kan håndtere nye emballagetyper. Undersøgelser til brug for et sådant system er dog ret fremskredne, og det er derfor forventningen, at der vil kunne foreligge et endeligt beslutningsgrundlag inden for en overskuelig fremtid.

5.7 Pejlemærker på sundhedsområdet - Sundhedskommissionen

Befolkningen her i landet har en forventning om et effektivt sundhedssystem, der giver adgang til og fremmer befolkningens sundhed, forebygger og behandler personer med sygdomme. Det er en udfordring at imødekomme denne forventning set i forhold til de udfordringer sundhedssystemet står over for med bl.a. rekruttering, fastholdelse og uddannelse.

Sundhedsvæsenets økonomi

Sundhedsvæsenets økonomi er presset. Dette skyldes hovedsageligt, at flere borgere end tidligere bliver diagnosticeret og behandlet, at der sker en stigning i antallet af ældre, samt at der sker en stigning i antallet af patienter med livsstilssygdomme. Samtidig står sundhedsvæsenet over for relativt højere lønstigninger pga. de gældende overenskomster samt relativt højere prisstigninger på patientbehandlinger i udlandet i forhold til de årlige pris- og lønreguleringer af de offentlige bevillinger.

Sundhedsområdets økonomi kan ikke ses uafhængigt af Corona-situationen og den videre udvikling deraf og heraf afledte behov for tilpasning af blandt andet det sundhedsmæssige beredskab. Der vil skulle arbejdes videre hermed i flere sammenhænge i den kommende tid.

Sundhedskommissionen

På efterårssamlingen 2019 blev der besluttet at nedsætte en sundhedskommission. Kommissionen skal udarbejde anbefalinger til forbedringer af sundhedssystemet som helhed, herunder særligt om rekruttering, fastholdelse af personale samt samarbejde med Danmark og udlandet. Anbefalingerne fra kommissionen forventes at indgå i Inatsisartuts grundlag for en kommende sundhedsreform.

Sundhedskommissionen har i debatoplæg fra marts 2022 opsummeret følgende observationer:

- Sundhedsvæsenet står over for et dobbeltsidet finansieringsproblem betinget af øgede forventninger til sundhedsvæsenet som en konsekvens af øget velskand samt som følge af den demografiske udvikling
- Der er et øget investeringsbehov i sundhedsvæsenet
- Udviklingen i bosætningsmønsteret udfordrer sundhedsbetjeningen i de mindre samfund
- Smådriftsulemper presser bemanningen og fremmer behovet for differentiering i geografisk ydelsesstruktur
- Den fortsatte specialisering af behandling er en udfordring på grund af det ofte utilstrækkelige befolkningsgrundlag for behandling i Grønland
- Rekruttering og fastholdelse af personale vil være en vedvarende udfordring
- Der uddannes ikke et tilstrækkeligt lokalt sundhedspersonale, som bliver i Grønland
- Der foreligger ikke en sammenhængende og flerårig plan for uddannelse og kompetenceudvikling rettet mod sundhedsområdets egne behov eller mod håndtering af behov forårsaget af kommende ændringer i befolknings sammensætningen
- Finansieringen af uddannelse og kompetenceudvikling rettet mod sundhedsområdets behov er både fragmenteret og kortsigtet
- Samarbejdet mellem sundhedsvæsenet og kommunerne bør styrkes
- En vellykket indsats over for personer med en psykiatrisk diagnose kræver et tæt samarbejde mellem kommunerne og sundhedsvæsenet og dette er et helt centralt emne når forbedringer inden for psykiatrien skal diskuteres
- Fornyelsen af den telemedicinske strategi er vigtig, men skal følges op af kompetenceudvikling og den nødvendige infrastruktur
- Tandsundheden i den voksne befolkning trænger til en forbedring, og der mangler generel viden om situationen for voksnes tandsundhed.
- En forudsætning for gennemsigtighed og styring på sundhedsområdet er et systematisk opbygget, dækkende datagrundlag og adgang til relevant ledelsesinformation.

Det forventes at Sundhedskommissionen offentliggør sin betænkning i løbet af efteråret 2022.

Sektorplanlægning og fremtidige byggeprojekter inden for sundhedsvæsenet

Når sundhedskommissionens anbefalinger forelægges, er det forventeligt, at der udarbejdes en egentlig sektorplan på sundhedsområdet.

Sundhedsvæsenets hospitaler og sundhedscentre er af ældre dato. Særligt Dronning Ingrid's Hospital er udfordret på bygningens kapacitet og stand. I de kommende år vil der være fokus på gennemførelse af en række nye byggeprojekter inden for sundhedsområdet. Udover forbedringen af forholdene på

Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk, der inbefatter forbedring af rammerne på psykiatrisk afdeling samt sengefløj og patienthotel, er der tillige fokus på etablering af et nyt operations- og fødeafsnit i Sisimiut samt fokus på forbedring af forholdene ved centraltandklinikken i Nuuk.

Steno Diabetes Center

I foråret 2020 indgik Naalakkersuisut og Novo Nordisk Fondens (NNF) bestyrelse aftale om "En styrket diabetes- og livsstilsindsats - Etablering af Steno Diabetes Center Grønland (SDCG)". Udover en styrket diabetes- og livsstilsindsats har centeret også som et fokusområde, at implementere nye telemedicinske løsninger i hele landet, som Novo Nordisk Fonden har givet en særbevilling til.

Der skal derfor opføres en ny bygning i Nuuk tæt på Dronning Ingrid's Hospital. Bygningen bliver på ca. 2500 brutto-m² og finansieres af NNF. Bygningen skal rumme faciliteter til behandling og uddannelse samt møde-/undervisningslokaler til kompetenceudvikling af ansatte.

Allorfik, den nationale rusmiddelbehandling

Allorfik tilbyder gratis behandling af borgere med problemer med rusmidler eller pengespil. Allorfik har lavet samarbejdsaftaler med Kommuneqarfik Sermersooq, Qeqqata Kommunia, Qeqertalik Kommunia og Avannaata Kommunia, mens forhandlingerne med Kommune Kujalleq pågår. I 2021 blev der igen visiteret over 1.000 borgere til Allorfiks tilbud ligesom i 2020. Der arbejdes på at oprette en mini Allorfik-enhed i Tasiilaq.

Behandlingsmetoderne er forskellige i de lokale Allorfik-centre og ved lokalbehandling og ved dagbehandling i Nuuk, men alle metoderne har inden for forskning vist sig virksomme. Som noget nyt var 2020 det første år med lokalbehandling 2 gange årligt i alle byer, undtagen i Ittoqqortoormiit og Qaanaaq.

Som en positiv effekt af Corona-restriktionerne er der udviklet behandling over internet eller telefon, som tilbydes borgere i Ittoqqortoormiit og i andre mindre byer eller bygder med behov herfor, samt i landets anstalter for borgere, der ikke har udgang. Herudover blev der i december 2020 opstartet et fysisk gruppetilbud på Anstalten i Nuuk for indsatte uden mulighed for udgang.

Som en negativ effekt af Corona-restriktionerne er Allorfiks tilbud om behandling af børn og unge blevet yderligere forsinket. Uddannelsesaktiviteterne i 2021 blev ligeledes ramt. Der arbejdes fortsat med en akademiuddannelse i rusmiddelbehandling. Denne kan forhåbentligt realiseres i 2022.

5.8 Pejlemærker for ligestilling

Det er Naalakkersuisuts mål at øge fokus på kønsligestilling. Der er fokus på følgende tiltag:

- At indføre overvejelser om ligestilling som en del af den administrative proces (mainstreaming), hvor nye tiltag også vurderes ud fra dets konsekvenser for ligestilling.
- At sikre at samfundets bærende institutioner ikke hæmmer mulighederne for mænd og kvinder, men sikrer ens udviklingsmuligheder for begge køn.
- At sikre lige vilkår på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet for kvinder og mænd for at modvirke de negative effekter ved et kønsopdelt arbejdsmarked
- At igangsætte initiativer der fremmer en mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i beslutningstagende fora, herunder i kommunalbestyrelser, Inatsisartut, i direktioner og bestyrelser.

Det internationale og nordisk samarbejde

På ligestillingsområdet samarbejdes med de nordiske lande og der bidrages til FN's kvindekommision.

Grønland har medlemskab i Nordisk Ministerråds *Embedskomiteé for Ligestilling og LGBTI (EK-JÅM)* og *Ministerråd for Ligestilling og LGBTI (MR-JÅM)*.

MR-JÄM består af ligestillingsministre fra hele Norden og EK-JÄM består af ét medlem af de fem nordiske lande; Norge, Sverige, Finland, Danmark og Island, hvor Grønland, Færøerne og Åland har repræsentanter.

De nordiske lande er dedikeret til at arbejde hen imod CO2-neutralitet. Nordisk ligestillingsministre aftalte i marts 2022 en forpligtelse om "A Green and Gender-Equal Nordic Region". Forpligtelsen bygger på den nordiske vision om at blive den mest bæredygtige og integrerede region i verden inden 2030. Aftalen handler om integrering af et kønsperspektiv i den nordiske klimaindsats.

Fremtidige mål

I maj 2022 afholdes et Vestnordisk seminar om kønsrelateret vold og vold i nære relationer i Nuuk. Hovedmålet for seminaret er, at de nordiske lande skal udveksle og opbygge viden om kønsrelateret vold og vold i nære relationer, med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af vold.

Den nuværende ligestillingslov har brug for en opdatering, idet der bl.a. er behov for præciseringer af hvornår der foreligger forskelsbehandling. Ændringerne skal bruges til at understøtte det fremtidige arbejde med at styrke ligestillingen mellem mænd og kvinder.

Grønlands Statistik har opgjort lønforskellene mellem mænd og kvinder:

Tabel 18. Gennemsnitlig personlig indkomst i alt fordelt på køn

	2018		2019		2020	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	1.000 kr.					
Hele landet	284	219	288	226	292	231
Kommune Kujalleq	222	196	226	199	228	205
Kommuneqarfik Sermersooq	342	255	342	260	350	267
Qeqqata Kommunia	283	212	287	218	287	221
Kommune Qeqertalik	213	183	216	194	220	198
Avannaata Kommunia	241	185	251	193	250	198

Kilde: <https://bank.stat.gl/INDPI101>

Tabel 18 viser bl.a., at den gennemsnitlige indkomst for kvinder lå på 231.000 kr. i 2020, hvor mændene tjente på 292.000 kr. Baggrunden for disse forskelle kan dog ikke udledes af tabellen. Eksempelvis kan forskelle i de to køns erhvervsdeltagelse manifestere sig som en lønforskel.

I den nærmeste fremtid sættes fokus på at få større virksomheder og offentlige myndigheder til at indberette, hvilke tiltag de har sat i gang for at fremme ligestilling på deres arbejdspladser. Indberetningen skal give øget viden om, hvad der virker godt og hvad der ikke virker på arbejdspladserne.

5.9 Forebyggelse og tidlig indsats på børne- og ungeområdet

I 2021 rettede Naalakkersuisut et særligt fokus på børne-, unge- og familieområdet, da der blev oprettet et nyt departement for børn, unge og familier. Naalakkersuisut arbejder på at styrke hele familien gennem forskellige indsatser rettet mod børn, deres forældre, institutioner og lokalsamfundet.

Igangværende og kommende strategier og handlingsplaner skal ses i sammenhæng med *National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030*. Den er målrettet udsatte børn og deres familier, men indeholder også initiativer, der skal løfte hele børne- og familieområdet. Indsatserne bidrager på sigt til en stærkere samfundsøkonomi.

På efterårssamlingen 2021 blev det besluttet, at Naalakkersuisut skal udarbejde en *handlingsplan for det forebyggende arbejde i familier med det formål at nedbringe antallet af anbringelser af børn og unge uden for hjemmet*. Denne handlingsplan afleveres på efterårssamlingen 2022 og har mange snitflader til *National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030*. I den nye handlingsplan

vægtes forebyggelse, herunder tiltag for forældre og vordende forældre, højt. Handlingsplanen vil bl.a. resultere i en række indsatser, der har til formål at styrke forældreskabet og familielivet. Disse indsatser vil bidrage til at sænke antallet af anbringelser på sigt.

På efterårssamlingen 2022 afleverer Naalakkersuisut endvidere en *National handlingsplan for efterlevelse af FN's konvention om barnets rettigheder*. Planen skal belyse, i hvilket omfang Naalakkersuisut allerede lever op til konventionen samt hvor der er behov for, at Naalakkersuisut styrker fokus og igangsætter nye aktiviteter. Denne plan vil danne et solidt grundlag for det videre arbejde med efterlevelse af konventionen.

En god start på livet – børn 0-6 år

Førskoleområdet

Ansvar for førskoleområdet blev ressortmæssigt flyttet til Departementet for Børn, Unge og Familier i 2021, hvilket medfører igangsættelse af en række nye indsatser om førskole. Bl.a. skal lovgrundlaget for førskoleområdet revideres og der skal udarbejdes en omfattende tværdepartemental strategi i 2022 for hele førskoleområdet. Strategi- og handlingsplan vil herudover også danne udgangspunkt for et forslag til en ny inatsisartutlov om førskoleområdet, der vil erstatte den nugældende Inatsisartutlov nr. 16 af 3. december 2012 om pædagogisk udviklende tilbud til børn i førskolealderen.

Styrket fokus på tidlig indsats

Tidlig indsats er en central del af førskoleområdet og forebyggelsesarbejdet i bredere forstand, hvor formålet er at opspore mistrivsel hos børn tidligere og styrke forældrekompetencer for på den måde at forebygge forældres omsorgssvigt af børn. *Meeqqat 0-18 år* er et konkret eksempel på en styrket tidlig indsatsmodel forankret i Socialstyrelsen. Det er et tværsektorielt program på tværs af social-, sundheds- og uddannelsesområdet. *Meeqqat 0-18 år* omfatter aktuelt et pilotprojekt i Avannaata Kommunia med implementering af opsporingsværktøjet TOPI for alle børn i alderen 0-6 år. Det er et fælles opsporingsværktøj, der på tværs af sektorer skal sikre en tidligere opsporing af børn i mistrivsel og et bedre tværfagligt samarbejde omkring indsatser for barnet. Efter pilotfasen er det ønskeligt at implementere opsporingsværktøjet i alle kommuner.

Bedre barselsvilkår

Naalakkersuisut ønsker endvidere at forbedre barselsforholdene. Dette omfatter blandt andet et arbejde for at få fædre til at tage en større del af barslen. Herudover skal der sættes fokus på barselsforholdene for selvstændigt erhvervsdrivende og medhjælpende ægtefæller eller samleverer til selvstændigt erhvervsdrivende, hvor der kan være særlige udfordringer med at sikre barselsvilkår.

En god opvækst hele livet - børn og unge 0-18 år

Ny strategi til forebyggelse af selvmord

Selv mord er desværre fortsat et stort samfundsproblem, og der har siden 2010 årligt være 44 selvmord i gennemsnit. Det er en hændelse, som har en stor påvirkning på og konsekvenser for de efterladte. Selvmord er for en familie, for nære pårørende, for lokalsamfund og for hele landet en tragisk hændelse, som kræver en samlet indsats at forebygge.

Naalakkersuisut har igangsat et arbejde med at udvikle en ny strategi til forebyggelse af selvmord, som planlægges afleveret på efterårssamlingen 2022. Strategien skal sætte en klar retning for arbejdet med forebyggelse af selvmord og sikre en kontinuerlig indsats på området.

Udvikling af familiecentrene

Initiativerne *Grønlandsk-dansk tværgående arbejde for en styrket indsats for børn og unge i Grønland* skal også ses i sammenhæng med *National handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030*. De to handlingsplaner bidrager bl.a. til at styrke landets familiecentre. De indeholder initiativer om en ensartet faglig profil på tværs af familiecentrene, hvor familiecentrenes indsatser målrettes udsatte børn og deres familier. Herunder vil være et særligt fokus på at udvikle forældrekompetencer.

Handlingsplan til forebyggelse af vold i nære relationer

Vold er et udbredt samfundsproblem, og forebyggelse af vold er et område, der prioriteres højt af Naalakkersuisut. Naalakkersuisut har derfor besluttet, at der i 2022 skal udarbejdes en handlingsplan mod vold i nære relationer.

Handlingsplanen skal indeholde en implementeringsplan for de initiativer, der forventes igangsat på baggrund af handlingsplanen. Implementeringen af initiativerne forventes igangsat i 2023.

Til FM2022 har Naalakkersuisut desuden fremsendt beslutningsforslag om, at Grønland skal tiltræde Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen). Konventionen pålægger medlemsstaterne at kriminalisere alle former for vold, herunder psykisk vold. Efterlevelse af konventionen indebærer bl.a., at psykisk vold kriminaliseres. Naalakkersuisut ønsker også på den baggrund, at der indføres en bestemmelse i kriminalloven, som kriminaliserer psykisk vold.

Ny strategi for døgninstitutionsoverområdet

Naalakkersuisut arbejder på en ny strategi, der skal forbedre livsmulighederne for børn og unge på landets døgninstitutioner. Alle indsatsområder sigter mod at styrke de tværgående indsatser på og omkring døgninstitutionerne for børn og unge med henblik på at skabe bedre livsmuligheder og opvækstvilkår for de anbragte børn og unge. Det er målsætningen at strategien fremlægges i foråret 2022.

Handicapområdet

Naalakkersuisut planlægger til efterårssamlingen 2022 at aflevere en handlingsplan om Grønlands efterlevelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, der vil definere konkrete aktiviteter, som bør igangsættes for at sikre efterlevelse af konventionen.

Det forventes, at der vil være behov for tværfaglige tiltag på handicapområdet i samarbejde med flere ressortområder, som beskæftiger sig med personer med handicaps muligheder for lige deltagelse i samfundet.

5.10 Behov for og konkrete tiltag til udvikling af den offentlige sektor

I august 2021 iværksatte konsulenthuset DT-Global efter anmodning fra EU-kommissionen en større undersøgelse om den offentlige økonomistyring i Grønland. Initiativet sker på baggrund af den seneste partnerskabsaftale mellem Selvstyret og EU-Kommissionen. Undersøgelsen følger den såkaldte PEFA-standard. PEFA står for Offentlige Udgifter og Økonomisk Ansvarlighed. Termen kommer af den engelske betydning for: Public Expenditure and Financial Accountability.

PEFA-undersøgelsen bedømmer styrker og svagheder ved forvaltningen af den offentlige økonomi, bl.a. ved hjælp af kvantitative beregninger indenfor 31 forudbestemte områder/indikatorer.

Undersøgelsen gennemføres efter aftale mellem Selvstyret og EU, hvilket som udgangspunkt sker en gang i hver ny budgetstøtteperiode (dvs. hvert 7. år). Selve undersøgelsen er afsluttet og forventes offentliggjort i løbet af anden kvartal 2022. De opgjorte resultater viser, at Selvstyret har klaret sig godt. Evalueringen sammenfattes i en karakter fra A til D med A som det bedste.

Tabel 19 viser fordelingen af karaktererne i PEFA-undersøgelsen 2021.

Tabel 19. Resultat fra PEFA-undersøgelsen 2021

PEFA-undersøgelsen 2021	A	B	C	D	I alt
Resultat	13	10	6	2	31

Note: Karakteren A gives for den gode præstation. Omvendt, D gives for den ringe-, men tilstrækkelige præstation. N/A (Not Available) gives ved den utilstrækkelige præstation, idet datagrundlaget ikke strækker sig til en værdi karakter.

PFM-Handlingsplanen 2022-2024

PEFA-undersøgelsen danner også grundlag for en såkaldt PFM Action Plan. Termen PFM står for: Public Financial Management eller med andre ord, en handleplan for den offentlige økonomistyring i såvel selvstyret som kommunerne. Udarbejdelsen af såvel PEFA-undersøgelserne som PFM-handlingsplanen følger direkte af Grønlands partnerskabsaftale med EU.

En kommende økonomistyringshandlingsplan skal omfatte initiativer for perioden 2022-2024. Disse initiativer skal tilsammen fremme en forsvarlig forvaltning af den offentlige økonomistyring.

Den kommende PFM-handlingsplan afløser tidligere gældende PFM-handlingsplaner.

Færdiggørelse af arbejdet i overenskomstkommisionen

På baggrund af en efterspørgsel efter forbedring af overenskomstsyste­met blandt arbejdsmarkedets parter blev overenskomstkommis­sionen nedsat af Naalakkersuisut i foråret 2020. Kommissionen er blevet finansieret af kommunerne og Selvstyret. Kommissionen afspejler i sin sammensætning parterne på det samlede offentlige overenskomsts område. Foruden kommissionens formand, der er udpeget af Naalakkersuisut, er kommissionens medlemmer således ligeligt udpeget af henholdsvis de offentlige arbejdstagere og arbejdsgivere. Kommissionen har haft fokus på fem temaer - forhandlingsstrukturen, tidsrammen for forhandlingerne, mæglings- og voldgiftssystemet, sammenskrivning af overenskomsterne samt forenkling og optimering af lønstrukturen.

De offentlige overenskomster er i dag fordelt på 20 faglige organisationer. Selvstyret har på vegne af såvel kommunerne og Selvstyret indgået 18 hovedaftaler, 45 overenskomster og over 200 relaterede aftaler med de faglige organisationer. Disse aftaler forhandles gennem i alt 17 forhandlingsrunder. I 2018 var der 10.699 årsværk i på de offentlige arbejdspladser, fordelt med 4.018 i Selvstyret og 6.681 i kommunerne. Arbejdsmarkedets parter vurderer således, at der anvendes alt for mange ressourcer på forhandlinger set i forhold til antal ansatte. Dette sammenholdt med en årrække, hvor forhandlingerne har været forsinkede, har medført, at systemet er administrativt tungt og svært at anvende korrekt og effektivt for brugerne. Ud fra et ønske om at forbedre disse forhold, har kommissionen afgivet sin betænkning til Naalakkersuisut. Betænkningen indeholder 32 anbefalinger samt et konkret forslag til igangsættelse af implementeringen af anbefalingerne indenfor de førstkomende 1-3 år. Kommissionens anbefalinger omhandler følgende hovedtemaer:

- Etablering af en uafhængig landsmæglerinstitution, der skal sikre den lokale videns- og erfaringsopbygning og dermed løbende udvikling af overenskomstsyste­met på lokale præmisser.
- Fastholdelse af den nuværende centrale lønstruktur. Dette for at undgå lønglidning og negativ påvirkning af konkurrenceevnen.
- Videreførelse af de seneste to års fokus på forberedelser af forhandlingerne, da det øgede fokus på forhandlingsplaner og relationsopbygning mellem parterne har haft en positiv effekt på indgåelsen af overenskomster til tiden.
- Et aktivt arbejde blandt de forhandlende fagforeninger for at sikre tilstedeværelsen i Grønland med det formål, at det offentlige overenskomstsyste­met baseres i endnu højere grad på lokale præmisser.

- Fokus på sammenskrivning af ensartede overenskomster forhandlet af samme arbejdstagerpart og baseret på kommissionens anbefalede principper. Herudover en ensretning gennem den anvendte terminologi.
- Etablering af forhandlingsfællesskaber blandt fagforeningerne med det formål at reducere antallet af forhandlingsrunder og på sigt skabe en øget ensretning af overenskomsterne. Herudover forventes tiltaget at styrke videns- og erfaringsopbygningen, særligt hos arbejdstager.

Naalakkersuisut vil i 2. kvartal af 2022 igangsætte bearbejdelsen af kommissionens anbefalinger og underligge dem en politisk behandling.

Liste over figurer og tabeller

Figur 1. Indeks for gennemsnitlige kilopriser på fisk og skaldyr, 2011-2021.	8
Figur 2. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser i kystnært hellefiskefiskeri 2013-2021.....	10
Figur 3. Udvikling i antal udstedte og udnyttede licenser til kystnært torskefiskeri, 2013-2021	11
Figur 4. Udvikling af makrelfangster ved Grønland 2013-2021	12
Figur 5. Grønlands makrelfangster i tons i Østgrønland og international zone, 2013-2021... ..	13
Figur 6. Provenu fra ressourceafgifter på fiskeriet 2010-2021.....	14
Figur 7. Antal krydstogtpassagerer 2003-2021	19
Figur 8. Antal afrejsende udenlandske flypassagerer i Grønland 2018-2021	19
Figur 9. Antal hotelovernatninger 2015-2021	20
Figur 10. Udvikling i antal registrerede arbejdssøgende i byer og bygder (2015-2021).....	24
Figur 11. Offentlige udgifter til familier og børn (2020-priser)	26
Figur 12. Børns adfærds- og trivselsproblemer målt med SDQ-instrumentet. Fordelt på anbringelsestype (Procent).....	28
Figur 13. Oplevede fysiske, seksuelle og psykiske overgreb. Fordelt på anbringelsestype (Procent).....	29
Figur 14. Antal anmeldelser af kriminalloven vedr. vold	31
Figur 15. DA-resultat i pct. af de samlede udgifter for 2015-2025.....	33
Figur 16. Udviklingen i afgiftsindtægter 2010 til 2021 (2021 priser).....	35
Figur 17. Udviklingen i afgiftsindtægter (ekskusive ressourceafgifter) 2010 til 2021 i 2021 priser	35
Figur 18. Mål 1. Selvbærende økonomi. Nedbringelse af blokstilskuddets relative størrelse i forhold til BNP	44
Figur 19. Mål 2. Større produktion. Realvækst i BNP i perioden 2003 til 2020 ift. OECD.	45
Figur 20. Mål 3. Størrelsen af den offentlige sektor. Det offentlige forbrugs andel af BNP ...	45
Figur 21. Mål 4. Gældsætning og økonomisk handlefrihed. Samlet nettorentebærende gæld henholdvis forventet lånoptagelse 2010-2025 i pct. af BNP.....	46
Figur 22. Mål 5. Flere i vellønnet beskæftigelse. Indeks for udviklingen i disponibel indkomst i faste priser for de 50 pct. med lavest indkomst og for de 50 pct. med højest indkomst blandt personer fra 15 år.....	46
Figur 23. Mål 6. Flere med erhvervskompetencegivende uddannelse. Antal af personer med erhvervskompetencegivende uddannelse i forhold til antallet af 30-34 årige personer.	47
Figur 24. Mål 7. Større andel af afgangselever efter grundskolen videre i uddannelse. Andel af afgangselever i uddannelse et år efter grundskolens afslutning.	47
Figur 25. Mål 8. Mere robust eksportøkonomi. Vareeksportens sammensætning.	48
Figur 26. Mål 9. Flere i beskæftigelse. Registrerede arbejdssøgende i byer og bygder 2010-2020.	48
Figur 27. Mål 10. Offentlige sektor (-stat). Indeks for den offentlige sektors omkostninger til løn (opgjort i 2010-priser).....	49
Figur 28. Mål 11. Bedre sundhed for alle – længere levetid. Middellevetidens udvikling.	50

Figur 29. Mål 12. Større lighed og mindre sociale skel. Gini-koefficient i en række lande i 2019.	50
Figur 30. Mål 13. Flere en del af beskæftigelsen. Beskæftigelsesgrader i forskellige lande i 2010-20.....	51
Figur 31. Mål 14. Flere unge under uddannelse eller i beskæftigelse. Andel af unge mellem 16 og 25 år, der hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse 2012-2020.....	51
Figur 32. Mål 15. Vedvarende energi - andel af Nukissiorfiits afsatte mængder 2004 – 2020 (pct.)	52
Figur 33. Mål 16. Vedvarende energi som andel af samlet energiforbrug 2010 – 2020 (Pct.)	52
Figur 34. Mål 17. Nedbringelse af personfarlig kriminalitet. Udvikling i antal anmeldelser 2010 - 2020.....	53
Figur 35. Mål 18. Udviklingen i huslejen per m ² i Grønlands Selvstyres lejligheder (administreres af Ini A/S) 2010 – 2021 i forhold til forbrugerindekset.....	54
Figur 36. Relativ fattigdom i enkelt-år, 50 pct. grænse i forhold til disponibel medianindkomst, 2010-2020	55

Tabel 1. Forsyningsbalancen, årlig realvækst i pct. af BNP og bruttoinvesteringer i kædede priser.	6
Tabel 2. Fiskere og fartøjers fangst på grønlandske licenser, 2013-2021	9
Tabel 3. Årlige investeringer i mineralefterforskning (mio. kr.)*	21
Tabel 4. De mest fremskredne mineralprojekter	21
Tabel 5. Erhvervshjælpepakker 2021	25
Tabel 6. Turismeaktivitetspakke 2021	26
Tabel 7. Antal underretninger om børn og unge i Grønland.....	27
Tabel 8. Antal børn og unge på døgninstitutioner, 2020 og 2021	29
Tabel 9. Antal døde med dødsårsagen selvmord, 0-17 år, 2018-2020.....	30
Tabel 10. Antal døde med dødsårsagen selvmord og antal unge i alt, 18-23 år, 2018-2020	30
Tabel 11. Antal af visitationer i Alliaq 2020 og 2021.....	31
Tabel 12. Oversigt over hovedtal fra regnskaber og budgetter for 2015-2024.....	32
Tabel 13. Kommunernes økonomi, tusinde kr. (positive tal betegner udgifter).....	33
Tabel 14. Restanceudviklingen fra primo 2021 til primo 2022 fordelt på restancearter.....	37
Tabel 15. Forventet udvikling i rentebærende og nettorentebærende gæld i selvstyret, selvstyrets aktieselskaber og kommunerne i perioden 2021-2025	38
Tabel 16. Indikatorer til belysning af fremdrift i forhold til overordnede mål.....	43
Tabel 17. Andel og antal af økonomisk udsatte personer med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten fordelt på distrikter (byer og bygder i den tidligere kommunestruktur), 2015-2020	56
Tabel 18. Gennemsnitlig personlig indkomst i alt fordelt på køn.....	67
Tabel 19. Resultat fra PEFA-undersøgelsen 2021	70